

СЧЕТОВОДСТВОТО – ТРАДИЦИИ И БЪДЕЩЕ

Сборник с доклади

СЧЕТОВОДСТВОТО – ТРАДИЦИИ И БЪДЕЩЕ

Сборник с доклади от юбилейна кръгла маса
95 години катедра „Счетоводна отчетност“
с участието на ученици и студенти

2019

Издателство „Наука и икономика“
Икономически университет – Варна

На 10 ноември 2018 г., за трета поредна година, катедра „Счетоводна отчетност“ към Икономически университет-Варна организира ученическа олимпиада по счетоводство като част от Национална университетска олимпиада за ученици. В секция „Счетоводство и одит“ участие взеха 270 ученици и техните учители от 17 училища от Шумен, Стара Загора, Варна, Ямбол, Сливен, Търговище, Разград, Добрич, Бургас, Кърджали, Хасково, Силистра, Пловдив и 3 студенти от ИУ-Варна. Учениците участваха в два формата на олимпиадата – юбилейна кръгла маса на тема „Счетоводството-традиции и бъдеще“, посветена на 95-годишнината на катедрата и тест по счетоводство. И тази година доброто представяне на средношколците надмина очакванията на организационния комитет и доказва, че интересът от изучаване на счетоводни дисциплини нараства.

В дискуссионния форум, проведен в конферентната зала 446 на университета, доклади, посветени на традициите и бъдещето на счетоводната наука и професия, представиха 34 ученици от различни училища. Те демонстрираха впечатляващи познания по счетоводство, а членовете на журито и всички гости видяха бъдещето на професията през погледа на младите хора. Петчленното жури от преподаватели от катедра „Счетоводна отчетност“ беше затруднено да отличи най-добрите. Всички доклади бяха обективно оценени в точки по седем критерия.

Настоящият сборник включва изнесените доклади от участниците, получили над 50% от максималния брой точки. Докладите се отпечатват така, както са предоставени от участниците във форума, без последваща редакция. Цялата отговорност за съдържанието и техническия им вид е на авторите.

Благодарим на всички ученици и техните преподаватели!

Публикуваните доклади не са редактирани и коригирани. Авторите носят пълна отговорност за тяхното съдържание и за грешки, допуснати по тяхна вина. Докладите са проверени за оригиналност.

Тази книга или нейните части не могат да бъдат възпроизведени или предавани под каквато и да е форма, или по какъвто и да е начин, електронен или механичен, и копирани без писменото разрешение на издателя.

Докладите са публикувани като част от проект НПК – 234 / 2018 г., с ръководител доц. д-р Слави Генов.

© Издателство „Наука и икономика“,
Икономически университет – Варна, 2019.

ISBN 978-954-21-0989-1

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

1. Виктория Теодорова Михайлова Счетоводството – традиции и бъдеще	9
2. Джулияна Стойкова Димитрова Счетоводството – традиции и бъдеще	17
3. Йозлям Октай Исмет Счетоводството – традиции и бъдеще	22
4. Траяна Маринова Николова Предимства на обученията от АССА (Association of Chartered Certified Accountants)	29
5. Михаела Теодорова Тодорова, Станислава Деянова Дишовска Сравнителен анализ на рентабилността на Уникредит Булбанк и Банка ДСК	34
6. Алпер Нури Юмер, Георги Димитров Димитров Счетоводството – традиции и бъдеще	41
7. Джансу Юсеин Мустафа Счетоводството – традиции и бъдеще	45
8. Михаела Христова Ковачева, Христина Благоева Семерджиева, Христислава Йонкова Борисова Счетоводството – традиции и бъдеще	52
9. Вероника Венциславова Русева Какво е бъдещето на счетоводството?	61
10. Нелина Емилова Димитрова, Виктория Александрова Трифонова Счетоводството – традиции и бъдеще	69
11. Джансевер Билгин Реджеб Счетоводството – традиции и бъдеще	74

12. Красимир Николаев Янков	
Счетоводството – традиции и бъдеще	79
13. Светлана Неделчева Костадинова	
Счетоводството – традиции и бъдеще	85
14. Поли Иванова Йорданова	
Счетоводството – традиции и бъдеще	91
15. Хатидже Нихат Меджид	
Счетоводството в историята и традициите	95
16. Олчай Зикри Юсуф	
Счетоводството – традиции и бъдеще	103
17. Рамадан Сали Мустафа	
Счетоводството – традиции и бъдеще	109
18. Николета Петкова Терзиева	
Счетоводството – традиции и бъдеще	116
19. Алпай Фахредин Мехмед	
Счетоводството – бъдеще и традиции	120
20. Деря Илхан Хасан	
Счетоводството – бъдеще и традиции	124
21. Божидар Константинов Асенов	
Счетоводството – традиция и бъдеще	128
22. Пламен Пламенов Шестаков, Иван Ивелинов Петков, Иван Петров Петров	
Счетоводството – традиции и бъдеще	134

СЧЕТОВОДСТВОТО – ТРАДИЦИИ И БЪДЕЩЕ

Виктория Теодорова Михайлова
II клас, ВТГ „Георги Стойков Раковски“ – Варна

1. История

Смята се, че първите форми на отчетност са възникнали около 3000 г.пр.н.е. сред много от народите. Създаването на отчетността е породено от следните фактори - възникване на писмеността, въвеждането на арабските цифри и десетичната система, развитието на стокообмена и др. Появата на древната отчетност е обусловена преди всичко от:

- ✓ нарастващите размери на стопанската дейност през древността и невъзможността без съответното регистриране;
  - ✓ заинтересованост на владеещите блага да се следи за тяхната отчетност;
  - ✓ появата и развитието на писмеността и математиката.
- Възникване на двойното счетоводство. Развитие на счетоводството през Средновековието

Счетоводството се разделя на два типа – просто, известно още като аплография, и двойно (систематично) счетоводство, наричано диплография. До края на X век и средата на XI век се е развивало просто счетоводство. Онова, от което се състои служи за описване на извършените сделки и промени в имуществото, регистриране на постъпили приходи под формата на налози в държавната хазна и тяхното изразходване.

Съществуват противоречия относно данните за възникване на системното счетоводство, но според повечето специалисти, периодът на неговата поява е 1250 - 1400 г., а мястото – Италия. Системното счетоводство възниква по емпиричен път, т.е раждат го нуждите на самата стопанска практика.

- Развитие на счетоводството през капитализма

Започва началото на научния период на счетоводството заедно с усъвършенстването на техниката на отчитането.

В края на XX и началото на XXI век в счетоводството се обособяват две части :

1) Управленско счетоводство – до Втората световна война то е било наричано, калкулационно или още счетоводство на разходите. Служи на ръководството на предприятието, като му предоставя информация, необходима за вземане на решения, за планиране, анализ и контрол. Негова съставна част е отчитането, анализът и оптимизирането на разходите.

2) Финансово счетоводство – То изготвя информация за външните потребители. Негово основно съдържание са финансовите отчети. Чрез финансовото счетоводство се предоставя по-обобщена информация за финансово-имущественото състояние на предприятието, резултатите от дейността и промените в паричните му потоци за определен период от време.

- Развитие на счетоводството в България

Първата българска книга по счетоводство „Диплогафия“ излиза през 1850 г. в Цариград и нейни автори са братята Стоян и Христо Караминкови. Тази книга представлява ръководство, което описва принципите и техниките на двойното счетоводство.

След Освобождението започва постепенен процес на кодификация на счетоводството у нас. В първия български Търговски закон от 1897 г. се регламентира задължение на търговците да водят търговски книги.

2. Същност и предназначение

- Същност

Счетоводството представлява система за документиране и отразяване на стойности и със специална методология на дейността на всяко стопанско звено с цел осигуряване на необходимата отчетна информация за неговото ефективно управление.

Във функционален аспект счетоводството е система от компоненти: балансово обобщаване, счетоводни сметки, калкулиране, документиране и др.

Счетоводството може да се разгледа и от позицията на системния подход. Принципите на системния подход в счетоводната дейност са:

- ✓ Обективност
  - ✓ Свързаност
  - ✓ Динамичност
  - ✓ Цялостност
  - ✓ Единство на причина и следствие
  - ✓ Обратна връзка
- Предназначение

Счетоводната информация е разнообразна и широкообхватна. Тя има най-голям дял в състава на икономическата информация. Използва се предимно от органите на управление на самото предприятие. Важна част от счетоводната информация на всяко предприятие, обобщена и представена в предварително определена от националното счетоводно законодателство форма и съдържание периодично се използва от различни външни потребители за вземане на управленски решения.

- Функциите на счетоводната информация могат да се систематизират и представят в няколко направления:

- Счетоводната информация отразява имущественото и финансово състояние на предприятието. Чрез данните от счетоводната отчетност се отразява и оценява ефективността на дейността на предприятието.

- Счетоводната информация осигурява данни за планирането, прогнозирането и бюджетирането.

- На базата на данните от счетоводната информация се осъществява контрола за изпълнението на плановете, договорите, бюджетите и др.

- Счетоводната информация е основа за текущия и последващ икономически и финансов анализ. Чрез анализа се разкриват

причините за положителните резултати и причините за реализираните загуби.

За да могат управленските екипи на предприятията да вземат ефективни решения, е необходимо добре да познават и разбират принципите и нормативната база на основата на които се изгражда счетоводната информация.

Интерпретирането на счетоводната информация от управленските екипи при ползването за подготовка и вземане на решения, налага съобразяване с принципите заложи в действащото международно и национално счетоводно законодателство и възприетата счетоводна политика в предприятието.

3. Място на счетоводството в предприятието и икономиката

Счетоводството е като нервната система в един организъм – без него не знаеш какво се случва в даден бизнес и не можеш да реагираш адекватно. То е нужно, за да можеш да следиш процеси свързани с материални ценности и финанси. То е задължителен инструмент за стратегически мениджмънт.

4. Бъдещето на Счетоводството

Смятам, че в наше време професията счетоводител е една от най-важните, поставяйки я до други професии, като лекар, програмист, адвокат и други. Няма две мнения по въпроса, че технологиите в днешно време се развиват много бързо. Този факт е радост за едни, а за други е повод за страх и несъгласие. Няма незаменими хора и професии. Всеки един човек, който напусне работа може да бъде заменен от друг, или дори от машина. Много учени работят по създаването на изкуствен интелект и мнозина прогнозираят, че след около 30 години много професии, като Библиотекар, Копирайтър, Стенограф и други ще изчезнат. Оперативните счетоводни функции, най-вероятно ще бъдат възложени на компютрите. Хартиените документи и материални носители ще бъдат изместени от електронни документи, намиращи се в така наречените „облаци“. Това, което вярвам, че ще остане под контрола на хората е креативността и мениджърските аналитични умения, нужни на висшето ръководство за вземане на стратегически решения. Въпреки това не трябва да под-

ценяваме силата на изкуствения интелект, който в последно време не действа само по зададени от човека команди и алгоритми, а започва да проявява признаци на по-самостоятелно вземане на решения в непозната среда, като се самоусъвършенства и се адаптира към промените. Все пак, смятам, че ролята на човека никога няма да бъде изместена напълно.

- Глобализация и Аутсорсинг

В глобализацията се свят всички големи фирми, търсят поевтини услуги за обработване на техните продукти, без това да влошава качеството. Оперативните процеси в счетоводството, въвеждането на данни и обработка на документи могат да бъдат аутсорснати, към под изпълнители от различни части на света. В този смисъл е нормално фирма в България, която предлага счетоводни услуги, да работи за световни корпорации. Друга промяна, която улеснява аутсорсинга е масовото навлизане на облачните технологии и платформи.

Облачната платформа не е записана на личните компютри на потребителите, а на сървъри; Влизането в нея става чрез мрежата, като по този начин хора които въвеждат и обработват данни, могат да работят от всяка точка на света, ползвайки обща база данни и имайки възможност да обработват документи онлайн.

5. Какво ме привлича да уча счетоводство?

Онова, което ме привлича е, че внася ред и яснота от най-големите до най-малките процеси в един бизнес. Счетоводството работи с точни числа и търси пълно съответствия в дебит и кредит. Например ако разликата от една стотинка във фактурата може да не е проблем за търговеца, то определено е проблем за счетоводителите.

Изучаването на счетоводство, е като всяко друго умение и е нужна практика, за да може да станеш добър в това. Аналитичността и креативността са еднакво важни и нужни. Те са дори анатомично обусловени в двете полукълба на човешкия мозък. Хората с доминиращо дясно полукълбо са по-креативни, с богато въображение, влагат страст и емоции в това което правят Хората с доминиращо ляво полукълбо са майстори на с числата, прилагат логическо мислене за справяне с проблемите, като анализират всяка ситуация. В

бизнеса и в живота винаги има нужда както от вдъхновение, така и от детайлен анализ.

Независимо в коя категория попадате, истината е че всеки един може да научи най-простите принципи на счетоводството и да развие умение за управление на финансовите аспекти на бизнеса. Една от добрите страни е, че изучаването на основните счетоводни принципи независимо дали става дума за голяма компания или за малък предприемачески старт, се прилагат същите основни правила при работа.

- Защо има нужда от счетоводители?

Всяка индустрия се нуждае от счетоводство. Без значение от типа бизнес, всяка организация или фирма се нуждае от професионалист, който да може да се справи с финансовата дейност, да анализира и предлага решения в помощ на ръководството. Помислете за това. Винаги ще има нужда от хора, които да се справя с парите и сметките, да се занимават с банки и данъци и т.н.

✓ Можете да започнете свой собствен бизнес или счетоводна фирма;

Можете да бъдете предприемач, ако сте счетоводител, защото просто ви дава възможност да знаете вътрешните и външни процеси на различните индустрии и пазари. Ако сте висококвалифициран и професионален счетоводител с подходящи умения и квалификация, можете да сте независим счетоводител, да имате собствена фирма и да наемете други счетоводители, които да работят за вас, а вие да се фокусирате върху печеленето на нови клиенти и разрастването на бизнеса.

✓ Вашите умения винаги са търсени;

✓ Когато става дума за финанси, е необходим счетоводител, който да води отчетност;

✓ Счетоводството не е висша математика, а по-скоро аналитична аритметика.

Това е често срещан стереотип, че счетоводството е свързано изцяло с математика. В действителност способността да смяташ е само един от необходимите умения, които трябва да притежаваш. Софтуерът прави голяма част от формулите и изчисленията в днеш-

ната счетоводна фирма, като членовете на екипа все повече се фокусират върху предоставянето на насоки на клиентите.

✓ Сезонният фактор;

Януари, февруари и март представляват края на финансовата година и са познати от счетоводителите като „данъчен сезон“. Това е най-натовареното време на годината, но от друга страна, това може да означава повече свободно време през следващите девет месеца. Предсказуемостта му улеснява планирането на почивките ни.

✓ Можете да прекарате времето си, като помагате на хората;

Това би могло да бъде перфектната кариера. Счетоводителите помагат на своите клиенти през целия ден, особено тези, които работят за счетоводна практика. Смятам, че помагането на хората да решават проблемите си и да постигнат бизнес целите си е доста възнаграждаващ начин да прекарате времето си.

Днес в света на счетоводството ще откриете нов фокус върху етиката и върху използването на компютърни технологии. Исторически, счетоводството започва като практика, в която всички данни се съхраняват в книги.

Макар че много от оригиналните счетоводни практики все още се използват днес, те вече не изискват вписвания да се правят на ръка, а вместо това да разчитат на данните, които са записани в компютърни програми.

Появата на дигиталните технологии не е единствената сфера, която променя счетоводството. Счетоводителите постоянно насочват усилията си към актуализиране на знанията, усъвършенстване на различни курсове и семинари от които се вземат съответните сертификати. По този начин те като цяло непрекъснато стават все по-конкурентоспособни и са запознати с промените, които оказват влияние върху тяхната индустрия и индустрията на техните клиенти.

Сегашният свят на бизнеса и счетоводството е изцяло интегриран с компютъра и информационната революция, която, макар да продължава повече от половин век, сега буквално избухна в епохата на глобалната мрежа и дигиталните технологии.

- Интересни факти за счетоводството, които реших да споделя:

✓ Английската Уикипедия описва счетоводителя като: „Лице, практикуващо счетоводство, което включва измерването, оповес-

тяването и представянето на финансова информация в помощ на мениджърите, инвеститорите и/или данъчните органи с цел правилни решения при разпределяне на ресурсите“.

✓ Думата „счетоводител“ идва от френската дума „compter“ или „computare“, която означава да се брои или да се класира.

✓ „Счетоводството означава владеење на висша математика“ – не съвсем. Истината е, че повечето счетоводители използват само основни аритметични и прости уравнения. По-голямата част от сложните изчисления се извършват на компютър. Работата на счетоводителите е да анализират и тълкуват резултатите.

✓ Счетоводителите имат свой покровител – Св. апостол и евангелист Матей. Той е също покровител на данъкоплатците, борсовите брокери и bankerите.

✓ 10 Ноември е международен ден на счетоводителя.

✓ Дъвката е измислена от счетоводителя Уолтър Димер през 1928 г.

СЧЕТОВОДСТВОТО – ТРАДИЦИИ И БЪДЕЩЕ

Джулияна Стойкова Димитрова
II клас, ПГИ „Алеко Константинов“ – Кърджали

1. Възникване и развитие на счетоводството

Счетоводството възниква през X-XI век и първоначално съществува като самостоятелна практическа дейност, а по-късно се обосновава като наука. То се превръща във важна част от дейността на хората, която задоволява потребностите им и се възприема като „международен език на бизнеса“. Двойното счетоводство възниква в резултат на настъпилите промени в стопанския, социалния и културен живот на хората в епохата на Възраждането. Важни факти за неговата поява са общественото разделение на труда и нуждата да се води отчетност. Ориентирано е към информационното осигуряване на стопанското управление и икономическата дейност. Средствата за производство и предметите за потребление са били обект на отчитане. Пресмятанията са се извършвали с помощта на подръчни средства и материали, като навързване на възли върху връв, пръчки, камъчета и др. Първоначално счетоводното отчитане се е извършвало от стопански агент с неговата дейност, а по-късно се възлага на друг човек и така се заражда първата икономическа професия счетоводител. За първи път се появяват парите във вид на монети в Древна Гърция. В началото са се приемали като средство за изчисления, а след това като мярка на стойността, с която се измерва инвентара. Развитие на счетоводството се усъвършенства непрекъснато и до ден днешен в съответствие с нуждите на предприятието от счетоводна информация.

2. Счетоводството като наука и професия

Всяка една наука има свой предмет и конкретна дейност, която тя изследва и изучава. Счетоводната наука е организирана система от знания за принципи и методи на създаване на отчетна икономическа информация. Предметът на счетоводството се свързва с плановото организиране на стопанските процеси и потребностите от

тяхното отчитане. Може да бъде определено и като изследване на капитала на предприятието, неговия процес на движение, създаване на продукти и услуги и нарастване на имуществото на предприятието. Основната цел на счетоводната отчетност е да събира, обработва, предава и отчита икономическата информация. В днешно време много хора решават, че една от най-доходните и търсени професии е професията счетоводител. Чрез счетоводството се наблюдава развитието на бизнеса. Професията на счетоводителя е непрекъснато обучение, което продължава през целият му живот. За да станеш добър в тази професия, трябва да си упорит и амбициозен, да имаш аналитично и творческо мислене и най-вече, желание за развитие в тази област. Кариерата на счетоводителя е много отговорна, изключително ценена и уважавана по света. Съпроводена е със стресови и доста натоварващи моменти и ако не се упражнява с огромно желание, няма как да израсне и да се реализира професионално. Необходимите качества, които един счетоводител трябва да притежава са мотивираност, организираност, професионален морал, работа в екип, отговорност, дисциплинираност, самоконтрол, критичност и прецизност.

3. Мястото на счетоводството в управлението на предприятието и националната икономика

Счетоводителят е дясната ръка на всеки бизнес. Всяка фирма има нужда от счетоводни услуги, а счетоводството е в основата на всяка икономика, независимо дали е в глобален или по-тесен мащаб. Счетоводството е свързано с икономическата информация, а икономическата информация е свързана със стопанската дейност на предприятието. Счетоводните услуги осигуряват максимално обобщена и детайлизирана информация за стопанските факти, явления и процеси в предприятието. Чрез прилагане на специфични способности счетоводството се отличава от останалите информационни системи. То дава информация за имущественото състояние на предприятието, неговите изменения и нужди на стопанско управление. Счетоводният метод на сметките се информира на текущото и оперативно управление на стопанските процеси. Задължително се използва стойностният паричен измерител и се обосновават стопанските опера-

ции. Счетоводството може да бъде разгледано като функция и средство на управление. Посредством него се създава информация, характеризираща стопанската дейност на предприятието, която се обобщава, систематизира и разпределя в годишния финансов отчет и чрез неговото публикуване достига до потребителите. Ползването на счетоводни услуги взема в предвид всички рискове и помага за:

- ❖ Изчисляване на данъчната основа и данъчните плащания;
- ❖ Оформяне на банкови и касови документи;
- ❖ Начисляване на заплати на работниците и служителите;
- ❖ Следене на сметки и контролиране на разходи;
- ❖ Анализирание на разходите и приходите;
- ❖ Събиране на данни за обема на продажбите.

Основна цел на счетоводството в предприятието е да се осигури необходимата по обем и качество отчетност, която да отразява всички стопански операции в хронологичен вид, а чрез съпоставяне на данните от началото на отчетния период да се установяват и настъпилите промени, представяйки процесите от тяхната дейност. Отразената във финансовите отчети информация отразява финансовото състояние и реализирания финансов резултат на предприятието за съответния отчетен период, който е една календарна година. Предприятията задължително организират счетоводно отчитане на всички процеси и явления, свързани с осъществяването на тяхната дейност.

4. Аспекти на контрола и приложение на финансовия анализ

Счетоводната икономика дава възможност на управлението да прогнозира бъдещи резултати от дейността на предприятието, да прави оценка на реалното му състояние, да съпоставя очакванията с реалността и по този начин да променя поведението на предприятието към по-добро. Финансовото състояние дава възможност за стабилност и просперитет на всяка една фирма, независимо от нейната форма на собственост. Финансовият анализ е фактор за вземане на реални и ефективни решения. Той е един от най-важните елементи на управленския процес във фирмата . Чрез него се балансира вътрешната среда на предприятието – равномерно се разпределят ре-

сурсите и ефективно се използва труда. Той трябва да бъде пълен, целенасочен, съгласуван и съпоставен. Финансовите анализи имат за цел да установят пропуски в организацията и управлението на дейността, да предвидят причините за евентуални затруднения и да предоставят информация за позициите на фирмата. Трябва да се получи не само обективна оценка на постигнатите резултати, но и да се очертаят подходящите тенденции и посоки на развитие. Това води до повишение оценката на самия бизнес.

5. Защо избрах да изучавам счетоводство

Всеки избира сам професията си и това, което го влече най-много. Счетоводството е занаят и изкуство. Считам тази професия за изключително вълнуваща. Да се наречеш „счетоводител“ означава, да си човек със забележителен интелект и мотивираност. Това поражда сила и увереност във всяко твое действие. Тази професия те прави независим като започнеш собствена практика и дава възможност за растеж в кариерата. Никога не съм смятала, че тази професия ще ме привлече, но след като започнах практиките и приложенията и придобих опит и знания, усетих, че започна все повече да ме интригува. В началото се затрудних малко с терминологията. Понятия като „дебит“ и „кредит“ бяха съвсем нови за мен, но после, след като навлязох по-задълбочено в учебния процес, се справих. За мен е удоволствие да практикувам професията си в училище, където направих първите си стъпки в областта на счетоводството. Това е професия, която учи на точност, акуратност, пълно, ясно и точно отчитане. Научава те да бъдеш подреден в живота по определен критерии, бил той и хронологичен. Никак стопанска дейност не може да съществува без счетоводната отчетност. Счетоводителят е нещо като историк, който описва историята на предприятието. Едно от универсалните му качества е, че знанията и опитът в законодателството могат да бъдат приложени във всяка фирма, независимо от предмета и сферата ѝ на работа. Счетоводството остава все така важно и необходимо за фирмите, защото в случай, че то липсваше, едва ли предприятието би могло да има ясна представа за това какво се случва с неговата дейност – дали е на печалба или на загуба. Неговата работа е да отчетва и информира финансовото състояние и ре-

зултатите от стопанската дейност на предприятието. През ръцете на счетоводителя минава много ценна информация, която може да бъде изключително полезна, когато фирмата се бори с конкуренцията и се стреми да спечели нови клиенти. Тази професия е важна не само в областта на бизнеса, но и също така е необходима в живота на всеки човек, защото му помага да взема правилните решения относно своето финансово бъдеще.

6. Бъдещето на счетоводството

В бъдеще най-вероятно ще има неща, които днес не си и представяме. С времето технологиите напредват бързо и всичко е възможно. Те ще улеснят живота ни и работата на счетоводителите ще бъде по-лека, защото ще има програми, които ще облекчат работата им. Ще се възползват от възможностите, предоставени им от новите технологии и изразявайки себе си в тях, ще предлагат по-добри услуги. Правилата и принципите на счетоводството няма да се променят, но може да се намали хартиеният носител на информация. Изграждането и историята на дадено предприятие ще бъдат по-сигурно съхранени на твърди дискове, вместо на хартиени листове и ще бъдат предоставени по-лесно на клиентите. Бъдещето на един счетоводител е ясно и успешно, защото всеки един отрасъл на икономиката се нуждае от осчетоводяване. Счетоводителите, може би, са най-важните хора в дадена институция, защото те държат, управляват и разпределят парите на предприятието. Професията на счетоводителя се е развивала, се развива и ще продължава да се развива, защото докато една държава съществува и колкото по-развита е нейната икономика, толкова е по-голяма нуждата от счетоводни услуги.

СЧЕТОВОДСТВОТО – ТРАДИЦИИ И БЪДЕЩЕ

Йозлям Октай Исмет

12 клас, ПГСУАУ „Атанас Буров“ – Силистра

*Счетоводството има и вековни традиции
и принадлежи на бъдещето.*

Счита се, че счетоводството е наука, възникнала на границата между математиката и „магията“. Тази „симфония от цифри“, както я нарича бащата на счетоводството Лука Пачиоли, е предимно числова игра, състояща се от съвкупност от сведения за протичащи факти, явления и процеси за определяне или поддържане на отчет за активите, пасивите, данъчните задължения или други финансови категории в предприятието. Езикът на числата е именно онзи универсален език, който свързва хората по света. Когато счетоводната информация е точна, могат да се вземат важни икономически решения, да се планират и контролират постигнатите резултати.

Счетоводството е изкуство, възникнало преди повече от 500 - 600 години като отговор на нуждите на бизнеса по онова време. Тогава то е било считано за дял от математиката и е практикувано и развивано от изключително образовани хора с висок социален статус, постигнали голямо уважение в обществото. Могат да се изброят много такива учени: Лука Пачоли, Симон Стевин, Чарлз Хътън, Бенедикт Котругли и пр. – все изтъкнати и с приноси в естествената наука и математиката, в икономиката и правото, които не са считали, че е под тяхното достойнство да се занимават със счетоводство. Всички те неизменно са осъзнавали изключителното значение на счетоводството, неговата хармония, съвършенството на неговите методи.

Счетоводство е изключителна наука – едновременно стара и млада, едновременно теоретична и практико-приложна, едновременно философска и прагматична.¹ Счетоводството е клон на сто-

---

¹ psb.bg/documents/manifest-IPSB.pdf/

панската отчетност, която от своя страна е „човешка дейност, свързана с наблюдаването, регистрирането, количественото измерване и качествено характеризирание на стопанските факти, явления и събития с цел тяхното ефективно управление.“²

В началото счетоводството възниква като практическа дейност, която служи за определени обществени потребности. Още в далечната епоха (4500-500 г. пр. Хр) се появяват първите наченки на отчетността, които са отговаряли на сравнително опростената стокова размяна. В Гърция и древен Рим за периода около 630 г. пр. Хр се появяват първите парични знаци. Появата на парите придава особен тласък на счетоводството. Търговските връзки изискват счетоводни записвания и така се появява счетоводството като естествен път за регистриране и отчитане на стопански факти, явления и процеси, протичащи в хода на стопанската дейност. Счетоводството се развива в онези държави, в които е много добре развита стопанската дейност. Множеството исторически факти доказват, че счетоводството е вечен спътник на изменящата се околна среда, на социалния напредък, винаги макар и в различни степени постига вярно отразяване на действителност. Двойното записване, въведено през XV век от Лука Пачиоли се превръща в „душата на счетоводството“ и допринася за утвърждаването му като универсален език, превърнал се във феномен на международните икономически отношения.³

Съвременното счетоводство съпътства непрекъснато развиващата се стопанска дейност. Появата на капиталовите пазари и корпорациите оказват съществено влияние върху развитието на счетоводството. Повишават се изискванията за счетоводно третиране на отделните отчетни обекти. Възникват и много нормативни актове, свързани със счетоводството. От „местен диалект“ счетоводният език достига до езика на международното общуване, без да загубва значението си на национално равнище.⁴

---

² Петров, Л. Основи на счетоводството. С., Мартилен, 2002, с. 6.

³ По-подробно вж. Белмер, Ф. История на счетоводството (Счетоводството в дълбока древност), Свищов, 1975.

⁴ Динев, М. Теоретични основи на счетоводството. Изд. ВУЗФ, София, 2011 г., с. 53.

Това налага унифициране на счетоводните правила както в световен мащаб, така и в рамките на Европейския съюз. Според Г. Емерсон „Счетоводството има за цел да победи времето. То ни връща към миналото и ни позволява да надникнем в бъдещето“.

Днес счетоводството е важна информационна система, която задоволява информационните потребности на широк кръг от потребители и се възприема като „международен език на бизнеса“. То е наука и философия едновременно, които представят миналото и историята. Счетоводството има значение на международен език, не само защото борави с цифрите и числата като знаци, а преди всичко заради смисловите връзки изразени чрез тях. Във времето на интернет технологиите счетоводството присъства като голяма необходимост за бизнеса и движи икономическия процес напред.

По принцип счетоводството се възприема като скучна административна работа, но всъщност то крие голямо богатство и често се оказва „кръвоносната система“ на всеки бизнес. „Счетоводството има скромна фасада и вход, но колкото по-дълбоко се навлиза в него се открива все по-голямо богатство и красота“ (Шехерезада). То е необходимо в живота на хората, защото управлява бизнеса и финансите на всеки човек. Счетоводството е и начин на мислене. За едни хора може да бъде много сложна материя, а за други е лесна и приятна работа. Това зависи от личните заложби и интереси на индивида, нивото му на образование и желанието му да усвои професията „Счетоводител“.

За да станеш истински счетоводител трябва да притежаваш най-важното качество – да си мотивиран за тази работа и тя да ти е по сърце. Да се опиташ да не мислиш схематично, да не бъдеш „регистратор на документи“, а да успееш да разбереш какво се крие зад тях, да разкриеш „магията“ на счетоводството, да анализираш и да си инициативен. Разбереш ли магическата хармония на цифрите и натрупаш опит, счетоводството е като Судоку.

През последните години професията на счетоводителя стана престижна и предпочитана. На трудовия пазар у нас тя е една от най-търсените професии. Счетоводителят все по-категорично заема мястото си в управленските структури като дясна ръка на всеки ръ-

ководител. Той е човекът, който облича финансово събитие в подходящата му законова дреха, поглежда отвъд обикновения параграф на закона, през който да успява да премине и да застане зад решението си.⁵

Счетоводната кариера предлага почти неограничен потенциал и възможности. Основната цел на работата на счетоводителя се състои в проследяване на финансите на фирмата или на отделни лица, за да се осигури непрекъснатата рентабилност. Упражняването на професията „Счетоводител“ изисква да имаш аналитично мислене, да обичаш цифрите и математиката и това я различава от другите професии. В счетоводството има много правила и норми, които трябва да се спазват, защото то е един огромен свят, изпълнен с информация и за него е нужна много задълбочена професионална подготовка. Съвременният счетоводител трябва да притежава специфични компетенции, адекватни на повишените изисквания на бизнеса, да има задълбочени познания в областта на счетоводното и данъчното законодателство и практически умения за прилагането им в реална среда. Много важна е организираността в счетоводството – трябва да се планира деня от неговото начало до неговия край. Не на последно място, особено в днешното динамично време, счетоводителят трябва да умеє да работи в екип, да притежава дисциплинираност, самоконтрол, концентрация и емоционално равновесие.

Счетоводителят и неговата дейност стоят в основата на това как да се организира и как да функционира системата на вътрешно – фирменото счетоводство. Той трябва да бъде много компетентен в професионално отношение, за да представи уместна, точна и надеждна информация, свързана с определени правни и технически стандарти. Представянето на фалшиви данни биха довели до дискредитиране на професията. Друг основен принцип, свързан с професията „Счетоводител“ е честността и умениято му да спазва в тайна конфиденциална информация. Владенето на чужд език е възможност за поддържане задълбочени контакти с чуждестранни контрагенти и ориентир в глобалния финансов пазар. Тези умения и

---

⁵ <https://www.edna.bg/.../schetovoditeliat-kojto-me-ubedi-che-rabotata-mu-e-interesna-...>

качества се придобиват в процеса на обучение – осъзнато, мотивирано и отговорно с твърдото убеждение, че това е избор, предизвикателство, призвание. И перспектива, даваща много възможности за себедоказване, удовлетвореност и признание.

Като професия счетоводството дава и възможност за издигане в йерархията на организацията, за професионално развитие като одитор или преподавател по счетоводство, а позволява и работа на свободна практика. Това е начин да участваш активно в настоящето, да си съвременен икономически и технологично грамотен гражданин и служител с възможности за изява като одитор, консултант, данъчен консултант, финансов контролор, финансов анализатор и др.

Смятам, че професията на счетоводителя е много перспективна. Убедена съм, че тази професия може да отвори пътища към много посоки за развитие и придобиване на нови знания, управленски решения, които ще са ми нужни през целия живот. С натрупването на знания и опит в тази сфера все повече се убеждавам в правилността на своя избор. За мен тя е бъдещето, в което искам да развивам своите знания и да прогресирам в работата си като счетоводител.

„Искам да бъда бизнес лидер, а не администратор на данни и числа“ (I want to be a business leader, not a number cruncher!), както гласи мотото на членовете на Института на регистрираните управленски счетоводители (СИМА).

За да се превърне в лидер *счетоводителят на бъдещето* трябва да притежава 7-те качества, посочени в годишен доклад на Асоциацията на дипломираните експерт-счетоводители (АССА):

1. **Технически умения и професионална етика** за постоянно покриване на висок стандарт за честност, независимост, скептицизъм и довереност

2. **Интелигентност и аналитичност** – придобиване и използване на знания за анализ и разрешаване на проблеми

3. **Креативност** – прилагане на съществуващо знание в нови ситуации – откриване на нови връзки, предвиждане на възможни изходи от ситуации, генериране на нови идеи

4. **Емоционална интелигентност** – разпознаване на собствените емоции и тези на другите хора, способност да ги подхранваме

и управляваме правилно, за да извършим дадена задача и да постигнем резултат

5. **Визия за бъдещето** – способност не просто да се извлича смисъл от исторически данни, а да се прогнозира бъдещето, да се подхожда иновативно

6. **Опитност** – разбиране на очакванията на клиентите и крайните потребители на информация, създаване на добавена стойност

7. **Компетентност в дигиталните технологии** – познаване и прилагане на съществуващи и появяващи се дигитални технологии, компетенции, практики и стратегии.

За счетоводителя на бъдещето не е достатъчно просто да може да обработва масив от данни. Той трябва да може да разкаже историята зад тях, за да помогне на колегите си да вземат максимално информирани и адекватни решения, да действа като катализатор на промяната, да „мисли в перспектива“.

Търсенето на счетоводния труд винаги ще съществува, докато съществуват и търговските отношения. Лука Пачиоли изтъква сред нужните условия за изправна търговия *„водене на собствените дела в нужния ред и както трябва, за да може по всяко време без забавяне да получите всички видове сведения, както по отношение на дълговете, така и за вземанията“*. Данъците няма да изчезнат и все някой ще трябва да внесе ред в тях. Да даде съвет и финансова консултация. Докато има хора с активи, ще има нужда и кой да се грижи за тях.

Счетоводството има голямо бъдеще и ние, които след време ще поемем управлението на предприятията и тяхното счетоводство, трябва да израснем като добри професионалисти. Трябва да овладеем механизмите на икономическото развитие и да бъдем в състояние да оценяваме реално постиженията в тези предприятия **„учейки се от миналото, изграждайки бъдещето“**, както гласи мотото на Световния конгрес на счетоводителите в Рим, Италия през 2014 г. и за да отговорим на очакванията, че счетоводителят през 2050 г. ще бъде:

- свободен (поради свръхавтоматизацията);
- невидим (cloud based);

➤ почти безгрешен („учейки се миналото, изграждайки бъдещето“),

➤ бизнес-мениджър (счетоводителят все повече ще се занимава с бизнес управление и бизнес консултиране).⁶

Колкото по-бързо бизнесът, обществото и светът се променят, толкова и професията трябва адекватно да се адаптира към тези промени, следвайки поуките от миналото и поглеждайки смело напред в бъдещето.

Използвана литература

1. Динев, М. Теоретични основи на счетоводството. Изд. ВУЗФ, София, 2011.
2. Петров, Л. Основи на счетоводството. С., Мартилен, 2002, с. 6.
3. По-подробно вж. Белмер, Ф. История на счетоводството (Счетоводството в дълбока древност), Свищов, 1975.
4. Срещи и международни контакти бр. 1/2015, година XIX.
5. <https://www.edna.bg/.../schetovoditeliat-....>
6. psb.bg/documents/manifest-IPSB.pdf/

---

⁶ Срещи и международни контакти бр. 1/2015, година XIX.

ПРЕДИМСТВА НА ОБУЧЕНИЯТА ОТ АССА (ASSOCIATION OF CHARTERED CERTIFIED ACCOUNTANTS)

Траяна Маринова Николова
4 курс, Икономически университет – Варна

1. Предимства на обученията от АССА (The Association of Chartered Certified Accountants)

За да сте конкурентноспособни в сферата на счетоводството и финансите в България, и извън нея, трябва сериозно да се замислите за нуждата от международна професионална квалификация. Изборът е богат, но това, което решите днес, със сигурност ще окаже влияние върху възможностите ви за професионално развитие утре. Целта на настоящия доклад е да представи водещата в световен мащаб професионална организация в сферата на финансовото счетоводство АССА (The Association of Chartered Certified Accountants) и да систематизира основните предимства на провежданите от нея обучения.

АССА е една от най-престижните и лесно разпознаваеми абривиатури във финансовия свят. В превод на български означава Асоциация на дипломираните експерт-счетоводители. Тя съществува в продължение на повече от 100 години.¹ Основната цел на организацията е да предложи ориентирана към потребностите на бизнеса професионална квалификация, която позволява придобиване на знания и умения, отговарящи на изискванията на работодателите и даваща възможност за изграждане на успешна кариера практически във всяка област на бизнеса и във всяка точка на земното кълбо. АССА е световен професионален орган в областта на счетоводството. Членовете на асоциацията надхвърлят 208 000. В нея се обучават повече от 503 000 студенти от цял свят². Организацията разполага с повече от 98 офиса по света и работи с повече от 7110 акредитирани работодатели. Насочена е към получаването на знания и умения свързани с финансовото счетоводство, одитирането и спазването на

---

¹ <https://www.accaglobal.com/gb/en/about-us.html> , последно прегледано на 01.11.2018 г.

² Реф. 1.

данъчните норми възникващи във връзка с дейността на предприятието. АССА предлага световно призната квалификация на усърдни, способни и амбициозни хора по целия свят, които търсят удовлетворяваща професионална реализация в областта на счетоводството, финансите и мениджмънта. Работи за постигане и популяризиране на най-високите стандарти за професионализъм и етика в защита на обществените интереси. Тя е една от най-големите и бързо развиващи се международни счетоводни организации. Квалификацията АССА дава изключително конкурентно предимство при кандидатстване за работа в частни и обществени организации у нас и в чужбина. Гарантира високи познания, умения, етичност и морал. В България една от най-реномираните компании, предлагаща курсове за АССА квалификацията, е БПП Профешънал Едюкейшън. Компанията е с повече от тридесетгодишна история и изключително добра репутация. Седалището ѝ е в Англия и е най-голямата организация в Европа, предлагаща професионални обучения. От 2003г. насам БПП осъществява дейност в България и предлага качествено обучение, от квалифицирани чуждестранни и местни преподаватели с дългогодишен професионален опит в конкретната област, в която преподават. Сред клиентите на фирмата са четирите големи одиторски компании (KPMG, PWC, Ernst & Young, Deloitte), които инвестират в своите служители, за да преминат АССА. Наличието на сертификат за придобита квалификация е необходимо изискване за заемане на определени ръководни длъжности. В България той е с висока възвращаемост на вложени средства за обучение и положени усилия. Необходимото време за завършване на квалификацията е приблизително три години. **Когато станете АССА член, това е гаранция, че притежавате необходимите познания и умения,** и със сигурност ще ви изпрати далеч напред в професионално отношение. Ползите от сертификата като студент и член на АССА са придобиването на знания както в сферата на финансите така и счетоводни умения, които ще ви послужат в работата занапред, всепризната квалификация, която се признава от регулатори и образователни представители по целия свят. Членовете на АССА имат по-дълбоки бизнес знания и това им предоставя повече възможности за развитие. Притежанието на АССА квалификацията ще ви направи по-компетентен специалист готов да поеме по-трудни и предизвикателни задачи. Цялостната програма ще ви помогне да разберете и да овладеете процесите

във финансите и бизнес организациите както и да станете част от глобална мрежа в 170 страни.³ Обучението на АССА набляга върху подготовката за превръщането на членовете си в одитори или финансови счетоводители, като обхваща данъчно прилагане и третиране на нормативни актове, външен одит, търговско и финансово право както и задълбочени познания по информационни системи. АССА членовете не са само счетоводни специалисти. АССА членовете имат знанията и уменията да успеят и в други области като бизнес консултиране, данъчно облагане, работа с база данни, стратегическо планиране и общо управление. Няма изисквания за предварителни познания по счетоводство или финанси, за да започнете с квалификацията. Всичко, от което се нуждаете, е мотивацията да инвестирате времето си за получаването на сертификата и да поставите началото на успешна кариера. Независимо от вашето образование или учебна среда, АССА квалификацията предлага възможности за професионална реализация на всички. За да се квалифицирате за членство към АССА, трябва да издържите 14 изпита (като за девет от тях бихте могли да се освободите в зависимост от вашите предишни квалификации), да имате съответния професионален опит и да се запознаете с Кодекса за професионална етика. В зависимост от броя на изпитите, от които сте освободени, от вас се очаква да завършите програмата в рамките на две до три години. Изпитните сесии се организират от АССА два пъти годишно, обикновено в първите две седмици през юни и декември.⁴ Студентите могат да държат максимум четири изпита по време на всяка изпитна сесия. Също така има възможност за компютърно-базирани изпити (CBEs), като **F1 – Accountant in Business**, **F2 – Management Accounting**, **F3 – Financial Accounting** и **F4 – Corporate and business law**, които могат да се държат по всяко време на годината. В допълнение, може да се явите повторно толкова често, колкото е необходимо. Квалификацията ще ви подготви за предизвикателна и често трудна кариера като професионален счетоводител и за това, не е достатъчно да се разчита единствено на теоретични знания, проверявани чрез изпити. Следователно, ключов компонент на АССА е да се събере съответния практически опит.

---

³ <https://www.pwc.bg/bg/academy/acca-webex-live-online.html> , , последно прегледано на 01.11.2018 г.

⁴ Реф. 3.

Възможностите за обучение са оторизиран колеж, дистанционно и самостоятелно. В практиката всички изпити са на английски език, денят и часът на провеждането им е един и същ навсякъде по света. Условието е да има завършено висше образование, което невинаги трябва да бъде в същата област. Писмените работи се изпращат по пощата до института, където ги проверяват и оценяват. Завършилите програмата получават международно призната диплома, която се ценни – особено в чужбина и от международни фирми. Ако имате релевантно икономическо образование е възможно да се освободите от голяма част от изпитите за начално ниво. Квалификацията включва общо 14 дисциплини. Състои се от два последователни модула – базов (Fundamental), изискващ полагане на 9 изпита и професионален (Professional), изискващ полагане на 5 изпита.

Начално ниво:

- Основи на счетоводство (Accountant in Business)
- Управленско счетоводство (Management Accounting)
- Финансово счетоводство (Financial Accounting)
- Бизнес право (Corporate and Business Law)
- Мениджмънт на изпълнението на дейността (Performance Management)
- Данъци (Taxation)
- Финансови отчети – изготвяне и анализ (Financial Reporting)
- Одитинг и Сигурност (Audit and Assurance)
- Финансов мениджмънт (Financial Management)

Професионално ниво:

Задължителни:

- Професионален счетоводител (Professional Accountant)
- Оценка на финансовите отчети (Corporate Reporting)
- Анализ на бизнес процесите (Business Analysis)

По избор – две от следните:

- Специализация във финансовия мениджмънт (Advanced Financial Management)
- Специализация в мениджмънт на изпълнението на дейността (Advanced Performance Management)

- Специализация в данъчните познания (Advanced Taxation)
- Специализация в одитинг и сигурност (Advanced Audit and Assurance)⁵

За да се получи титлата АССА , трябва не само да положите всички изпити успешно, но и да имате натрупан опит от 3 години преди, по време или след обучението. Валидност доживотен, както и гарантиран годишен членски абонамент. Обучението е много търсено, защото в България има предприятия, които са задължени да прилагат международни счетоводни стандарти (предприятията от обществен интерес), а останалите предприятия биха могли да изберат да ги прилагат. От 2 г. в България тези обучения са популярни и почти всички счетоводители ги преминават под една или друга форма в различни институти и центрове. Този международно признат сертификат е гаранция за успех и солидна заплата вече не само в чужбина, но и у нас.

Използвана литература

1. Официален сайт на АССА, <https://www.accaglobal.com/gb/en/about-us.html>, последно прегледано на 01.11.2018 г.
2. Официален сайт на PWC, <https://www.pwc.bg/bg/academy/acca-webex-live-online.html> , последно прегледано на 01.11.2018 г.
3. <http://old.segabg.com/article.php?work=print&issueid=2371&sectionid=5&id=1501>, последно прегледано на 02.11.2018 г.
4. <https://www.novavizia.com/acca-ili-cima/> , последно прегледано на 02.11.2018 г.
5. <http://clubs.dir.bg/showflat.php?Board=accounting&Number=1939000016&page=&view=&sb=&part=all&vc=1> , последно прегледано на 02.11.2018 г.
6. https://en.wikipedia.org/wiki/Association_of_Chartered_Certified_Accountants , последно прегледано на 03.11.2018 г.
7. <https://eduteh.eu/chastna-profilirana-gimnazia/international-certificates/acca> , последно прегледано на 03.11.2018 г.
8. https://www.karieri.bg/mojata_kariera/873674_bpp_profeshunal_edjukeishun_moiata_kariera_2010_g/, последно прегледано на 03.11.2018 г.

---

⁵ <https://www.novavizia.com/acca-ili-cima/>, последно прегледано на 02.11.2018 г.

СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА РЕНТАБИЛНОСТТА НА УНИКРЕДИТ БУЛБАНК И БАНКА ДСК

Михаела Теодорова Тодорова
4 курс, Икономически университет – Варна

Станислава Деянова Дишовска
4 курс, Икономически университет – Варна

Въведение

В настоящия доклад се изследва рентабилността на двете водещи банки в България. Показателите за рентабилност характеризират способността им да генерират доход. В анализа се включва ефективност и възвращаемост, т.е. каква е доходността на активите спрямо финансовия резултат за текущия период.

Обект на анализа е да покаже как търговските банки формират печалба за сметка на сумата на активите, разходи за обичайна дейност, приходи за обичайна дейност, собствен капитал, привлечен капитал

Особено внимание при анализа на търговските банки има рентабилността (възвръщаемостта) на собствения капитал (ROE – Return On Equity) и рентабилността на активите (ROA – Return on Assets).

Целта на настоящия доклад е да се сравни ефективността между двете най-големи банки в България, а именно - Уникредит Булбанк и Банка ДСК. Това ще се постигне чрез следните **задачи**:

- Характеризиране на дейността на двете банки;
- Изчисляване на рентабилността на двете банки;
- Съпоставяне на резултатите;
- Установяване на по-рентабилна банка.

Понятието *рентабилност* характеризира финансовото състояние на търговските банки. Отразява способността да генерира печалба от вложените ресурси. Този показател показва до колко ефективно и рационално се използват средствата на банката и каква е бъдещата икономическа изгода от дейността. Изразява съотношени-

ето между реализирани доходи и направени разходи или използвани активи. Рентабилността се установява като печалбата се отнася към определена база (нетна печалба, обща сума на активите, разходи за обичайна дейност, приходи за обичайна дейност, собствен капитал, привлечен капитал)

1. История на водещите банки в България

Уникредит Булбанк

В България е учредена като Българска външнотърговска банка (БВБ), със 100% държавно участие, със седалище в София през 1964 година. Четиридесет години по-късно тя се превръща в най-голямата българска банка и безспорен лидер на пазара по размер на активите. През 2007 година е обявено правното вливане на HVB Bank Biochim и Хеброс Банк в Булбанк. Новото име на обединената институция е УниКредит Булбанк. Днес тя разполага с 18,5% пазарен дял и със 165 филиала в страната. Заема водеща позиция по депозити от клиенти, депозити за клиенти и акционерен капитал и печели многобройни награди. Уникредит работи и в още 14 европейски страни и обслужва 26 милиона клиенти.

Банка ДСК

Банка ДСК е създадена през 1951 година като Държавна спестовна каса, когато е представлявала единствената влогонабирателна и кредитна институция на населението. Преобразува се в търговска банка през 1998 година, с приемането на Закон за преобразуване на ДСК. Една година по-късно е преобразувана в еднолично акционерно дружество с държавно имущество. Днес банката разполага със следните преимущества: най-голямата клонова мрежа в България, несравнима инфраструктура, познанства на местния потенциал, опит в индивидуалното обслужване, наличие на пълна гама от банкови услуги и продукти и други.

През лятото на 2018 година беше потвърдена информацията, че банка ДСК ще закупи Сосиете женерал Експресбанк, като прехвърлянето се очаква да приключи през последното тримесечие на текущата година. Тази сделка между втората и седмата по големина банки в България може да доведе до създаването на нов лидер.

2. Финансови показатели

За целите на изследването ще бъдат необходими следните финансови показатели:

1. **нетна печалба (загуба)** – счетоводният резултат на търговската банка преди облагане с данъци;

2. **брутна печалба (загуба)** – крайният резултат на търговската банка след облагане с данъци

3. **обща сума на активите** – включва текущите и нетекущите активи на предприятието;

4. **разходи за обичайна дейност** – намаление на икономическата изгода от обичайната дейност;

5. **приходи от обичайна дейност** – увеличение на икономическата изгода от обичайната дейност;

6. **собствен капитал** – включва основния капитал (в случая акционерния), допълнителния капитал, резервите и неразпределената печалба;

7. **привлечен капитал** – представляват чуждите временно привлечени средства в банката.

Финансови показатели на Уникредит Булбанк

Годишният финансов отчет към 31.12.2017 година дава представа за цялостното финансово състояние на банката. В *таблица 1* могат да се видят основните финансовите показатели на Уникредит Булбанк, които са необходими за целите на изследването.

Таблица 1

Финансови показатели на Уникредит Булбанк

Финансов показател	Стойност (в хиляди левове)
Нетна печалба	458 713
Брутна печалба	412 242
Обща сума на активите	20 260 347
Разходи за обичайна дейност	442 680
Приходи от обичайна дейност	1 018 685
Собствен капитал	3 199 746
Привлечен капитал	17 060 601

Финансови показатели на Банка ДСК

Финансовите показатели на Банка ДСК за представени в *таблица 2* по данни от Годишния финансов отчет, който е представен в търговския регистър. Тези показатели са необходими за изследването на ефективността на управлението.

Таблица 2

Финансови показатели на Банка ДСК

Финансов показател	Стойност (в хиляди левове)
Нетна печалба	326 500
Брутна печалба	294 852
Обща сума на активите	12 359 189
Разходи за обичайна дейност	399 728
Приходи от обичайна дейност	750 544
Собствен капитал	1 631 076
Привлечен капитал	10 728 113

Рентабилност на двете банки

На база данни от *таблица 1 и 2* се изчисляват различните показатели за рентабилност на съответните банки. Финансовите показатели в *таблица 3* са представени като проценти.

Таблица 3

Рентабилност на двете банки

Показател	Уникредит Булбанк	Банка ДСК
възвръщаемост на активите	2%	3%
рентабилност на разходите	82%	82%
рентабилност на приходите	45%	43%
възвръщаемост на собствения капитал	14%	20%
рентабилност на привлечения капитал	3%	3%
на финансовата ефективност	16%	13%
на данъчните изземания	11%	11%
ефективност на разходите	43%	53%

Възвръщаемостта на активите отразява колко ефективно търговското предприятие да превърне активите си в печалба. Ако е налице печалба от дейността е нормално показателя да се движи в рамките на 0,5 - 2%. В този случай банката използва ефективно активите си с цел реализиране на печалба. Както може да се забележи на *таблица 3* за 2017 година при Уникредит Булбанк показателят е на границата. А при ДСК показателят е по-висок. Банката е склонна да поема повече рискове за сметка на оптимизиране на печалбата си.

Рентабилност на разходите отразява размера на печалбата на един лев разходи за основната дейност.

Рентабилност на приходите показва размера на печалбата на един лев приходи от основна дейност.

През 2017 г. Банка ДСК и Уникредит Булбанк имат приблизително еднаква рентабилност на разходите и приходите. И двете банки реализират печалба за сметка на извършени разходи от основна дейност и получени приходи от основна дейност.

Показателят *възвръщаемост на собствения капитал* изразява колко ефективно банките превръщат собствения си капитал в печалба. Този показател, често се разглежда заедно с възвръщаемостта на активите при оценяването на ефективността на мениджмънта. В *таблица 3* се отразява, че през 2017 година банка Уникредит Булбанк има възвръщаемост на собствения капитал 12% и възвръщаемост на активите 2%. Докато банка ДСК има възвръщаемост на собствения капитал 20% и възвръщаемост на активите 3%. Тези показатели за 2017 година показват, че Банка ДСК по-ефективно превръща собствения си капитал в печалба, макар че поема повече рискове.

Възвръщаемост на привлечения капитал показва размера на печалбата за сметка на привлечения капитал. И двете банки работят с по-малко чужди средства. Това показва, че няма опасност от ликвидна криза. Но при нововъзникнали проблеми във финансовата сферата банките няма да бъдат достатъчно гъвкави и способни побързо да се приспособят към промените.

Коефициентът на финансовата ефективност показва колко средства се контролират и използват в банката за сметка на 1 лев собствен капитал. През 2017 г. Уникредит Булбанк има по-висок ко-

ефициент на финансова ефективност за разлика от банка ДСК. Това означава, че първата банка по-ефективно управлява своите средства при осъществяване на своята дейност.

Коефициент на данъчни изземания показва каква част от брутната печалба представляват данъци. През 2017 г. Уникредит Булбанк и банка ДСК начисляват и приспадат от своята нетна печалба прибително еднаква сума за данъци.

Коефициентът на ефективност на разходите разкрива колко приходи са реализирани за сметка на 1 лев разходи. През 2017 г. и двете банки получават приходи от основна дейност за сметка на извършените разходи.

Извод

Банка ДСК е склонна да поема прекомерни рискове и няма намерение да намали степента на поемане на рискове. Такива банки търсят високи рискове с цел висока възвращаемост и оптимизиране на печалбата.

Уникредит Булбанк има възвръщаемост на активите в рамките на допустимата граница и използва и контролира ефективно своите средства при осъществяване на финансовата си дейност.

Използвана литература

Книги

1. Костова, Надя Енчева. Финансово-счетоводен анализ. Варна: АКТИВ - К, 2010.
2. Стоянов, Стоян Димитров и др. Финансово-счетоводен анализ в банките. София: Унив. изд. Стопанство, 2008.

Статии

1. Стоянов, Николай. Втората милиардна банкова сделка https://www.capital.bg/biznes/finans/2018/08/10/3294016_vtorata_miliardna_bankova_sdelka/
2. Стоянов, Николай. Societe Generale и ОТР официално потвърдиха сделката за Експресбанк - https://www.capital.bg/biznes/finans/2018/08/02/3290723_societe_generale_i_otp_oficialno_potvurdiha_sdelkata/

Нормативни актове

1. Закон за банките; обн. ДВ бр.52 от 1 юли 1997 г., посл. изм. 2006 г.

Интернет сайтове

1. Банка ДСК <https://dskbank.bg/>
2. Търговски регистър <http://www.brra.bg/>
3. Уникредит Булбанк <https://www.unicreditbulbank.bg/bg>

СЧЕТОВОДСТВОТО – ТРАДИЦИИ И БЪДЕЩЕ

Алпер Нури Юмер

11 клас, ПГИ „Алеко Константинов“ – Кърджали

Георги Димитров Димитров

11 клас, ПГИ „Алеко Константинов“ – Кърджали

*Историята е полезна не защото четем в нея миналото,
а защото четем в нея бъдещето.*

Ж. Б. Сей

Всяка наука е резултат от труда на много изследователи, учени и приложни специалисти в съответната област. По същество това е натрупан опит в историята на човечеството. Така и счетоводството е функция на развоя на цивилизацията. Присъщата му теория и практика са отражение на икономическата действителност. Познанията за неговата еволюция са база за свобода в мисленето и за всеобхватен поглед върху стопанската действителност, което от своя страна предполага прогнозиране на бъдещо развитие и оптимални решения.

Определянето на етапите в историческите процеси е трудно да се характеризира с точност. То е по-скоро обобщение от повторемостта на факти и събития в дадена област през съответен времеви период. Още повече че процесите са непрекъснати, динамични и променящи се. Ето защо е необходимо както историческото им повествование, така и тяхната смислова научна обусловеност.

В днешно време счетоводството е „Езикът на бизнеса“, тъй като се използва в бизнес сферата (Най-вече във финансите). Той представлява: активните, пасивните, капитала, разходите и приходите в даденото предприятие, при което може да се използва от различна и голяма маса от хора.

Няма съмнение, че счетоводството е една от най-желаните професии в днешно време. Тъжно е, че по принцип доста хора възприемат счетоводителите като особен тип хора – скучни, без чувство

за хумор, с изключително праволинейно мислене, съсредоточени единствено върху сметките и числата.

Все повече ученици и студенти изпитват желание да се занимават със счетоводство, поради големия плюс, че времената се променят и обществото все повече се нуждае от някой, който умее да се грижи за сметките и да има към кого да се обърне за съвет. А и самата професия дава своето - това, че в момента е една от най-доходните работи в целия свят. Всички световни икономики, като Китай, Англия, Русия, САЩ, търсят млади финансисти за да подобрят пазарната икономика на държавата. Жалкото е, че в България тази професия не се използва така, както в развитите икономики, поради недобре развитата ни икономическа система. Но се надяваме някой ден и ние да докажем неизбежната нужда от счетоводители при развитието на икономиката. Счетоводство? Какво знаят хората за счетоводството? Те знаят, че това е система от правила, изчисляваща БВП?

Повечето хора гледат на счетоводството като на нещо рационално и безвкусно, но когато разбереш магическата хармония на цифрите и натрупаш опит, счетоводството е като Судоку.

Счетоводството е едно приятно занимание, отварящо се като книга към този който има желание да го практикува. То е увлекателно и завладяващо. Да умееш да четеш статистиките и да тълкуваш измененията в променящия се свят.

Ще ни попитате какво толкова се е променило? Или по-правилно какво не се променя! Ние не се променяме, все още сме на принципа, че сами ще станат нещата, България сама ще се промени, или системата ще го направи. Не, самите ние ще я променим, ние младите, ние с иновативното мислене, ние които знаем какво е счетоводство и предимствата му. За нас бъдеще в тази държава има, стига само да си позволим да го видим.

Какво ли ще се случи в близкото бъдеще? Много хора мислят, че професията „счетоводител“ ще се патентова и ще стане по-нова? Че в историята ще останат калкулатор, с който си смятал балансите, молива с почти изхабената гумичка, с който си чертал отчетите, хвърчащите листове, които са с прегънати връхчета и са служили за

„работен плот“⁴. На тяхно място ще дойдат компютърните програми, които ще умеят да сметнат приходите и разходите за определения срок само за броени секунди. Човешката работна ръка ще бъде заменена с роботска такава. Е, на това не можем да ви отговорим, а можем само да гадаем и да се надяваме? Защото какво друго ни остава? Ами... Дори и малкия ни опит в тази област и почти никакви знания за счетоводство, ние мислим и се надяваме, че нищо от това няма да се промени, пак ще си блъскаме главата в стената, когато не успеем да сметнем отчета, и пак ще крещим и ще съжالياваме, че сме избрали да бъдем счетоводители. Но и най-вече ще се чувстваме горди, че ще умеем да разчитаме на себе, че младото поколение ще може да реализира в областта на финансите.

В бъдеще ще продължи да се дискутира проблема за съществуването на финансовото и управленско счетоводство като две отделни счетоводни системи, всяка от които изпълнява конкретни цели в рамките на единния отчетен процес. По наше виждане в бъдеще, особено в големите предприятия, тези две отчетни системи все повече ще се разделят и ще се осъществяват отделно една от друга. Това се определя от обстоятелството, че те изпълняват различни цели. Финансовото счетоводство е насочено към задоволяване информационните потребности предимно на външните потребители, поради което то подлежи на регулиране, чрез разработването на нормативни актове или стандарти от страна на професионалните организации. Управленското счетоводство задоволява информационните нужди най-вече на вътрешните потребители (собственици, управляващи, персонал) и не подлежи на регулиране по нормативен път, като неговата форма и съдържание се определят в зависимост от информационните потребности на управляващите.

Ами опростяването?

„Но всичко ще се опрости“ – не се успокояват опонентите. А дали ще стане така? Кога за последен път в действителност сте се сблъскали с опростяване в счетоводството? С истинско опростяване, а не обещания за него. А, да, хармонизиране на данъчното и счетоводното отчитане. Когато вместо два отчета едва ли не се появяват три. Може и още да се появят. Добре, но ако не е опростяване, то

поне липса на промени, на прословутата стабилност. Добър аргумент. Но и той определено не е заплаха. Обратното – да се надяваме и очакваме стабилност, това ще е полезно за всички.

Има ли все още някой съмнение, че професията „счетоводител“ ще оцелее?

Съмняваме се. А все още не сме споменали такива надеждни наши партньори като данъците. Данъците няма да изчезнат. И все някой ще трябва да внесе ред в тях. Да даде съвет и финансова консултация. Търсенето на счетоводния труд винаги ще съществува, докато съществуват и търговските отношения. В края на краищата, докато има хора с активи, ще има нужда и кой да се грижи за тях.

СЧЕТОВОДСТВОТО – ТРАДИЦИИ И БЪДЕЩЕ

Джансу Юсеин Мустафа

II клас, ПГИ „Алеко Константинов“ – Кърджали

Счетоводната отчетност е най-рано обособилия се клон в системата на стопанската отчетност – феодалната обществено-икономическа формация. Причината е била необходимостта от точна и всеобхватна информация за материалните, трудовите, финансовите и природните ресурси на отделния собственик и начинът, по който те се използват.

Счетоводството възниква най-напред като практическа човешка дейност. Историческите паметници свидетелстват, че това е станало през IX в. Първоначално то е било използвано в неговия прост, елементарен вид, известен като „камериално счетоводство“ или „аплогография“. Малко по-късно (около XI в.) се ражда истинското счетоводство, което се гради на принципа на двойствеността при отразяването на стопанските операции. До наши дни то е достигнало с наименованието „двойно счетоводство“, „двойно записване“ или „диплогография“.

Счетоводството е систематично регистриране, периодично представяне във финансови отчети и анализ на сделките на предприятието в паричен измерител. То се осъществява при спазването на определени правила, наричани често Общоприети счетоводни принципи. Счетоводството позволява на дадена компания да анализира финансовите си резултати от бизнеса въз основа на различни показатели като например нетната печалба (печалбата за периода). В днешно време често се описва като „езикът на бизнеса“, тъй като е средството за представяне на отчетна финансова информация за активите, пасивите, капитала, приходите и разходите и паричните потоци на дадено предприятие, която информация може да се използва от различни групи от хора – потребители на информация, за вземане на икономически решения.

В България повечето счетоводни системи в предприятията са от типа финансово счетоводство, което е насочено към изготвянето на

финансови отчети за ползване от външните потребители на информация – извън предприятието.

Съгласно съществуващото законодателство у нас счетоводството се осъществява в рамките на предприятията, а предприятията са – търговците по смисъла на Търговския закон; юридическите лица, които не са търговци, бюджетните предприятия, непersonифицираните дружества и чуждестранните лица, осъществяващи стопанска дейност на територията на страната чрез място на стопанска дейност. Организационните основи на счетоводството в предприятията са нормативно регламентирани. Те са подчинени на изискванията на Закона за счетоводството, Националните и международните счетоводни стандарти. Постановките в тези нормативни актове са съобразени с директивите на Европейската икономическа общност, което им придава завършеност, трайност и перспективност. За да се осигури приемственост и универсалност във възприемане на счетоводната информация, е важно тя да се базира на единни счетоводни принципи. Унифицирането в тази насока е от изключителна важност, защото финансовата отчетност, въздействаща върху вземането на управленски и инвестиционни решения, е формирана в съответствие със счетоводните данни. Счетоводните принципи са основни постановки, на чиято база се води счетоводството. Хармонизацията на счетоводството в световен мащаб се стреми да унифицира приложимите в практиката счетоводни принципи, те да са достатъчно ясни и достъпни и съответно ясно дефинирани в законодателствата на различните страни или в приложимите за предприятието счетоводни стандарти или поне залегнали в неписаната счетоводната традиция и практика.

Счетоводството е призвано да осигури всички равнища на управлението на предприятието с потребната му отчетна информация за състоянието и изменението на управляваните обекти. То е вътрешно присъща, иманентна черта на управлението на предприятието. Счетоводството е средство, инструмент на управлението. То е неотменим и важен компонент на информационната система на всяко предприятие. Счетоводството е обвързано със спазване на различни срокове, комуникация с различни институции, банки и конт-

рагенти, отчитане на множество фактори и обработване на голям поток от документи. За да стане това гладко и ефективно, и да не се допускат грешки, трябва да има добра управленска и организационна структура. Успешните счетоводни къщи спазват високи стандарти на работа, оптимална организация и разпределение на задължения и отговорности и добра управленска структура.

Счетоводната професия се радва на хилядолетна история, широко приложение във всички области на стопанския живот, изключително разнообразие за специализиране, както и на висок обществен престиж. Затова много млади хора решават да насочат образованието и професионалното си развитие именно в областта на счетоводството. Една част от тях разчитат да изградят кариера като наети счетоводители, други решават самостоятелно да се занимават със счетоводство, като започнат дейност като счетоводители на свободна практика или регистрират счетоводни къщи. Счетоводството може да бъде изключително сложна и неразбираема материя за някои хора, а за други да бъде лесна и интуитивна работа. Факторите, определящи доколко за един човек ще бъде лесно да води счетоводство, включват личните заложби, интересите, нивото на образованието, сферата на досегашната работа, и много други.

Обучението в университета е само малка част от една широко мащабна основа, която е нужна за да станеш счетоводител. За да станеш добър в тази професия, преди всичко е нужно да имаш аналитично мислене и да обичаш цифрите. Аналитичното мислене е онази подробност, която разграничава счетоводителите от заобикалящия ги свят. Ако за нормалните хора дребните детайли не означават абсолютно нищо, то за счетоводителя те са всичко, от което се нуждае. А любовта към цифрите и математиката свързва счетоводителя с останалия свят и другите професии. Въобще езикът на числата е онзи универсален език, който свързва всички по света.

В учебния план на специалността „Оперативно счетоводство“ е заложено задълбочено изучаване на счетоводството във всичките му направления – фирмено, търговско, банково, бюджетно и свързаните с него основни икономически дисциплини – микроикономика, макроикономика, финанси, пари и банки, мениджмънт и други. От бъ-

дещите счетоводители се изисква сериозни познания в сферата на правото, документооборота, статистиката и други. Със тази специалност се придобива професията „Оперативен счетоводител“. Оперативният счетоводител обслужва текущата счетоводна дейност в предприятието, като съставя първични счетоводни документи, класифицира, сортира, подрежда и архивира отчетната информация в установените срокове. Той получава и предава счетоводни документи на обслужващите банки, получава и предава парични средства в левове и във валута от и по банкови сметки, закупува и продава валутни парични средства. Оперативният счетоводител извършва анализ на синтетичните сметки и аналитичните партиди по тях, ежемесечно приключва разчети по ЗДДС, съставя разчетно-платежни ведомости за възнаграждения на персонала, като представя справки и отчети за тях на главния счетоводител или на друго лице, отговарящо за финансово-счетоводната дейност в предприятието. Завършилите специалността „Оперативно счетоводство“ може да работят във всички сфери на частния и общественя сектор в икономиката на страната и в света. От началото на прехода до сега, счетоводната професия винаги е била желан вариант за професионална реализация. Счетоводството е привлекателна, но и силно конкурентна професия и за да се докаже, всеки счетоводен специалист трябва да подходи отговорно и да положи усилия да се развива. Професията на счетоводителя е изключително ценена и уважавана по света. Съпроводена е със стресови и доста натоварващи моменти и ако не се упражнява с огромно желание, не е възможно професионално израстване и реализация. Счетоводителят на една фирма е лицето, което отговаря за всички приходи от дейността на предприятието и всички направени разходи за осъществяването на дейността.

На практика в България счетоводната професия е в безтегловност, т.е. налице е почти нулев контрол върху квалификацията и качеството на работа на хората и предприятията, които я практикуват. Въпреки, че в страната има няколко счетоводни организации, никоя от тях няма ефективни регулаторни функции. Например Института на дипломираните експерт-счетоводители формално се опитва да оказва някакъв контрол, който обаче е най-вече върху представите-

лите на одиторската професия. Реалността е такава, че никой не се интересува от легитимността на съставителите на финансови отчети, от статута на счетоводните предприятия, от компрометираната независимост и обективност на счетоводителите. Необяснимо е безразличието и на държавата към проблема, предвид факта, че счетоводството предоставя най-важната информация в държавата, която е база за формирането на икономическата стратегия на всяко правителство. В момента лисата на контрол се отразява върху престижа на счетоводната професия, като създава благоприятна среда за работа на лица без съответната счетоводна квалификация, образование и правоспособност. А от това няма полза нито бизнеса, нито държавата, нито обикновените потребители. Счетоводителят учи цял живот, за да бъде успешен счетоводен специалист, той постоянно трябва да следи промените в счетоводните и данъчни закони, да чете счетоводни стандарти, да ходи на семинари и обучения. Това е единственият шанс счетоводителя да показва професионализъм и да бъде конкурентоспособен. Допълнителен тласък за кариерата могат да бъде курс за дипломиран-експерт счетоводител, специализации в чужбина, като добър вариант например е взимане на сертификата от ACCA (Асоциация на международните експерт счетоводители). Трябва да се работи отговорно, коректно и при спазване на професионално-етичните норми в счетоводството.

Счетоводния софтуер е основен инструмент за воденето на счетоводна отчетност. Съвременното счетоводство е немислимо без софтуерна обезпеченост. За счетоводните кантори решаването на този въпрос е от фундаментално значение, тъй като добрият софтуер би дал конкурентни предимства, чрез увеличаване на производителността на труда и повишаване качеството на счетоводните услуги и би спестил човешки и времеви ресурси. В последните години интензивното навлизане на интернет технологиите, изкарват на преден план предимствата на уеб базирания софтуер. За разлика от стандартният счетоводен софтуер, при който информацията се записва на компютър, USB носители или други външни устройства, уеб базираният счетоводен софтуер се поддържа на професионално защитени и надеждни сървъри, които се намират в специални информа-

ционни центрове. Там се качват и съхраняват базите данни със счетоводна информация. Предимството е, че може да се ползва от всяка точка на света. Това, което може да се случи със счетоводната професия, вече се наблюдава в света на финансовите съветници. Появяват се платформи под формата на приложения, които са далеч поевтини от това да наемеш човек да свърши същата работа, не искат да харчат много и са по-достъпни за инвеститорите. Може би счетоводителите ще бъдат заменени от умни компютърни програми или ще играят маловажна роля в процеса на предоставяне на счетоводни услуги, което пък ще доведе до по-ниско заплащане. Подативните и мислещи за бъдещето счетоводители ще се приспособят към новите условия, ще предлагат по-добри услуги на поизгодна цена. Те дори ще се възползват от възможностите, предоставени им от новите технологии, и инкорпориратйки себе си в тях, ще предлагат висок клас услуги, които ще са по-рентабилни за клиентите им. С тях професия „счетоводител“ ще се „прероди“, но всичко това може би ще стане по-скоро в далечното, отколкото в близкото бъдеще.

За да се развива счетоводството е нужно предоставянето на високо-качествено обслужване на клиентите, използването в максимална степен на технологиите за автоматизиране на дейностите и облекчаване на служителите, заедно с предлагането на повече персонализирани и стратегически консултации на клиентите. Да се правят съществени стратегически инвестиции в технологии днес, докато се осигурява плавно преминаване към интеграция с нови и развиващи се технологии. Намалването на капиталовите разходи, увеличението на услугите и продуктивността на служителите чрез силата на мобилните устройства и дигиталните приложения, обособяване на добре структурирани информационни архиви на основа на „облачни“ приложения също могат да доведат до промяна и развитие на професията.

Като бъдещи счетоводители трябва да се вълнуваме от това, което правим и от това, което работим, защото човек не може да бъде успешен в живота си без да се вълнува от работата си и без да има желание да работи. До която и от формите на успеха да съумееш да

се добереш: занаят, звание или призвание, винаги ще те вълнува пътят, който си изминал. Обръщайки се назад винаги ще виждаш опорните точки, които са те издигали до: занаят, звание или призвание. Най-важното е чрез професията си да изразяваш себе си, да слушаш сърцето си, и да вършиш всичко с любов, защото само така ще можеш да си полезен както на себе си, така и на всички около теб. В основата на всичко стои смелостта на човека да може да каже: „Аз знам, аз мога, аз ще успея“.

СЧЕТОВОДСТВОТО – ТРАДИЦИИ И БЪДЕЩЕ

Михаела Христова Ковачева

II клас, ТГ „Княз Симеон Търновски“ – Стара Загора

Христина Благоева Семерджиева

II клас, ТГ „Княз Симеон Търновски“ – Стара Загора

Христислава Йонкова Борисова

II клас, ТГ „Княз Симеон Търновски“ – Стара Загора

1. Счетоводството – същност

Счетоводството е средството за получаване на информация относно активите, пасивите, капитала, приходите, разходите и паричните потоци на дадено предприятие. То е съвкупност от правила, които се наричат общоприети счетоводни принципи. Счетоводството дава сведения за финансовото състояние на дадено предприятие.

➤ **Управленско и финансово счетоводство**

Управленското и финансово счетоводство са двата основни клона на пазарното счетоводство. Вътрешните нужди на предприятието – планиране, решения, оценка и контрол на резултатите от дейността, са част от управленското счетоводство. То се използва от ръководството. Финансово счетоводство дава информацията, ползвана от външните потребители – доставчици, клиенти, одитори, кредитори, инвеститори и други. В България най-често се прилага финансово счетоводство, тъй като информацията се ползва предимно от външните потребители.

➤ **Едностранно и двустранно счетоводно отчитане**

Според отчитането си счетоводството може да бъде едностранно и двустранно. Едностранно може да се прилага само от едноличните търговци. При него само се посочват измененията на определен отчетен обект, като записванията са вертикални. Докато при двустранното се посочва и изменението в резултата на сделката и изменението на друг отчетен обект. При него активите и пасивите се представят хоризонтално.

➤ **Счетоводни принципи**

Основните изисквания по които се води счетоводството са счетоводните принципи:

1. действащо предприятие – едно предприятие е действащо и ще остане такова за срок от 1 година, ако няма намерение и необходимост да бъде ликвидирано;

2. начисляване – всички сметки се осчетоводяват в момента на тяхното възникване, независимо кога са получени или платени паричните средства;

3. постоянство – при него счетоводната политика се прилага за следващите периоди (до 5 години), за да се постигне сравнимост на счетоводните данни;

4. съпоставимост между приходите и разходите – приходите и разходите по една и съща сделка трябва да се отчитат в един отчетен период, за да бъде финансовият резултат достоверен;

5. компенсиране – не се допуска компенсиране на активи, пасиви, приходи и разходи във финансовия отчет

6. предпазливост – отчитане на евентуалните рискове и бъдещите загуби, за получаване на действителен финансов резултат;

7. предимство на съдържанието пред формата – сделките се осчетоводяват съобразно тяхното съдържание, а не според правната им форма;

8. независимост на отделните отчетни периоди и стойностна връзка между начален и краен баланс;

9. същественост – активите и пасивите във финансовия отчет се представят вярно и честно;

10. оценяване на позициите, признати във финансовите отчети – по цена на придобиване;

➤ **Активи и пасиви**

Счетоводството има за цел да изследва ресурсите на фирмата (активите), както и нейните задължения (пасивите). Активите са ресурси, които се контролират от предприятието, в резултат на минали събития, и от които се очаква бъдеща изгода.

Активи = Собствен капитал + Привлечен капитал

A+	A-
A+	П+
A-	П-
П+	П-

Пасивите са текущите задължения на предприятието, в резултат от минали събития. При тяхното погасяване ще се намалят активите.

$$\text{Собствен капитал} = \text{Активи} - \text{Пасиви}$$

➤ Приходи и разходи

Други важни обекти на счетоводното изучаване са приходите и разходите. Приходът е увеличението на икономическата изгода (активите се увеличават, пасивите намалят, което води до увеличаване на собствения капитал). Разходът е намалението на икономическата изгода (активите намалят, пасивите се увеличават, което води до намаляване на собствения капитал).

2. Място на счетоводството в управлението на предприятието

Предприятието е сложна система, в която важна роля заема счетоводството. Основните функции, които счетоводството изпълнява, са информативна и контролна.

От получената информация можем да разберем много неща за финансовото състояние и имуществото на предприятието, затова често този процес е сравнен с огледало. Цялата информация се предава на управляващите, които трябва внимателно да я анализират. За да вземат най-добрите решения, управленските екипи са длъжни да познават и разбират много добре предоставената им счетоводна информация. Тази информация достига и до външни потребители.

Счетоводните подфункции са:

➤ Документиране

То е една от подфункциите на счетоводството и е много важна част от целия процес на отчитане. Със Закона за счетоводството воденето на документация е нормативно регламентирано. Чрез пра-

вилното документиране се извличат данни за количеството, мястото и времето на извършените стопански операции. Стандартните счетоводни документи са материален носител на информация. Съществуват и електронни документи, които трябва да спазват определени изисквания. Благодарение на документирането се осъществява контрол върху извършените стопански операции, за да не се злоупотреби с тях. Документите се съставят на български език и се използват арабски цифри, сумите са в български левове. Различните документи имат различен срок за съхранение. Ведомостите за заплати се съхраняват по 50 години; счетоводните регистри и финансовите отчети по 10 години; документите за данъчен контрол – до 5 години; всички останали документи се пазят по 3 години.

- Документооборотът е движението на даден документ от момента на създаването му или получаването му в предприятието до постъпването му в архива.

➤ **Диагностициране**

Диагностицирането е друга важна подфункция, която помага за разрешаването на възникнали проблеми. Чрез извлечената счетоводна информация може да се разберат факторите за възникването на проблема в предприятието (надвишаване на предвидените производствени разходи, натрупване на прекалено много запаси, не осъществяване на продажби). Диагностицирането обработва получените данни и измисля начин за ефективно отстраняване на дисбаланса. Негова задача е да се погрижи и за предотвратяване на бъдещи икономически затруднения на предприятието.

➤ **Прогностична подфункция**

Подфункцията има за цел да определи бъдещите възможности за предприятието. Тя прогнозира и предупреждава за процеси, които ще настъпят в бъдещ период. С помощта на тази подфункция могат да бъдат избегнати спадове или могат да бъдат реализирани печалби.

➤ **Акумулативна подфункция**

Тя е свързана с изготвянето на различните документи, които ще послужат на Годишния финансов отчет на предприятието. Занимава се и с прилагането на сводка на отчетните данни.

➤ **Посредническа подфункция**

Тази подфункция на счетоводството се занимава с предоставянето на необходимата информация на екипите, занимаващи се със статистика. Обектите на отчитане на счетоводството и на статистиката в повечето случаи са общи или с подобни характерни черти.

3. Счетоводството в миналото

Счетоводството е древна наука, която се е появила преди хилядолетия. То е свързано с развитие на производството и търговията. Счетоводството е изключително важно за развитието на цивилизацията, икономиката и културата. То е възникнало на места, където необходимостта от него е била неизбежна.

➤ **Счетоводството преди Христа**

Смята се, че първата поява на счетоводството е при възникването на древните държави – Египет и териториите между реките Тигър и Ефрат (Месопотамия). Според доказателствата на археолозите и историците счетоводството се появява през IV хилядолетие преди Христа. Друга хипотеза гласи, че първите счетоводни сметки се появяват паралелно с писмеността 5000 години преди Христа. Това доказва колко е значимо счетоводството. През този период древните народи са използвали различни примитивни средства (рабоши, въглени, въжета, възли, шнурове, резки и други), за да записват и пресмятат броя на добитъка и реколтата си.

➤ **Счетоводството през „класическата древност“**

През така наречената „класическата древност“ се развиват занаятите, разширява се стоковото производство, засилват се стопанските връзки и се разраства търговията. За пръв път се оформят отчетни длъжности, изпълнявани от обучени хора – нукрарии (държавни касиери), полети (хора, отчитащи държавните съкровища), логисти (реvizори) и други. Отчетността се развива най-вече в Рим и Гърция.

➤ **Счетоводството през средните векове**

На фона на общественото развитие през този период настъпват и някои значителни промени в системата на стопанската отчетност.

Сменя се използваната до този момент цифрова система – римските цифри се заменят от арабските. Това дава възможност за по – точно количествено и стойностно отчитане на стопанските факти, явления и процеси. Появяват се отрицателните и дробните числа. Започват да се използват знаците за плюс, минус, умножение, деление, знакът за равенство и други. Въведен е и метода на двустранното счетоводно записване от „бащата на счетоводството“ – Лука Пачиоли.

➤ Счетоводството през XIX-XX век

Този етап е свързан с научно-техническата революция от края на XIX и началото на XX век. В резултат на това се усъвършенстват средствата, чрез които се регистрира, преобразува, предава и съхранява счетоводната информация. Зараждат се първите стъпки към стандартизиране на счетоводното отчитане. Появяват се различни сметачни машини, а по-късно и компютърна техника за отчитане на стопанската дейност.

4. Счетоводството днес

Счетоводството преминава през много и разнообразни промени, за да достигне днешния си облик. В настоящето то продължава да се развива и модернизира.

Професията „счетоводител“ е съчетана с много отговорности, но тя е и призната от обществото за авторитетна. Позицията е свързана с точното отчитане и управлението на имуществото и финансите на всяко предприятие. Добрият счетоводител трябва да умее да взима добри икономически решения.

Счетоводството като наука би могло да бъде много сложно и непонятно за хората, които не са запознати с него. Някои счетоводители твърдят, че работят по интуиция и изпълнението на задачите не им създава затруднения. Основните качества, които човек трябва да притежава, са: отговорност, прецизност, концентрация, логическо мислене и други.

Счетоводството днес си служи с различни компютърни софтуери и програми, които да подобрят качеството на предлаганите услуги и да улеснят работата на служителите. Предимствата на новите технологии са много: бързина, прецизност, точност, по-лесно се от-

страняват допуснатите грешки, оптимизират се разходите. С навлизането на компютърните технологии на персонала се налага да владее добро ниво на компютърна грамотност.

Заимстван от европейски директиви, в България се обнародва Закон за счетоводството. Действащият в момента Закон за счетоводството е в сила от 01.01.2002 г. Състои се от 48 члена и прилежащите към тях алинеи и точки, разпределени в седем глави, допълнителни разпоредби, преходни и заключителни разпоредби. Въведени са и Национални счетоводни стандарти (НСС). Публикуван е национален сметкоплан, приет от Министерския съвет на 25 март 1998 г.

През последните години делът на обслужващия сектор нарасна както в България, така и в световен мащаб, услугите стават все по-предпочитани на пазара на труда. Благодарение на новите технологии счетоводната информация може да бъде предоставена до всяка точка на света. Доказателствата за това са, че както множество фирми, така и правилата им за годишните финансови отчети, са изградени на базата на международни счетоводни стандарти. Има сътрудничество и съвместни счетоводни проекти между различните страни, България също влиза в това число. Много български счетоводни фирми имат връзка с чуждестранни такива, заради това тяхната политика е изградена по международните счетоводни принципи.

5. Счетоводството в бъдещето

Гореспоменатите промени през хилядолетията доказват, че счетоводството е наука, която непрестанно се променя и развива във всичките си аспекти. Като част от обслужващия сектор то увеличава своето търсене, заедно с това претърпява глобализация на информацията, която предоставя. Тенденциите сочат, че в бъдеще счетоводството ще претърпи значителни промени, свързани с уеднаквяването на стандартите, които фирмите по света използват. Това ще доведе до изменения в организацията на счетоводните предприятия.

Технологиите все по-бързо навлизат във всяка сфера на човешкия живот и променят облика на работата. В последно време са въведени много счетоводни програми, които да са от полза за дейността на едно предприятие и заместват много време и работа от човешка ръка. Това показва, че счетоводството все повече насочва своята

дейност към света на технологиите. Във фирмите все повече са използвани електронните подписи. Те скъсяват дистанцията между отделните предприятия и позволяват сделките да бъдат сключвани от разстояние. Внедрени са електронното разплащане и доставки, както и електронните документи, които позволяват работата да се извършва ефективно. Масовата употреба на социалните мрежи позволява използването им с цел реклама или по-бързо набиране на информация. Тенденциите сочат, че счетоводната дейност все повече ще се насочва към цялостно механизирание и благодарение на тези предпоставки тя се стреми към задоволяването на всички изисквания и нужди на клиентите и работата с тях. Следствие от внедряването на технологиите е, че счетоводната дейност както сега, така и за в бъдеще ще има възможност да управлява множество информация, която да бъде по-добре организирана поради голямото пространство и възможност за управление на базите данни. Информацията ще бъде по-подробно изчислена и отчетена за разлика от миналите години, което ще бъде благоприятно за фирмите и ще им помага да имат обхванат поглед върху своята работа и да могат да предвидят евентуални загуби, липси и разходи за бъдещи периоди. Напоследък става почти невъзможно да бъде загубена една информация, тъй като тя има възможност да се архивира или да се направят и съхраняват множество копия. От това следва, че счетоводната дейност ще се извършва мигновено, по-ефективно и в големи мащаби, като все повече се насочва внимание към клиента.

Като бъдещи счетоводители трябва да се запитаме какво е развитието на нашата професия. Тъй като делът на услугите в икономиката се увеличава, следва, че в близко бъдеще трябва да нараства търсенето на професията „счетоводител“, от което се увеличава и наборът на кадри. Икономиката се развива с бързи темпове и появата на множеството новосъздадени фирми и организации увеличава нуждата от счетоводство. Гореспоменатите нововъведени счетоводни програми за компютърна обработка на информацията са от помощ за счетоводителите. Те улесняват работата на икономистите и я правят по-бърза и ефективна, при условие, че специалистите могат да боравят с тях. При което възниква въпросът дали един счетоводи-

тел има нужната квалификация, за да може да се справи с новите технологии и поставените му задачи. Това довежда до по-трудно придобиване на квалификация за професията счетоводител. Въпреки това тя става все по-предпочитана и привлекателна за младите хора. В близко бъдеще професията има тенденцията да се развива и разнообразява, а предприятията да модернизират своята дейност.

Бъдещето е неизвестно, но технологичния прогрес няма да спре развитието си. Затова се очаква счетоводството да се промени и модернизира. Въпреки новостите, то има традиции, които ще се запазят във времето и ще бъдат добра основа за неговото бъдещо развитие. Уповавайки се на това ние сме изпълнени с надежда за бъдещето и вярваме, че всяка промяна е крачка към съвършенството.

КАКВО Е БЪДЕЩЕТО НА СЧЕТОВОДСТВОТО?

Вероника Венциславова Русева
11 клас, ПГИ „Д-р Иван Богоров“ – Варна

Увод

Днес – в епохата на интернет, социалните мрежи и високите технологии, е трудно да се предскаже колко бързо и как ще се промени светът и световната икономика. Важно е обаче да се дискутира как променящият се свят, променящият се бизнес влияят на хората, на професиите, и в частност – на счетоводството.

Професията счетоводител има древни корени. Счита се, че първите счетоводители са работили още по време на съществуването на древна Индия. Те са били ангажирани със счетоводството на селскостопанското производство. Впоследствие, през XIV-XV, се създават първите книги за счетоводството. Според публикации¹, специално внимание заслужава „Трактата за сметките и записите“, чийто автор е великият италиански математик Лука Пачиоли, получил името „баща на счетоводството“.

Във времето професията търпи развитие и днес няма бизнес, частен или държавен, който би могъл да извършва пълноценно своите дейности без счетоводно отчитане. Счетоводителят е част от персонала на предприятието или пък се използват услугите на счетоводните фирми. Именно счетоводителят е задължен да осъществява цялата работа по текущото регистриране на стопанските операции и процеси, по отразяване на състоянието – имуществено и финансово – и да съставя и представя финансовия отчет на предприятието като цяло. Едновременно с това, той е специалистът, който участва в инвентаризацията, активно взаимодейства с банки и кредитни организации, или с чуждестранни икономически субекти. Списъкът на счетоводните задължения може да бъде продължен. В много отношения той зависи от обхвата на организацията и нейната

---

¹ Велева, М. Историческо развитие и перспективи на управленското счетоводство в България. Социално-икономически анализи, книга 2/2016, с. 181.

дейност, но не само. Бързоразвиващите се технологии и иновации поставят професията пред нови предизвикателства.

В началото на XXI век професионалният свят на счетоводителите е предпазлив за своето бъдеще. Какво предстои и какви промени може да претърпи тази трудна професия са въпроси, които вълнуват общността.

Ако искаме да сме готови за бъдещето, ние трябва да се опитаме да го разберем!

1. Прогнози за бъдещето на счетоводството

Мнозина прогнозираят, че светът на труда ще се промени много през следващите години. Разработват се нови технологии, някои от които вече се използват ежедневно – например:

- Автоматизация: възможността за извършване на определени задачи автоматично от компютърен софтуер.

- Изкуствен интелект (AI): което означава, например, че стандартни документи могат да се четат и одобряват автоматично от компютърна система

- Cloud computing: възможността да се съхранява информация онлайн и да се достъпва от всяко място с интернет връзка, като се позволява на хора да работят заедно, дори и да не са физически на едно и също място.

Счита се, че тези технологии ще доведат до огромна промяна за счетоводителите. Някои ги възприемат като заплаха, като отнемачи длъжностите на счетоводителите, други като нови възможности за професията.²

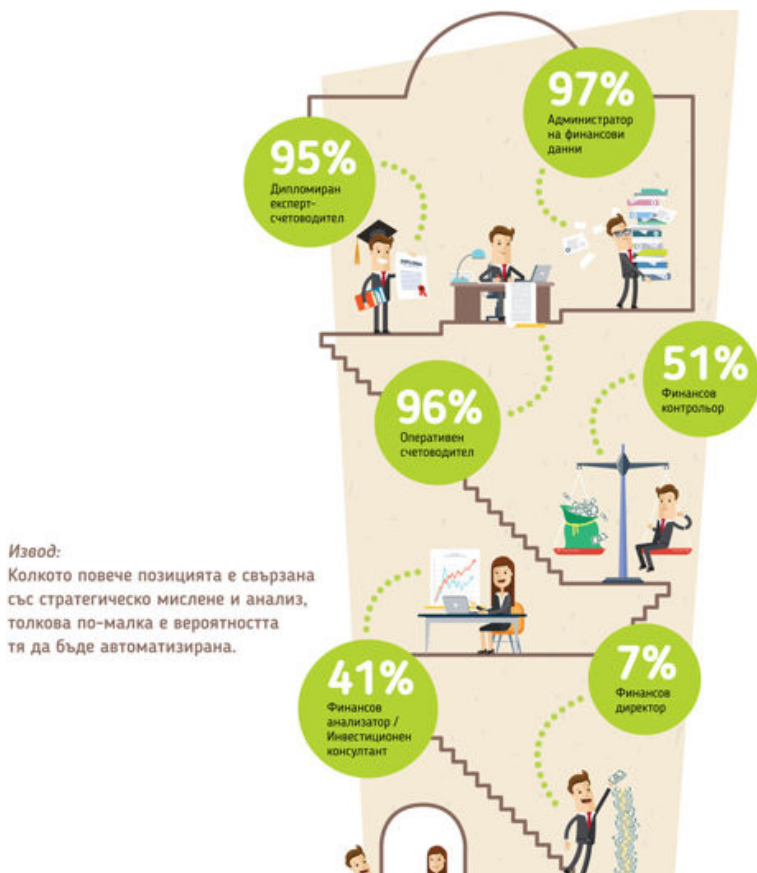
Автоматизацията през интелигентни системи обещава да повиши ефективността при обработката на огромните масиви данни, с които боравят счетоводителите, да облекчи ежедневието им, да подобри живота им, а съвсем скоро, може би, да ги измести като служители.³

---

² Готови ли сте за бъдещето? [HTTPS://MDVTRAINING.BG/2018/02/07/%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%BB%D0%B8-%D1%81%D1%82%D0%B5-%D0%B7%D0%B0-%D0%B1%D1%8A%D0%B4%D0%B5%D1%89%D0%B5%D1%82%D0%BE/](https://MDVTRAINING.BG/2018/02/07/%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%BB%D0%B8-%D1%81%D1%82%D0%B5-%D0%B7%D0%B0-%D0%B1%D1%8A%D0%B4%D0%B5%D1%89%D0%B5%D1%82%D0%BE/)

³ Христова, Х. (Po)Бот vs Счетоводител или поне 3 причини да не подценяваме ролята на естествения интелект в професията.

През последните години все по-често се популяризират резултати от проучвания, които дават мрачни прогнози за човешкото бъдеще на професията на счетоводителите. Сред ярките примери е публикуваният през 2015 г. калкулатор на американската медийна група NPR, базиран на доклади на Университета в Оксфорд. Според него шансът за прехвърляне на всички счетоводни задачи към роботи е над 97% (вж. фиг. 1).

Фиг. 1. Каква е вероятността за автоматизация на някои финансово-счетоводни роли

Източник: Калкулатор на американската медийна група NPR, базиран на доклади на Университета в Оксфорд.

В най-новия годишен доклад на АССА за 2016 г., 55% от анкетиранияте членове посочват автоматизацията като най-значим фактор, влияещ върху развитието на професията в следващите 10 години.

Изводите изглеждат очевидни - софтуерът е по-бърз, по-точен, няма нужда от сън и почивка, нито от заплата, отскоро е постоянно достъпен в облака, не заема физическо пространство в офиса, а придобитият AI ще му позволява да изпълнява много по-сложни задачи, дори да взема решенията, които преди са били запазена територия само за хора.⁴ Въпреки това, бизнес лидерите и членовете на глобалните професионални институти съветват избраните кариера във финансите и счетоводството да не се отказват. Те обаче, трябва да преценят практическите си умения и да затвърдят конкурентните си предимства пред роботите, за да съхранят позицията си в дългосрочен план. За да се възползват от тези възможности, счетоводителите ще трябва да се уверят, че имат необходимите умения, за да могат да се адаптират към новите условия.

2. Нови умения, необходими на счетоводителите в бъдеще

Според специалисти, четири са уменията, които са необходими, за да се справят бъдещите счетоводители с промените, които ги очакват в бъдеще⁵:

а) Информационни технологии и цифрови умения

Новите технологии ще започнат да поемат много задачи, които счетоводителите понастоящем извършват сами – например въвеждане на данни и изготвяне на документи като разписки и фактури. Въпреки че вече не е необходимо счетоводителите да изпълняват тези задачи, все пак може да се наложи да имат известни познания за това как функционират технологиите, които ги обработват, както и как да настроят тези задачи първоначално. Освен това е добре нови-

---

⁴ Христова, X. (Po)Бот vs Счетоводител или поне 3 причини да не подценяваме ролята на естествения интелект в професията.

⁵ Готови ли сте за бъдещето? [HTTPS://MDVTRAINING.BG/2018/02/07/%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%BB%D0%B8-%D1%81%D1%82%D0%B5-%D0%B7%D0%B0-%D0%B1%D1%8A%D0%B4%D0%B5%D1%89%D0%B5%D1%82%D0%BE/](https://MDVTRAINING.BG/2018/02/07/%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%BB%D0%B8-%D1%81%D1%82%D0%B5-%D0%B7%D0%B0-%D0%B1%D1%8A%D0%B4%D0%B5%D1%89%D0%B5%D1%82%D0%BE/)

те системи да се държат под око, в случай на грешки и неточности, или при наистина сложни финансови сделки, с които софтуерите не са в състояние да се справят сами.

б) Комуникационни и презентационни умения

След като до известна степен счетоводителите вече ще са освободени от базисни задачи, те ще имат повече време, за да добавят стойност за клиентите, чрез дейности като осигуряване на задълбочени финансови прогнози за бъдещето и предоставяне на съвети за гарантиране на бизнес ръст и успехи. Комуникационните и презентационни умения ще бъдат много важни за целта, както и ще спомогнат за изграждането на добри отношения между счетоводителите и клиентите.

в) Умения за анализ на данни

По-широкото използване на технологиите ще доведе до събиране на по-големи количества данни, например за различните транзакции, които бизнесът извършва. Добрите счетоводители ще могат да преглеждат тези данни и да откриват модели, да ги използват, за да дадат ценни съвети на клиентите. Въпреки че новите технологии обработват търсения в бази данни и ги анализират с голяма скорост; значително по-бързо, от човешките способности, счетоводителите ще трябва да развият добри аналizationsонни умения, за да проверят дали информацията се анализира правилно.

г) Умения за вземане на етични решения

Международната федерация на счетоводителите (IFAC) заявява, че сред значимите промени, пред които ще се изправи счетоводната професия в бъдеще, са повишената регулация и борбата с явления като избягване на данъци и пране на пари. За да гарантират, че те и техните клиенти винаги спазват тези правила, счетоводителите трябва да са развили достатъчно силно чувство за етика. Благодарение на него те не биха участвали в дейности, които застрашават бизнеса им и до-ри потенциално носят опасност от криминални обвинения.⁶

---

⁶ Готови ли сте за бъдещето? [HTTPS://MDVTRAINING.BG/2018/02/07/%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%BB%D0%B8-%D1%81%D1%82%D0%B5-%D0%B7%D0%B0-%D0%B1%D1%8A%D0%B4%D0%B5%D1%89%D0%B5%D1%82%D0%BE/](https://mdvtraining.bg/2018/02/07/%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%BB%D0%B8-%D1%81%D1%82%D0%B5-%D0%B7%D0%B0-%D0%B1%D1%8A%D0%B4%D0%B5%D1%89%D0%B5%D1%82%D0%BE/)

Изложеното е в подкрепа на тезата, че естественият интелект в професията на счетоводителя трябва да продължи да се развива. Причините за това са няколко⁷:

Първо, хората все още могат да добавят стойност в процеси, в които ботовете не участват.

Ричард Анинг, ръководител на IT факултета на Института в Англия и Уелс (ICAEW), подчертава че най-вероятно AI наистина ще намали нуждата от счетоводители, но преди да си правим изводи е важно да дефинираме какво всъщност разбираме под счетоводител. Ако свеждаме длъжностната характеристика до повторяеми действия по записване на приходи и разходи, по-логично е те да се обработват от софтуер. Ако обаче я разширим до задачите, които добавят истинска бизнес стойност в процеса - засега те са запазени единствено за хората зад клавиатурите. Примери за това са:

- адекватна комуникация с външни клиенти или крайни потребители на счетоводна информация вътре в организацията;
- изготвяне на оценки по справедлива стойност;
- отбелязване на изключения от правилото;
- консултации за адаптиране на стратегията на компанията според новоприети стандарти.

Второ, разработването на AI и узаконяването му изискват експертно участие.

Обемите данни, с които се борава, отдавна са отвъд границите на човешкия мозък и памет, затова те се отстъпват охотно за машинна обработка. Трябва обаче да е ясно, че всички инструменти, които сега се въвеждат, са до голяма степен експериментални - ще заработят абсолютно гладко след време. Урегулирането им чрез законови норми също няма да стане мигновено, а е важно то да се случи възможно най-скоро и да се движи успоредно с технологичните иновации. Тези процеси на напасване изискват активно участие именно от страна на експерти в областта си - не може да се очаква, че програмист без счетоводно образование ще създаде идеален софтуер за консолидиране на отчети, но и счетоводителят трябва

---

⁷ Христова, Х. (Ро)Бот vs Счетоводител или поне 3 причини да не подценяваме ролята на естествения интелект в професията.

ва да разбира какво прави най-новият бот, за да може да обясни добре какво още се изисква от него. Този процес на взаимно ограмотяване и съгласуване води до разширяване на знанията и дори е благодатен за развиване на нови бизнес модели.

Трето, от съответната личност зависи да остане на гребена на вълната. Специалистите съветват: „не спирайте да се усъвършенствате“.⁸

Динамиката в интеграцията на AI и машинното учене е голяма, затова трябва все по-бързо да се навакхва със знания и умения. За да бъдат изпреварени машините е необходимо да фокусираме обучението си върху креативното мислене и уменията за човешката интеракция, които AI все още трудно би репликирал.

Всъщност, идеалният вариант е комбинация между технологии и човешки потенциал – висококвалифициран професионалист, боравещ бързо и лесно с дълбочинни анализи на данни, които са автоматизирани.

Заклучение

Счетоводството е специален език - езикът на бизнеса. То събира информация за компанията и я предоставя на всички заинтересовани страни под формата на финансови отчети. Ако се обърнем назад във времето, ще видим колко много неща в счетоводството са се променили. Преди са ползвали големи книги, в които всичко се е разнасяло и засичало на ръка. Сега с едно кликуване на мишката счетоводителят може да види финансовото състояние на фирмата и да изготви подробен анализ бързо и лесно. В бъдеще промените ще се случват още по-бързо. Важно е бъдещият счетоводител да е сигурен, че е подготвен и има необходимите умения, за да може да се адаптира към това, което го очаква.

С течение на времето професията на счетоводителя няма да изчезне, но промените са големи и техните темпове бързо се увеличават. Може би някой счетоводител някога ще си отиде. Но ролята на счетоводителя-анализатор, специалиста, който може да формира професионална преценка, напротив, ще се увеличи.

---

⁸ Христова, Х. (Ро)Бот vs Счетоводител или поне 3 причини да не подценяваме ролята на естествения интелект в професията.

Използвана литература

1. Велева, М. Историческо развитие и перспективи на управленското счетоводство в България. Социално-икономически анализи, книга 2/2016, стр. 181
2. Готови ли сте за бъдещето? [HTTPS://MDVTRAINING.BG/2018/02/07/](https://MDVTRAINING.BG/2018/02/07/)
3. Христова, Х. (Ро)Бот vs Счетоводител или поне 3 причини да не подценяваме ролята на естествения интелект в професията. https://www.karieri.bg/karieren_klub/suveti/3034049_robot_vs_schetovoditel/

СЧЕТОВОДСТВОТО – ТРАДИЦИИ И БЪДЕЩЕ

Нелина Емилова Димитрова

12 клас, ПГИ „Алеко Константинов“ – Кърджали

Виктория Александрова Трифонова

12 клас, ПГИ „Алеко Константинов“ – Кърджали

Защо избрах да уча счетоводство?

Когато се избира професия, човек трябва да бъде съвсем наясно със себе си дали това, което се съдържа като функции и задължения в нея, отговаря на неговите възможности и желания. Всяка професия разбира се има своите плюсове и съответно минуси, но това да я упражняваш с желание и да ти се отдава е от огромна важност. Много хора по стечение на редица обстоятелства в живота, бъркат своето призвание и по-късно разбират грешката си. Съществуват фактори като модни тенденции и влияния, които могат да объркат младия човек когато решава на какво ще посвети професионалната си реализация. Често в стремежа си да печели повече пари е възможно да се насочи към специалност, която е грешка и не му носи удовлетворение или е неподходяща за него.

Много студенти по икономика решават, че една от най-доходните и търсени професии е професията счетоводител. Логиката е, че всяка фирма има нужда от счетоводни услуги, а счетоводството е в основата на всяка икономика, било то в глобален или много по-тесен мащаб. Професията счетоводител обаче не е никак лесна и не е за всеки. И тя като повечето професии изисква постоянно обучение, а за да се изгради като професионалист, човек трябва да мине през доста дълъг път и немалко трънлив път. Обучението в университета е само малка част от една широко мащабна основа, която е нужна за да станеш счетоводител. За да станеш добър в тази професия преди всичко е нужно да имаш аналитично мислене и да обичаш цифрите. Професията е много отговорна, съпроводена със стресови и доста натоварващи моменти и ако не се упражнява с огромно желание, не е възможно професионално израстване и реализация.

Обикновено младият човек завършвайки университета по правило трудно намира работа тъй като няма никакъв опит. Повечето от фирмите не биха доверили парите и счетоводството си на неопитен човек, а големите компании, които имат големи счетоводни отдели не винаги са склонни да обучават и също предпочитат обучени счетоводители. Така шансовете за реализация и професионален старт са сведени до минимум и това е сериозен проблем за току що завършилите икономисти.

Натрупването на първоначален стаж е много важен момент в кариерата на един млад икономист, решил да се занимава със счетоводство. Това е най-добре да стане в подходяща счетоводна къща, където има опитни счетоводители, които да му помогнат да направи своите първи стъпки в професията. Обикновено една счетоводна къща обслужва фирми с различен предмет на дейност, което е голямо предимство при пълноценното обучение на неопитният счетоводител. Тънкостите на професията са много и разнообразни и работата в една счетоводна къща дава възможност най-добре да бъдат усвоени за възможно най-кратко време.

Счетоводната къща е мястото, където младият току-що завършил икономист най-добре ще разбере дали счетоводството е неговото бъдещо поприще. Следва допълнителна квалификация, която продължава през цялата му кариера. Счетоводството е професия, която изисква непрекъснато следене на промени в законодателството и свързано с постоянно обучение. Професионалното израстване е свързано и с дипломиране като експерт-счетоводител и сдобиването с допълнителни международни сертификати. Стриктното спазване на законите и спазване на професионално-етичните норми също е много важно условие за израстване в професията. Пътят към успеха и професионалното израстване е доста дълъг, но въпреки огромната конкуренция на пазара всеки добър счетоводител има своя шанс един ден да отвори своя собствена счетоводна къща, да реализира добри приходи и своята професионална удовлетвореност.

И след всичко казано до тук какво всъщност представлява счетоводството?

Счетоводството е теоретична дисциплина. То е и практика на водене на счетоводни записвания, на сметки. Съдържанието на българската дума означава точно това водене на сметки. Има автори, ко-

ито твърдят, че счетоводството е функция на стопанското управление. Счетоводството е действително елемент на системата за управление на предприятието. То осигурява нужната отчетна информация, която е в основата на анализа, прогнозирането, планирането, контрола. На нейна основа се обосновават и вземат управленчески решения. Може би точно е обаче да се каже, че счетоводството е инструмент на стопанското управление, чрез което успешно се реализират основните му функции. Това не означава, че счетоводството е само едно обикновено средство за регистрация на стопански операции. Напротив то е една водеща, важна, научна и приложна дисциплина, която позволява да се осъществява анализ и контрол на стопански обороти от гледна точка на критериите за ефективност и целесъобразност.

1. Начало и разпространение на счетоводството

Още от древни времена човекът е изпитвал необходимостта да отчита резултатите от стопанската си дейност. Първоначално това е ставало с примитивни способности (възли по връв). Колкото по-разнообразна ставала стопанската дейност, колкото повече се увеличавала производителността на труда, толкова по-ясно се осъзнавала необходимостта от отчетност. В робовладелските общности се водела от писари. Най-ранни доказателства за систематизирана отчетност има в папирусите на Древния Египет (5-3 в. Пр.н.е.). Това са били описи на имуществото на владетелите, на робите, на продоволствието. Подобни записи на глинени плочки са открити по земите на древни страни Вавилон, Юдея, Персия. Естествено те са били в неутрални измерители.

В Др. Рим и Гърция се достига разцвет на земеделските стопанства, търговията, кредитът, банките също са достигнали високо ниво на развитие. Др. Рим се отличавал и с добре изградена данъчна система и за всичко това се е водела отчетност в/у покрити с гипс и восък дъсчици, които след това се систематизирали в еднородни групи, според характера на отчитаните обекти. Смята се, че това е един първообраз на счетоводните сметки. В последствие отчетността се водела върху пергаменти и хартиени листове, които са се свързвали в своеобразни книги.

Заслужава да се отбележи, че се е водило наблюдение върху населението и отчетност във връзка с плащаните данъци. Под внимание са се взимали броя на хората, тяхното съсловие, занаят, поземлени участъци и така възниква още един вид отчетност статистическата. Така към днешно време са обособени следните видове отчетност: оперативно-техническа, статистическа и счетоводна отчетност. Окончателно оформяне на отчетността като организационна система се осъществява в епохата на Възраждането в резултат на икономическия напредък и разцвета на научната мисъл. В средата на 15 в. като най-силно развита страна изпъква Италия. Именно там се поставя началото на двойното записване по сметките и двойното сметководство наречено най-напред италианско. По-късно то се възприема и от страните в западна Европа и се доразвива и усъвършенства както в практико-приложен, така и в теоретичен аспект.

2. Счетоводството в България

Счетоводството в България е пренесено от Дубровнишката и Цариградската школа през 19 век. Първата българска книга по счетоводство е дело на братята Стоян и Христо Караминкови и се нарича „Диплография, или как да се държат търговските книги“, издадена през 1850 г. в Цариград. За първи път счетоводството се преподава като учебна дисциплина в Търговската гимназия в Свищов през 1884 г.

Как би изглеждало бъдещето на счетоводството?

Имайки предвид, че да бъдеш счетоводител в наши дни е доста желана професия, това значи, че на пазара на труда са се навъдили много такива. Това пък логично води до заключението, че един счетоводител не е незаменим. Има поне още десетина добре квалифицирани такива, които с удоволствие биха го изместили. Но съществува и един друг, нечовешки фактор, който може да се появи за в бъдеще, а именно с напредването на технологиите, някои от ключовите способности на един счетоводител да бъдат заменени.

Това, което може да се случи със счетоводната професия, вече се наблюдава в света на финансовите съветници. Там се появяват платформи под формата на приложения, които са далеч по-евтини от

това да наемеш човек да свърши същата работа. Те са от особена полза за клиенти, които не искат да харчат много, а и са по-достъпни за инвеститорите.

Дали същото не чака и счетоводителите, се пита в задачата? От една страна, може би те ще бъдат заменени от умни компютърни програми или ще играят маловажна роля в процеса на предоставяне на счетоводни услуги, което пък ще доведе до по-ниско заплащане. От друга страна обаче, по-адаптивните и мислещи за бъдещето счетоводители ще се приспособят към новите условия, ще предлагат по-добри услуги на по-изгодна цена. Те дори ще се възползват от възможностите, предоставени им от новите технологии, и инкорпорирайки себе си в тях, ще предлагат висок клас услуги, които ще са по-рентабилни за клиентите им. С тях професия „счетоводител“ ще се „прероди“, но всичко това може би ще стане по-скоро в далечното, отколкото в близкото бъдеще.

Използвана литература

1. Интернет.
2. Учебник по счетоводство и контрол за 12 клас.

СЧЕТОВОДСТВОТО – ТРАДИЦИИ И БЪДЕЩЕ

Джансевер Билгин Реджеб

11 клас, Професионална гимназия по икономика – Шумен

Счетоводството – това е една от най-потребните и полезни науки и една от най-добре изразяващите се дейности. Възникналите счетоводни записвания преди повече от 7000 години, ни връщат чак до Месопотамия, но официално в България е пренесено през XIX век. Тази наука не се изразява единствено в цифри, таблици, схеми и изчисления, а е една важна част от всички икономически дейности и процеси, които имат за цел печалба. В днешния живот повечето предмети, които ни заобикалят може да се каже, че са били свързани със счетоводната отчетност – стоки, материали, сгради, транспортни средства, компютри, обзавеждане и други дълготрайни активи, гори, земя, пари. Всички те са били обект на счетоводната отчетност. Всяка фирма, всяко търговско предприятие, всеки един магазин, склад и др. използва счетоводството и има за цел печалбата.

Значението на счетоводството може да бъде разгледано от различни гледни точки:

- От социално-икономическа гледна точка – изчислението на всички пенсии, доходи, осигуровки и други изчисления, които са задължителни от страна на държавата.

- От финансово-техническа гледна точка – това са всички изчисления на заплати, средства за техническо оборудване, приходна и разходна част на едно предприятие, фирма или търговско дружество.

Счетоводството е важно не само за фирмите, но и за всеки от нас. То определя нашия начин на живот - нашите спестявания, разходи, доходи, заеми, сметки, общо взето целият ни живот е свързан с тази наука. Счетоводството ни помага да разпределим средствата си по такъв начин, че да имаме постоянен кръговрат - поток от приходи и своевременно плащане на разходите и погасяване на задълженията. Чрез счетоводството можем по-добре да управляваме личния си и семейния си бюджет.

Това, което ме привлече в науката счетоводство е постоянното протичане на процеси, изчисления, дори и всеки един мемориален ордер. Това чувство на удовлетворение, когато реша вярно един мемориален ордер, е всъщност нещо, което може да разтовари напрегнатия ден и да ми помогне да отхвърля целият стрес, който се е насъбрал. Всяка наука трябва да умее да дефинира разликата на предмета си от другите. Точно тази разлика намирам за уникална в предмета на счетоводството. Една единствена цифра може да промени толкова много неща, да обърка толкова много сметки и изчисления. Правилните цифри водят до равновесие, баланс. Точно това е „красивото“ на този предмет. Счетоводството може да бъде пълен хаос за един човек, но да бъде нещо повече от хоби за друг. Избрах да изучавам счетоводството, защото мисля, че има реализация във всяка част на света, независимо в коя държава, щом се развива стопанска дейност, то ще има нужда от счетоводители. Начинът на водене на счетоводството в различните държави се стандартизира в общи правила за отчитане на различните обекти, записани в международни стандарти.

Но както всяка професия и тази има някои недостатъци. Например, решаването на счетоводни задачи и сметки е изморително, ако се занимаваме цял ден с това. Всички направени грешки се отразяват на печалбата на предприятието. Грешките могат да доведат и до санкции и глоби за фирмата от страна на данъчни и контролни органи. Понякога са подведени под отговорност и самите счетоводители. Трябва да се спазват срокове. Има постоянно промени в законодателството, които непрекъснато трябва да следим. Собствениците на фирмите изискват всякакви начини и хитрини за намаляване на разходите, което понякога е на ръба на закона. Счетоводната политика може да повлияе на поведението и мястото на фирмата на пазара.

Мястото на счетоводството в управлението на предприятието и в националната икономика е значимо и то от глобална гледна точка. Няма предприятие, което съществува без да се възползва от счетоводните услуги, да може да изчислява всеки един приход или разход. Смятам, че счетоводството е един глобален център за услуги, който е посредник между националната икономика и всяко едно търговско предприятие, фирма, дейност на икономиката, което функционира, дори и най-малкия хранителен магазин.

Науката счетоводство осъществява връзката между икономиката и печалбата, а това е основната цел на всеки един предприемач. Счетоводителите могат да избират начина за работа – в бюджетната сфера, финансовата сфера, в търговски дружества. От друга страна могат да работят към предприятията, в специализирани търговски кантори или самостоятелно. Това е голям плюс за хора, които предпочитат да извършва задълженията си индивидуално, т.е. да може да работят и в дома си. Липсата на счетоводители в някои райони също е от голямо значение за икономиката на съответното място. Необходимо е подобаващо заплащане на счетоводния труд, който е труден и изключително отговорен.

Прилагането на счетоводните принципи и концепции е важна част от дейността и всъщност донякъде показва уменията и практиката на личността.

Важни тенденции, помагачи за развитието на счетоводството могат да бъдат:

- Обслужване и удовлетворяване в максимална степен потребностите и желанията на клиентите, т.е. предоставянето на висококачествено обслужване с използване на технологиите в максимална степен и предлагане на стратегически и персонализирани консултации, влияят върху избора на клиента и са от голяма полза за избор на нашите умения.

- Подобряване на технологиите – една от най-важните тенденции. Това не само помага за набирането на клиенти, но и улеснява нашия работен процес и ни помага за по-бързото изпълняване на нашите задължения. Днес счетоводството масово се води чрез счетоводни програми. На пазара се предлагат над 150 вида. Важен е правилният избор на програмата според вида на фирмата, дейността в която работи, обема на работа, персонала и др. Тези програми са голямо облекчение, особено при създаването на вторичните счетоводни документи, като оборотни ведомости, баланси, справки, отчети, документите за годишното приключване. Но те не изключват и не обезличават работата на човека. Програмата не може да прецени сама коя сметка да дебитираща и кредитира, какъв документ да избере и да го попълни.

- Директна връзка между счетоводната програма и организациите като данъчните служби, осигурителите и др. Необходимите документи и декларации да се предават по електронен път до съответната организация.

- Баланс между предлаганите услуги и цената им - погледнато от икономическа гледна точка, нито едно лице не би предпочело да плати в повече, а в замяна да получи услуга, която сам може да извърши. Намаляването на разходите и увеличаване на услугите може да бъде от голяма полза за счетоводната фирма и то не само за набиране на клиенти, а за успешното функциониране на предприятието.

- Управление на кадрите – откриването и привличането на способни счетоводители, развитие на нови умения, приемственост със старите ръководни служители. Да има изграден модел на приемственост, задържане и стимулиране на добрите служители. И всъщност затова би трябвало да има конкурси, консултации, състезания за набиране на младото поколение от счетоводители. В България има много ученици и студенти, които изучават счетоводството. Но няма ли да бъде по-справедливо, ако се реализират веднага след като завършат обучението си? Като начало е трудно директно от университета да се намери работа като счетоводител, защото навсякъде търсят счетоводители с опит и поне няколко години стаж. От друга страна младият счетоводител има нужда да се обучи и практически, да навлезе в професията, защото обучението му е било повече теоретично. Затова се нуждае от добър наставник, за да не допуска грешки, да спазва сроковете, да научи последователността на работа. От друга страна за всяка фирма е от важно значение да има компетентен счетоводител, на когото може да се разчита. Понякога в професията попадат и случайни хора, които успяват да завършат без да имат достатъчно знания. С цел привличане на повече студенти, всевъзможни университети предлагат специалност „Счетоводство”. Организиран се и много курсове от разни организации, които обещават едва ли не за няколко месеца да ни направят счетоводители. Затова трябва да подберем учебно заведение с традиции в счетоводството.

- Социалните мрежи като средство – в днешно време, много потребители ползват социалните мрежи и чрез тях може да се прави

реклама, да се търсят клиенти и др. Фирмите трябва да бъдат по-активни, за да продават бизнеса си, да откриват и привличат клиенти онлайн, да имат поглед върху конкуренцията. „Харесването“ и споделянето на новини и истории могат да допринесат за това фирмата да бъде по-известна и видяна от повече хора.

Според мен, ако всички реклами са извън интернет, няма как да бъдат чути от всички клиенти. Именно затова мисля, че рекламата не би трябвало да бъде само на хартиен носител в специализирани или масови вестници и списания, а да бъде развита и в медиите, в мобилните устройства, за да бъде информацията по-достъпна до клиентите. Също така, важна част от дейността е набирането на персонал онлайн. Например не само чрез интервюиране, а чрез онлайн тест. Така ще бъдат спестени всички транспортни разходи на кандидатстващия, ако се налага да пътува от един до друг далечен град. Компаниите трябва да имат поглед върху социалните мрежи за развитието на бизнеса си и всичко в сферата на развитието.

Смятам, че счетоводството има огромна реализация в бъдещето. Без тази професия икономиката на една държава не би съществувала. Дори и най-малкото предприятие е зависимо от тази професия. Счетоводството вече е тясно свързано с технологиите. Наред с познаването на нормативната уредба и прилагането ѝ, технологията е основен фактор в управлението и постигането на добри бизнес резултати.

СЧЕТОВОДСТВОТО – ТРАДИЦИИ И БЪДЕЩЕ

Красимир Николаев Янков

11 клас, Професионална гимназия по икономика – Шумен

Счетоводството възниква като практическа дейност, задоволяваща определени обществени потребности. Необходимостта от счетоводни записвания се предопределя от непрекъснато разширяващите се разменни отношения между хората, прераснали в търговски връзки първоначално между отделни лица, а след време между отделните страни и народи. Обикновено се приема, че появата на счетоводството се свързва с наличието на следните предпоставки:

- Частната собственост, тъй като то е насочено предимно към гарантиране интересите на собственика на капитала;

- Писмеността, тъй като първичен етап на счетоводно-отчетния процес е документирането на стопанските операции;

- Капиталът, тъй като без наличието на капитал не би било възможно осъществяването стопанска дейност;

- Търговията, тъй като чрез счетоводството се създава информация именно за осъществяваната стопанска дейност и без нейното съществуване не би имало смисъл от счетоводството като информационна система;

- Кредитът, тъй като той опосредства извършването на стопанската дейност и без неговото съществуване, осъществяването ѝ би било твърде затруднено;

- Парите като всеобщ еквивалент, тъй като по счетоводен път се създава информация само за онези стопански факти, явления или процеси, които могат да бъдат оценени в пари;

- Математиката, разглеждана като съвкупност от способности за елементарни изчисления и пресмятания;

В същността на счетоводството може да се установи, че то създава информация за нуждите на стопанското управление чрез отчитането динамиката на имуществото на предприятията от различните отрасли на националната икономика, независимо от техния предмет на дейност. В икономически аспект тази динамика е израз на кръго-

оборота на ресурсите, които те осъществяват в хода на стопанската дейност.

Като практическа дейност счетоводството се отличава с редица особености. По-съществените от тях са:

- счетоводството се организира и осъществява в рамките на предприятието, има пълно и непрекъснато взаимосвързано отразяване на всички стопански процеси и явления, цялото имущество на предприятието, както и всички изменения в него в хронологичен ред;

- задължително използване на паричен измерител;
- използване на документи за стопанските операции;
- счетоводството осигурява максимално обобщена и детайлирана информация за стопанските факти, явления и процеси;
- счетоводството използва редица специфични, характерни само за него начини, които го отличават от останалите информационни системи, познати в световната теория и практика.

Чрез счетоводството се създава информация, характеризираща стопанската дейност на предприятието. В съответствие със Закона за счетоводството предприятия са: търговците, юридическите лица, които не са търговци, бюджетните предприятия, чуждестранни лица, осъществяващи стопанска дейност на територията на страната чрез място на стопанска дейност.

Принципът е ръководство за извършване на определена дейност, каквато е създаването на счетоводна информация. В Закона за счетоводството те са разграничени на:

- Принципи, които се отнасят за осъществяване на счетоводството и съставяне на финансовите отчети и включват:

- текущо начисляване – приходите и разходите се начисляват в момента на възникването им, а не при получаването или изплащането им;

- действащо предприятие – предприятие, което няма да се ликвидира или да намали обема на дейността си в бъдеще, в противен случай се прилага ликвидационна или друга счетоводна база.

- Принципи, върху чиято основа се осъществява счетоводната дейност:

- предпазливост – оценяване и отчитане на предполагаеми рискове и очаквани евентуални загуби с цел получаване на обективни резултати;

- съпоставимост между приходите и разходите – разходите, извършени за определена сделка се отразяват за периода, през който предприятието черпи икономическа изгода;

- предимство на съдържанието пред формата – сделките и събитията се представят съгласно тяхното икономическо съдържание, а не според правната им форма. Типичен пример за това е договорът за финансов лизинг, при който лизингополучателят включва в своя баланс получения актив, като начислява и амортизация, независимо, че от юридическа гледна точка той ще стане собственик в края на лизинговия срок след изплащане на всички вноски;

- запазване по възможност на счетоводната политика от предходния отчетен период. Счетоводната политика е съвкупност от принципи, правила, бази, процедури, които предприятието е възприело за отчитане на своята дейност.

Едно от универсалните качества на счетоводната отчетност е, че знанията и опитът в законодателството могат да бъдат приложени във всяка фирма, независимо от предмета и сферата ѝ на работа. Това е така, защото счетоводните принципи са базирани на закони и наредби, валидни за всички. Например, дори счетоводител, който никога не е чувал за дадена фирма, може за кратко време да анализира работата ѝ, тенденциите в развитието, дори и фирмената ѝ политика, единствено разглеждайки отчетите за последните няколко години.

Счетоводството изпълнява две функции като практическа дейност – информационна и контролна. Контролът като управленска функция се съдържа в счетоводството, то е негов обект, който проверява дали навреме, вярно, целесъобразно и законосъобразно са оценени, документирани и отчетени активите и пасивите, техния кръгооборот с присъщите му процеси и операции. Информационната функция събира, обработва и натрупва информация за активите и пасивите и стопанските процеси. На практика информационната

функция на управление се изразява чрез подфункциите: организация, контрол, анализ и регулиране, общи за всяка управленска функция.

Показателите, получени чрез счетоводството съдържат необходимите данни не само за изучаване на икономическото и финансово състояние на предприятието, а те служат като база на икономическия анализ и контрола върху извършваната дейност и са основа за разработване и вземане на управленски решения, за планиране и прогнозиране на бъдещата дейност.

Какви са основните проблеми пред счетоводството днес:

- Да бъдеш счетоводител в наши дни е желана професия, а това значи, че на пазара на труда има много икономисти и счетоводители. В последното десетилетие се наблюдава отлив от инженерните и техническите науки за сметка на икономическите и социалните. Това пък води до по-голяма конкуренция на трудовия пазар и заключението, че един счетоводител не е незаменим. Има и други квалифицирани лица, които биха го изместили.

- Друг фактор, който може да се появи за в бъдеще е, че с напредването на технологиите, някои от функциите на счетоводителя може да бъдат заменени. Това, което може да се случи със счетоводната професия, вече се наблюдава при финансовите съветници. Там се появяват платформи под формата на приложения, които са далеч по-евтини от това да наемеш човек да свърши същата работа. Те са от особена полза за клиенти, които не искат да харчат много, а и са по-достъпни за инвеститорите. Дали същото не чака и счетоводителите? От една страна, може би те ще бъдат заменени от умни компютърни програми или ще играят маловажна роля в процеса на предоставяне на счетоводни услуги, което пък ще доведе до по-ниско заплащане. От друга страна обаче, по-адаптивните и мислещи за бъдещето счетоводители ще се приспособят към новите условия, ще предлагат по-добри услуги на по-изгодна цена.

- Голяма конкуренция за клиенти има и между счетоводните кантори. С цел оцеляване на фона на финансовата криза, много счетоводни къщи започват да губят своята независимост и обективност, за да угодят на клиентите си. Така те, за да задържат

клиент или да запазят работата си, правят компромис с вярното и честно представяне на имущественото състояние на предприятието, какъвто е и един от основните принципи в счетоводството.

- Важен проблем е желанието за бърза печалба у собствениците на предприятията и натискът, който те оказват върху счетоводителите за намаляване на разходите или прикриване на печалбата. Това става най-често на ръба на закона, а често и се прекрива тази граница. Многократно в средствата за информация са извеждани данни за данъчни престъпления, укриване на данъци, източване на ДДС от бюджета, регистриране на фирми извън страната в разни офшорни зони, извършване на фиктивни сделки. Например, актуални в момента са прокурорските обвинения срещу някои от известните олигарси в България – Арабаджиеви и Баневи, натрупали милиони за сметка на държавния бюджет.

- Най-масовият случай обаче е укриването на осигурителни вноски, чрез назначаване на работниците на минималната заплата, а останалата част от заплатата да се дава на ръка. Почти всеки има роднина или познат, който е принуден да работи така, особено в малките населени места, където няма много работни места. Така се ощетява едновременно и държавата, и работника – ще навлизат в бюджета по-малко средства за здравеопазване, пенсии, образование, социално подпомагане, а от друга страна осигурителният доход на работника при пенсиониране ще е също нисък. Много фирми си позволяват да назначават работници и служители на четиричасов или шестчасов работен ден, докато реално ги карат да работят по осем и повече часа. Така работниците не могат да съберат необходимия си осигурителен стаж за пенсия и не могат да се пенсионира след време. Някои фирми, с цел икономии от заплати и осигуровки, си позволяват да уволняват фиктивно работници, да ги изпращат за обезщетения в Бюрото по труда, а реално те да продължават да работят при тях.

Всичко това става със знанието, съгласието, съдействието и документалното обосноваване от съответните счетоводители, които организират, прикриват и стават съучастници на тези данъчни престъпления. Зачестяват случаите на злоупотреби на счетоводите-

ли и на заведени дела срещу тях. Това закономерно води до недоверие сред обществеността. Няма единна счетоводна организация, която да защитава правата на лоялните счетоводители, да следи за спазване на етичен кодекс и да осъществява ефективен контрол върху качеството на работа на представителите на счетоводната професия.

Въпреки проблемите пред счетоводителите в днешния объркан свят, това не може да намали значението на тази професия за икономиката на всяка страна. Независимо от навлизането на технологиите и проблемите в обществото, трудът на счетоводителя ще остане необходим и важен. Това е висококвалифициран труд, който трябва да бъде уважаван и добре заплатен.

СЧЕТОВОДСТВОТО – ТРАДИЦИИ И БЪДЕЩЕ

Светлана Неделчева Костадинова

11 клас, Професионална гимназия по икономика – Шумен

Счетоводството е професия с хилядолетна история. За родина на счетоводството се счита древна Месопотамия, в която преди около 7000 години са открити първите записки със счетоводни записвания. Но какво всъщност е счетоводството? Една таблица от сметки и суми или същността за развитието на икономиката?

За „баща“ на счетоводството се счита Лука Пачиоли, който през 1494 г. излага математически познания характерни за периода, в който се развива. Той набляга на алгебрата, благодарение, на която успява да обобщи познанията си за търговците.

Основната дейност на счетоводството е да представи точна и ясна информация за пасивите, активите, капитала, приходите и разходите и паричните потоци на предприятието. Тази информация може да се използва от различни групи от хора. Благодарение на нея те могат да вземат различни икономически решения. Счетоводството се разделя на два клона: управленско и финансово счетоводство.

В България предприятията масово използват като система за отчитане финансовото счетоводство, тъй като информацията, която счетоводителите изготвят е нужна повече на външните потребители отколкото на собствениците на предприятията. Отчетите имат различна структура в зависимост от това за кого се изготвят те - доставчици, клиенти, кредитори, държавни органи, собственици, персонал, потенциални инвеститори, одитори, финансови анализатори, икономисти и др. У нас финансовото счетоводство е обект на нормативно регулиране от страна на Закона за счетоводството и приложените счетоводни стандарти. Двете основни категории стандарти са: Национални стандарти за финансови отчети на малки и средни предприятия (НСФОМСП) и Международни стандарти за финансово отчитане (МСФО, IFRS).

Според своята организация на отчитане счетоводството е едностранно и двустранно. Това което ги различава един от друг е че

при едностранното счетоводство се извършват отчети свързани с дейността на обекта без да се отчитат изменения в резултат на сделка или финансови операции свързани с обекта. Двойното или още двустранно счетоводно записване показва всички изменения на обектите, които са свързани със счетоводни сделки.

Част от счетоводната традиция са счетоводните принципи. Те са дефинирани в законодателствата на различните държави. В България счетоводните принципи са в Закона за счетоводството, които са:

- **Действащо предприятие** – приема се, че предприятието е действащо и няма предвидено намерение да прекрати дейността си.

- **Текущо начисляване** – приходите и разходите, произтичащи от сделки и събития, се начисляват към момента на тяхното възникване и се включват във финансовите отчети за периода, за който се отнасят.

- **Съпоставимост между приходите и разходите** – придобитите разходи да се отразят с финансов резултат за периода, в който предприятието черпи изгода, а приходите да се отчитат за периода, в който се отчитат и разходите.

- **Предпазливост** – оценяване и отчитане на рисковите ситуации с цел достигане на действителен финансов резултат.

- **Предимство на съдържанието пред формата** – сделките се представят в зависимост от финансовата им реалност, а не според правната и норма.

- **Независимост на отделните отчетни периоди и стойностна връзка между начален и краен баланс** – всеки отчетен период бива третиран сам за себе си като данните на финансовият отчет в началния период трябва да съвпада с данните от крайния отчетен период.

Основната дейност на финансовите отчети е да дават точна и вярна информация за дейността на предприятието, имуществото и финансовото състояние, вследствие на дейността. Според компонентите си финансовите отчети се делят на: компоненти на НСФОМСП и отчети според МСФО.

Според НСФОМСП са:

1. Баланс – показва отчетната единица на активите и пасивите като те винаги са равни.

2. Отчет за приходите и разходите
3. Отчет за паричните потоци
4. Отчет за собствения капитал
5. Приложение

Според МСОФ са:

1. Отчет за финансовото състояние (баланс) – конкретизира или само актива или само пасива като те се разделят на текущи и нетекущи.

2. Отчет за всеобхватния доход
3. Отчет за промените в собствения капитал
4. Отчет за паричните потоци
5. Пояснителни приложения

Въз основа на финансовите отчети външните лица на предприятието – кредитори и инвеститори получават информация за предприятието, а ръководството му взема решения свързани с икономическата дейност на предприятието.

Ще изчезне ли че професията „счетоводител“ в близкото бъдеще?

Според британски учени на всеки 10 години изчезват около 5 000 професии. За сметка на това се появяват нови. Технологичният прогрес е отстранил много професии от пазара на труда. Дали е под въпрос и счетоводната професия? Основните фактори, които я застрашават от обезличаване са:

- Автоматизацията на счетоводството – в миналото финансовите отчети се извършвали на хартиен носител, ръчно и без помощта на технологиите. С развитието на компютърните технологии работата на счетоводителите става малко по-лека. Всички операции, свързани с дейността на предприятията, се отчитат по електронен път. Сметките и балансът, годишното приключване, всякакви справки се създават автоматично от програмата. Но има и действия, които не са по силите на компютърните програми. Това са изписванията на счетоводните документи. Те не могат да се попълнят от само себе си. За това е необходима човешка намеса, защото счетоводните програми могат да изчислят приходите и разходите, но нямат способността да попълнят автоматично сче-

водните документи. Определянето на сметките в стопанската операция също се извършва от счетоводителя.

- Аутсорсингът представлява изместването на функциите на счетоводителя в предприятието и пренасянето им извън него. Думата „аутсорсинг“ произлиза от съкращение на английския израз „Outside Resource Using“ – използване на външни ресурси. Това е един от начините да се оптимизират разходите и производителността на труда чрез използване на услугите на специализирани счетоводни къщи, одиторски и консултантски предприятия. Те предлагат счетоводен продукт на много по-високо качество и много по-ниска цена от аналогичен счетоводен продукт, създаден в рамките на дадено предприятие. Спестяват се разходите по откриване на нови работни места за наети във фирмата счетоводители, плащане на социалните им осигуровки. Не се дават пари за закупуване на специално техническо оборудване, скъпоструващ счетоводен софтуер, както и разходите за обучението на счетоводния персонал. По всяко време в рамките на работната седмица, а при новите системи за електронно счетоводство и всяка минута в денонощието, клиентът може да получи информация за важни финансови и счетоводни показатели. Дори малки фирми имат на разположение професионалисти в областта на счетоводството, които не биха могли да си наемат. Счетоводните къщи поемат отговорност и подлежат на санкции и неустойки при грешки и неспазени срокове. От друга страна, обаче, ръководителите на предприятието не биха могли едностранно да налагат волята си по повод счетоводното обслужване. Информацията за компанията може да е конфиденциална и има риск тя да попадне в ръцете на конкурентите.

- Заместването на дейността на счетоводителя със системи за електронно счетоводство – това не може да се осъществи изцяло, защото фирмите предпочитат персоналният счетоводител пред дигиталния. Докато търговската дейност съществува, ще съществуват и счетоводителите. Наличието на активи на предприятието, данъците, които плащат и като цяло самата дейност на търговеца, изисква консултация с лица, компетентни в тази област. Изкуст-

веният интелект не може да отговори конкретно на въпросите на търговците.

Въпреки развитието на технологиите бъдещето на счетоводителите не е обречено. Смяната на хартиен носител с електронен не е фактор за загиването на счетоводството като професия. Компютърът трябва да е помощник, а не враг на счетоводителя. Чрез него пол-лесно се откриват и коригират грешките, облекчава се годишното приключване, чрез Интернет счетоводителите имат достъп до актуална информация за промени в законодателството, данъците, стандартите. Могат да осъществяват безплатни консултации, да получат съвети от други счетоводители, да следят новостите в професията си.

В огромния поток от информация, която ни залива, всяка фирма има нужда от компетентни счетоводители, които да я водят успешно в данъчния лабиринт. Изборът на правилна счетоводна политика, подходящи методи на амортизация и методи за изписване на материалите, оптимизирането на разходите, верният избор на доставчици, продукти и пазари са от важно значение за доброто финансово състояние на фирмата.

За мен да си счетоводител не е обикновена професия. Счетоводството е не само таблици с текст и числа, а една система от документи и сметки показващи финансово-икономическото състояние на предприятията. Информацията, която получава държавата, на база счетоводните отчети и справки, е от изключителна важност за финансовата политика на всяко правителство и вземането на важни управленски решения. Основните пера в приходната страна на бюджета идват от данъци и осигуровки – все неща, които се администратират и обработват от представители на счетоводната професия.

Много хора мислят счетоводството за суха и безинтересна материя. Специалността, която изучавам „Оперативно счетоводство“ е универсална и предлага възможности за развитие във всички сфери. Според мен това е професия, която винаги ще съществува и то персонално, не се обезсмисля и определено е доста интересна. В счетоводството ми харесва това, че е професия, която е подобна на играта на пъзел. Всяка операция свързана с дейността на фирмата е едно малко парченце от целият голям пъзел, което има точно определено

място и по точно определен начин се слага в дългия финансово-отчетен пъзел. Ролята на счетоводителя е да подреди парченцата така, че в края на всяка година финансовият отчет да е завършен, а балансът точен. В счетоводството има част от логиката на математиката, красотата на пропорциите, хармонията на баланса в природата.

Масово се говори, че да си счетоводител е най-неблагодарната работа, че си като закован на стола в офиса, забил поглед в компютъра, взираш се в огромен поток от цифри, че си винаги уязвим и виновен между данъчни, ревизори и собственици. За мен това са думи на хора, които не обичат професията си и живеят в една рутина.

Счетоводителите не обикалят света, не се срещат с различни хора, не се екипират стоейки под някой строителен обект по време на работа, но това не означава че да си счетоводител е безинтересно.

За мен счетоводството е интересна, далеч от представите на хората за сухата и неблагодарна професия, която наистина би ми доставяла удоволствие в бъдеще. За да бъда добър счетоводител, трябва да получа качествено образование. Това може да се постигне от учебни институции с традиции в обучението по счетоводство, с качествени преподаватели и добра система на обучение. Трябва не само да научим теорията, данъчното законодателство, които може би ще се променят, докато започнем работа. Смятам, че чрез счетоводството се научаваме на логика, мислене, анализ, сравнение, които ще ни потрябват не само в професията, а и в живота ни. Икономическият университет във Варна вече 98 години обучава кадри за икономиката. Убедена съм, че тук мога да науча нещата, които ще ми трябват в бъдеще на пазара на труда, който става все по-конкурентен. Тази професия ми дава възможност да работя в счетоводен отдел на предприятия, в бюджетната сфера, в счетоводни кантори, а защо не и да имам собствена фирма, която да мога да управлявам.

Сигурна съм, че работата на счетоводителите не би се обезмислила и винаги би намерила място на трудовия пазар.

СЧЕТОВОДСТВОТО – ТРАДИЦИИ И БЪДЕЩЕ

Поли Иванова Йорданова

11 клас, ТГ „Княз Симеон Търновски“ – Стара Загора

1. Защо реших да уча счетоводство?

Бях в VII клас. Чудих се коя гимназия е най-добрата в града ни и ще мога ли да се реализирам, след като я завърша. Тогава реших, че ще уча в Търговската гимназия. Разглеждах специалностите и най-много ми хареса Оперативно счетоводство, а и бях чувала много добри отзиви за нея. Не след дълго осъзнах, че съм направила правилния избор. Науката счетоводство ми е интересна и желая да продължа образованието си в по-висока степен отново в тази насока.

2. Същност на счетоводството

Счетоводството е средство за представяне на отчетна финансова информация за активите, пасивите, капитала, приходите, разходите и паричните потоци на дадено предприятие. Заради тези функции днес често го наричаме „езикът на бизнеса“. Най-общо счетоводството може да се определи като начин за създаване на информация за осъществена стопанска дейност. За тази цел то използва съответните счетоводни операции.

Таблица 1

<i>I. вид</i>	<i>A+</i>	<i>A-</i>
<i>II. вид</i>	<i>П+</i>	<i>П-</i>
<i>III. вид</i>	<i>A+</i>	<i>П+</i>
<i>IV. вид</i>	<i>A-</i>	<i>П-</i>

3. История на счетоводството – възникване и развитие

Счетоводството е древна наука, възникнала преди хилядолетия. Свързана е с обществения живот, търговията и производството.

Древните народи са използвали различни счетоводни способности като инвентаризация и сравнение. По този начин са установявали

наличността на имуществата, както и са знаели кой на кого колко дължи.

След появата на парите отчетните обекти са измервани по различен начин – оценяване в парични единици. Отделните отчетни обекти започват да се оценяват двuasпектно: в натурален и паричен измерител. Тогава възниква въпросът по какъв начин натуралните измерители да се превърнат в стойностни. Тогава счетоводството се разделя на две: едното се фокусира върху имуществото, където парите се разглеждат като средство за определяне на стойността, а другото отразява постъпленията и плащането на пари.

С течение на годините счетоводството се усъвършенства и това води до потребността от съпоставяне количеството използвани ресурси с богатата и резултатите от тяхното използване. Така излиза необходимостта от наблюдение, регистриране и анализиране на протичащите стопански процеси.

След това се появява двустранното счетоводство. То възниква през XV век в Италия, вследствие на развитата търговия, появата на търговския капитал и развитието на банковата система. Двустранното счетоводство е еволюция на счетоводната наука и дава принос за зараждането на Ренесанса.

Основоположник на съвременното счетоводство е Лука Пачиоли. С книгата си „Всичко за аритметиката, геометрията, пропорциите и пропорционалностите“, която издава през 1494 година, прави голям еволюционен скок в развитието на счетоводната наука. В наши дни все още се използват негови термини от книгата като актив, пасив, оборотна ведомост и други. Благодарение на него започва задълбочено изучаване на счетоводството. Франческо Вилла през XIX век го развива като нова икономическа наука, а счетоводната отчетност става самостоятелно занятие. Така се поставя началото на днешното счетоводно обслужване.

4. Счетоводството в България

Счетоводството в България е пренесено и използвано от Дубровнишката и Цариградската школа още през XIV век. Първата книга на български език, благодарение на която счетоводството започва да се развива у нас, е на братята Стоян и Христо Караминкови. Тя се

казва „Диплография или как се държат търговските книги“, издадена в Цариград през 1850 година. Първата гимназия, в която е започнало да се изучава счетоводството е Търговска гимназия „Димитър Хадживасилев“, в град Свищов през 1844 година. По това време се появяват първите професионални счетоводители в България.

5. Счетоводството в управлението на предприятието и мястото му в националната икономика

Счетоводството в едно предприятие изпълнява две функции в управлението му: информационна и контролна. Контролът произтича от изискването за точност и обективност на счетоводната информация. Тази функция проверява дали навреме, вярно и законосъобразно са оценени, документирани и отчетени активите и пасивите, техния кръгооборот, с присъщите им операции. Контролът се извършва от финансов и данъчен контрол. Другата функция – информационната, събира, обработва и натрупва информация за активите, пасивите и стопанските процеси. Информационната функция трябва да бъде точна и обективна.

Като се вникне по-задълбочено в същността на счетоводството, се установява, че то създава информация за стопанското управление посредством отчитане динамиката на имуществото на предприятието от различни отрасли на националната икономика, независимо от техния предмет на дейност. В икономиката тази динамика е израз на кръгооборота на ресурсите, който те осъществяват в стопанската дейност.

6. Значение и практическо приложение на счетоводните принципи и концепции

Счетоводните принципи по своята същност са определени правила и норми. За да се възприеме счетоводната информация, е важно тя да се базира на единни счетоводни принципи. Те са основни постановки, на чиято база се води счетоводството. В някои страни принципите не са законодателно въведени, но се използват широко в практиката. Те се прилагат и в процеса на изготвяне на счетоводната политика от всички предприятия, независимо от тяхната сфера на дейност, размера и други.

Принципи на счетоводството
1. Действащо предприятие
2. Предпазливост
3. Начисляване
4. Независимост на отделните отчетни периоди и стойностна връзка между начален и краен баланс
5. Същественост
6. Компенсиране
7. Предимство на съдържанието пред формата
8. Оценяване

7. Бъдещето на счетоводната и одиторската професия

Счетоводната професия е от голямо значение за развитието на човешката цивилизация, защото тя допринася за развитието на икономиката и културата и винаги ще заема първостепенно място в стопанската история. С развитието на технологиите бъдещето на счетоводството има две гледни точки.

От една страна, счетоводителите може би ще бъдат заменени от компютърни програми, които ще вършат цялата работа. Друг вариант е те да играят маловажна роля в процеса на предоставяне на счетоводните услуги, но това води до по-ниско заплащане.

От друга страна обаче, мислещите за бъдещето счетоводители могат да се адаптират и приспособят към новите технологии и да предлагат още по-добри услуги на по-изгодна цена. По този начин професията ще се прероди.

СЧЕТОВОДСТВОТО В ИСТОРИЯТА И ТРАДИЦИИТЕ

Хатидже Нихат Меджид

11 клас, Професионална гимназия по икономика – Шумен

Необходимостта от отчитане възниква от дълбока древност. С появата и развитието на обществения живот и на материалното производство възниква и отчетността, за да задоволи определени обективно съществуващи потребности. Първите намерени записи на стопански операции между племената датират от 5000 г. пр. Хр.

Предпоставка за появата и развитието на отчетността е общественото разделение на труда и възникналата заедно с него потребност произведените материални блага да бъдат количествено пресмятани и правилно разпределяни между хората. С течение на времето, вследствие натрупването на трудов и житейски опит и постепенно усвояване на определени навици и средства за пресмятане и отчитане, хората са стигнали до потребността от съпоставяне на количеството изразходван труд с резултатите, получени от него. Постепенно се стига и до нуждата от постоянно наблюдаване, количествено отразяване (измерване, преброяване, претегляне), регистриране и качествено характеризирание на протичащите стопански факти, явления и процеси, подлежащи на отчитане в обществото.

В първобитното общество отчитането се изразява в запомнянето в паметта на хората на наблюденията за заобикалящия ги свят. С развитието на общественото разделение на труда и с разширяването на стопанската дейност на общините, обектът на отчитане се разширява. Започват да се отчитат средствата за производство и предметите за потребление на общината. Това осигурява контрол върху наличните ресурси и върху създаването и разпределението на благата.

По-късно в развитието на първобитното общество възниква потребността от размяна на произведените продукти на труда между хората. Тогава се появява и нуждата от тяхното пресмятане и отчитане. Отчитането се извършвало с примитивни технически средства: робоши (нарези върху пръчки), знаци върху кората на дървета, възли по връв и други. Отчетната работа се водела от специално лице и в интерес на цялата община.

С развитието на производството станало все по-необходимо то да се контролира, регулира и управлява, за да се опазват и използват по-ефективно ресурсите. Това прави все по-необходима информацията за имуществото и за резултатите от неговото използване и дава тласък за развитието на отчетната дейност. Тя започва да се извършва по определени правила, които последователно се развиват и усъвършенстват и прерастват в организирана система за отчитане. Наченките на организирана система за отчитане на стопанската дейност се откриват в робовладелския строй. Основните предпоставки за това са значителното разрастване на материалното производство, благодарение на използването на робския труд, и възникването и развитието на писмеността и математиката.

Най-ранните доказателства за систематизирана отчетност са намерени в папирусите на древния Египет. Те представляват инвентарни периодични описи на движимо и недвижимо имущество на владетелите, робите и въоръжението. Доказателства за съществуване на организирана система за отчитане са намерени и във Вавилон, Персия, Юдея и други страни от Изтока във вид на записи по глинени плочки. Записите във всички дошли до нас свидетелства от древността са само в натурални единици. Голяма заслуга имат финикийците, които създали система на писане. Тя била наследена от гърците, от латинските народи, а по-късно и от българите. Финикия била държава с развито стопанство и търговия. Земята принадлежала на търговците, които били и големи земевладелци. Заети предимно с търговия, те извършвали често дълги търговски пътувания, затова поверявали управлението на земите си на специални лица. Те събирали наемите на земята, прибирали приходите и контролирали разходите на земевладелците. В края на всяка година представяли на господарите си отчети за своето управление. Вавилон бил голям търговски център, в който се срещали търговците от Индия, Финикия, Египет. Процъфтявали търговията и банковото дело. Още през 8 век пр. н.е. във Вавилон имало търговски къщи, извършващи разнообразни банкови операции:

- купуване и продажба на стоки с комисионна;
- извършване на плащания за сметка на клиенти;

- приемане на парични влогове и стоки за пазене;
- отпускане кредити на клиенти срещу част от реколтата на длъжника;
- даване на заеми срещу разписки или залог на ценности, поръчителство.

Законникът на вавилонския цар Хамурапи – съдържа правни и икономически закони от 2 хил. г.пр.н.е.

Високо развитие достига отчетността в древния Рим и в Гърция. Главна предпоставка е силното развитие на земеделието и скотовъдството, строителството, занаятите и търговията, на лихварството и банкерството. В Древна Гърция счетоводство се прилагало в канторите на трапезитите – банкерите на Древна Гърция. Те водели счетоводни книги, където записвали сумата на влога, името на вложителя и имената на лицата, които могат да получат влога. Ако тези лица не били познати на трапезита, то за изтеглянето на влога те представяли пръстен с печата на доверителя. Счетоводството се прилагало и в управлението на гръцките държавни финанси. Там то достига високо ниво на развитие. На гръците принадлежи първият опит за организиране на държавно счетоводство. Разходите за строителство на държавните учредения се записвали пряко на стените на зданията. Обекти на отчитане, наред с имуществото, са били вземанията и задълженията, стоките, кредитите и касовите операции на отделните робовладелци, на манастирите и храмовете, както и държавните доходи и разходи. Записванията се извършвали върху покрити с восък или гипс дъсчици, които се систематизирали според характера на отчетните обекти в еднородни групи. Това са първообразите на счетоводните сметки. Впоследствие данните за стопанските факти се регистрират на пергаменти и хартиени листове, които се свързвали в своеобразни отчетни книги. Независимо, че записите в тях не са извършени по определена система и в обобщаващ паричен измерител, те са доказателство за възникването и развитието на счетоводството.

В Древен Рим имало дружества за извършване на кредитни и транспортни операции, по-късно се появили и банкерите. Първоначално записвали стопанските операции чрез заострени пръчици

върху табели, т.е. дъсчици. После те били заменени с пергаментни листове, а те със счетоводни книги. Най-важните били Паметна книга, Книга за приходите и разходите, Книга за сметките и Книга за срочните задължения. Паметната книга съдържала всички операции в хронологичен ред (покупки и продажби на стоки, даване и връщане на заеми). От нея записванията били пренасяни всеки месец в Книгата за приходите и разходите. Книгата за сметките е аналог на съвременната Главна книга. В нея се откривали сметки за отделните видове ценности в стопанството като приходът се записвал в лявата страна, а разходът – в дясната. В нея са записвали сумите, дадени в заем, сроковете за тяхното връщане и дължимите по заемите лихви. Древен Рим е първата държава, в която счетоводството достига такава степен на развитие.

Наред с отчитането на стопанските факти в древността се водел отчет и на населението. В древния Рим, в Гърция, Египет, Персия, при присъединяване на нова провинция към империята, се извършвало и преброяване на населението. Това е било необходимо предимно за данъчното облагане на завладяното население. Впоследствие обектите на наблюдението непрекъснато се разширявали вземало се под внимание съсловие и занаятието на хората, броят на поземлените им участъци, на животните, на видовете отглеждани култури и др. По такъв начин функциите на държавата предизвикали още в древността възникването на статистическата отчетност.

Окончателното оформяне на отчетността като организирана система се извършва през периода на Възраждането. За това допринасят три основни предпоставки:

- икономическото развитие и израстване на редица европейски държави;
- възникването и натрупването на капитали;
- развитието на научната мисъл.

Развитието на производството и търговията и обособяването на търговския капитал породили необходимостта от усъвършенстване на способите, методите и техниките на отчитането, за да може да се отчита и контролира движението на индивидуалния капитал и резултатите от неговото използване. В резултат на това, в средата на

XV век, в страната с най-развита търговия Италия, възниква двойното записване по сметките и се поставя началото на двойното счетоводство, известно първоначално като италианско. По-късно то се възприема и от страните от Западна Европа и се доразвива и усъвършенства

През Възраждането се правят и първите опити за научно осмисляне на отчетността. Създаването на двойното счетоводство е заслуга на търговците от времето на италианския ренесанс. Италианският математик, монах от ордена на францисканците Лука Пачиоли (1445-1515 г.) през 1494 г. за пръв път разкрива и логически обосновава същността на принципа на двойното счетоводно записване в публикуваната във Венеция книга „Съвкупност от всички аритметики, геометрии, учения за пропорциите и отношенията“. В единадесетият раздел на книгата „Трактат за сметките и записванията“ той описва съществуващата в онова време отчетна практика на търговците във Венеция. Лука Пачиоли се смята за „баща на счетоводството“. Трактатът му става за кратко време наръчно помагало по счетоводство в много страни. И до днес се използват неговите термини като дебит, кредит, баланс, актив, оборотна ведомост, капитал.

Като първа книга по счетоводство обаче се приема „За търговията и за съвършения търговец“, написана от италианеца Бенедето Котругли в Неапол през 1458 г., но отпечатана 115 години по-късно през 1573 г. В този труд има специален раздел „За търговското счетоводство“, в който се излагат принципите на прилагане на двойното записване на стопанските операции по сметките чрез използването на три книги - главна книга, дневник и мемориал. В Дневника записвали времето на придобиване на вещите. Тези данни се пренасяли в Главната книга. В Мемориала се записвали всички операции - покупки, продажби, плащания, събирания. Водели се и допълнителни книги, в които търговецът отбелязвал всеки ден и час дребните операции, за да пренася по-лесно през същия или през следващия ден записаните суми в Дневника или в Мемориала, а от там и в Главната книга.

Двата труда на Котругли и Пачиоли имат основополагащо значение за воденето на двойното счетоводство, за неговото формиране и развитие като самостоятелна практическа дейност. Те оказват съ-

ществено влияние за развитие на различни школи за италианското счетоводство и за развитието на теорията на отчетността през следващите векове. По своята същност двойното записване на стопанските операции по счетоводните сметки е запазено и до днес.

Развитието на производството при капитализма засилва значението на счетоводството за контролиране и регулиране на производствения процес и по-конкретно на процеса на поддържането на капитала и нарастването на богатството на предприемачите. Това дава нов тласък за неговото развитие и усъвършенстване. Освен в търговията, счетоводството започва да се прилага и в банките, в промишлеността, в селското стопанство и в другите сфери на икономиката. Усъвършенстват се организацията, методиката и техниката на отчитането. Възниква и се развива системата за отчитане на разходите за производството и на нейна основа се създават различни методи за калкулиране на себестойността на продукцията и услугите.

Успоредно с развитието на счетоводната практика се заражда и развива и теорията на счетоводството. Като резултат от нарасналия практически опит и задълбочаването на човешкото познание, в края на 19 век се заражда счетоводството като нова икономическа наука. За неин основател се счита юриста по образование и създател на ломбардската школа в счетоводството Франческо Вилла (1801-1884 г.). За разлика от своите предшественици той не се ограничава в характеризирането на счетоводството като изкуство за водене на книги и сметки, а осъзнава, че счетоводството трябва да изследва своите принципи и категории, за да може да се издигне до равнището на наука. Той приема че счетоводството представлява комплекс от икономически и административни познания, необходими за воденето на книгите и сметките. Вилла успява да обедини в едно цяло двете направления в литературата по счетоводството - икономическото, основано на отчитане ценностите и правното, основано на отчитане на отношенията, възникващи във връзка с движението и опазването на ценностите. Така се поставя началото на счетоводството като икономическо-правна дисциплина. Вилла систематизира счетоводните познания, осмисля отчетните категории, методи и принципи. Според него целта на счетоводството е контролирането на организацията на стопанството и имуществото, т.е. да служи за управление на стопанската дейност.

През 1944 г. известният френски икономист Жан Батист Дюмарше изготвя международен герб на счетоводителите. Международният конгрес на счетоводителите през 1946 г. го утвърждава. На герба е изписано: „Знание – доверие – независимост“.

Изобразява слънце, везни и спирала. Слънцето изобразява счетоводната отчетност, която осветява стопанската дейност. Везните са символ на счетоводния баланс. Спиралата символизира, че възникнала веднъж счетоводната отчетност ще продължи непрекъснато да се развива.

В България двойното счетоводство е било познато и се практикувало от края на 18 век. Свидетелство за това са дошлите до нас счетоводни книги на българските търговци. Първи литературен източник в България, посветен на отчетността, е книгата на братя Стоян и Христо Караминкови „Диплография или как се държат търговските книги“. Тя е отпечатана в Цариград през 1850 г. на български език. През 1885 г. дисциплината счетоводство започва да се изучава в Първата търговска гимназия в Свищов. Тя е построена с парите от дарението на Димитър Хадживасилев, който дава 240 хиляди златни лева за построяване на търговската гимназия. Издигнатата сграда на Търговската гимназия е изключително модерна и красива. Всеки посетител изпитвал възхищение и респект пред нейното изящество. Твърдят, че нямало друга подобна на Балканския полуостров. Започва да се развива и счетоводната теория в България. Нейни видни представители са Ф. Белмер, Д. Добрев, П. Бахчеванов, Б. Бойчев, Т. Тотев, Д. Спасов, К. Пергелов, Ив. Душанов, М. Динев, Тр. Трифонов и др.

Днес – в епохата на интернет, социалните мрежи, високите технологии, светът, както и световната икономика бързо и трудно предсказуемо се променят. Променящият се свят, променящият се бизнес влияят на хората, на професиите, и в частност – на счетоводството.

Счетоводството има място и в бъдещето. Традиционните книжни носители изчезват, стават цифрови, използват се таблети и други електронни услуги. Но и счетоводството не стои на едно място. **То също се трансформира – традиционното счетоводство става интерактивно.**

Счетоводството може да бъде изключително сложна и неразбираема материя за някои хора, а за мен е лесна и интуитивна работа. Факторите, определящи доколко за един човек ще бъде лесно да води счетоводство, включват личните заложби, интересите, нивото на образованието, сферата на досегашната работа и много други.

За да станеш добър в тази професия преди всичко е нужно да имаш аналитично мислене и да обичаш цифрите. Аналитичното мислене е онази подробност, която разграничава счетоводителите от заобикалящия ги свят. Ако за нормалните хора дребните детайли не означават абсолютно нищо, то за счетоводителя те са всичко, от което се нуждае. А любовта към цифрите и математиката е онзи частица, която свързва счетоводителя с останалия свят и другите професии. Въобще езикът на числата е онзи универсален език, който свързва всички по света.

Професията на счетоводителя е много отговорна, изключително ценена и уважавана по света. Съпроводена със стресови и достатъчно натоварващи моменти и ако не се упражнява с огромно желание, не е възможно професионално израстване и реализация.

Палитрата от необходимите качества:

- мотивираност;
- организираност;
- професионален морал;
- работа в екип;
- логическо и творческо мислене;
- дисциплинираност;
- самоконтрол;
- критичност;
- прецизност;
- концентрация.

Смятам, че притежавам тези качества и имам вяра в себе си, че ще бъда успешна в тази отговорна професия.

СЧЕТОВОДСТВОТО – ТРАДИЦИИ И БЪДЕЩЕ

Олчай Зикри Юсуф

11 клас, Професионална гимназия по икономика – Шумен

1. Какво е мястото на счетоводството в управлението на предприятието и националната икономика

Поява и предпоставки за счетоводството

Счетоводството се е появило още в древността преди хилядолетия. За баща на счетоводството се смята Лука Пачиоли, италиански монах и математик, който полага основите на двустранното счетоводно записване. У нас за първи път счетоводството се изучава в Свищовската гимназия през 1894 год. под името Книговодство. Първата книга по счетоводство на български език е на братята Стоян и Христо Караминкови – „Диплография, или как се държат търговски книги“, публикувана в Цариград през 1850 г.

Появата на счетоводството се свързва със следните предпоставки:

- Частната собственост, тъй като то е насочено предимно към гарантиране интересите на собственика на капитала;
- Писмеността, тъй като първичен етап на счетоводно-отчетния процес е документирането на стопанските операции;
- Капиталът, тъй като без наличието на капитал не би било възможно осъществяването на каквато и да е стопанска дейност;
- Търговията, тъй като посредством счетоводството се създава информация именно за осъществяваната стопанска дейност и без нейното съществуване не би имало смисъл от счетоводството като информационна система;
- Кредитът, тъй като той опосредства извършването на стопанската дейност и без неговото съществуване, осъществяването ѝ би било твърде затруднено;

Необходимост от счетоводството

За да осъществява своя бизнес, собственикът се нуждае от информацията за ресурсите, с които разполага и за измененията нас-

тъпващи с тях. Такава информация осигурява счетоводната отчетност. Чрез отчетната информация управляващият орган се осведомява как протича дейността на управление. Счетоводството е съвкупност от дейности за обработване и контролиране на информация за имуществото на предприятието. То е система за отразяване, обобщаване и анализиране на стопанските процеси и операции, протичащи в предприятието с цел осигуряване на специфична информация за имуществото и капитала на фирмата, която да се използва за целите на мениджмънта.

В пазарни условия счетоводството се диференцира на два клона:

- управленско счетоводство – създава и анализира информация за вътрешно фирмени нужди. Използва се от ръководството на предприятието за контрол и оценка на крайните резултати от дейността на предприятието.

- финансово счетоводство – изготвя финансови отчети за ползване от външни потребители извън предприятието. Това са клиенти, доставчици, персонал, собственици и икономисти.

В България повечето предприятия са от типа финансово счетоводство, тъй като създадената информация се ползва от външни потребители, данъчни органи, кредитори, банки.

2. Значение и практическо приложение на счетоводните принципи

Счетоводните принципи са в основата на ефективната организация в различни предприятия. Представени са в Закона за счетоводството. Принципите са основополагащи в счетоводната практика, както и при изготвянето на Годишния финансов отчет. Основните принципи и връзката им с практиката са:

Действащо предприятие – приема се, че предприятието няма намерение да намали обема или да ликвидира дейността в бъдеще. В практиката този принцип означава, че при изготвянето на финансовите отчети, активите на предприятието следва да бъдат оценявани не по пазарни цени, а на базата на фактическите разходи за придобиването им, като се приспадне амортизацията им.

Текущо начисляване – начисляват се приходите и разходите към момента на възникване от сделки и събития. Не зависи от плащането на парични средства или от времето на получаване.

Например: Ако сме продали на клиент стока през текущия месец, но клиента фактически ни заплати стоката през следващия месец, то прихода от продажба ще бъде признат в текущия месец, а не през следващия месец, когато са получени парите.

Съпоставимост между приходите и разходите – разходите се отразяват за даден период, от извършени сделки и събития, през който предприятието извлича изгода от тях. Приходите се отбелязват за същия период, през който са отчетени разходите за получаващото им.

Например: Ако сме закупили стока за 100 лева през текущия месец и сме я продали за 120 лева през следващия месец, разхода от 100 лева за придобиване на стоката ще бъде признат в месеца на прихода от продажбата на стоката. Така няма да се изкривят резултатите от двата периода – тоест в първия да има по-висока загуба, защото има разходи срещу които няма приходи, а в следващия период да има по-висока печалба, защото има приходи срещу които няма разходи.

Предпазливост – отчитане и оценяване на възможните рискове и планираните разходи при счетоводното третиране на стопанските операции с цел получаване на финансов резултат за даден период.

Предимство на съдържанието пред формата – счетоводно се отразяват събитията и сделките, а не формално според правната им норма.

Например: Ако един договор е дефиниран в заглавието си като договор за покупко-продажба, но от съдържанието му става ясно че той на практика е договор за наем – той ще бъде приет като договор за наем, а не като договор за покупко-продажба, както е дефиниран в заглавието си.

Запазване при възможност на счетоводната политика от преходния отчетен период- счетоводните данни и показатели постигат съпоставимост през различните отчетни периоди.

Независимост на отделните отчетни периоди и стойностна връзка между начален и краен баланс – третират се счетоводно всички отчетни периоди независимо от обективната му връзка с преходния или следващия отчетен период. Трябва да съвпадат дан-

ните на финансовия отчет в началото на текущия отчетен период с данните в края на предходния отчетен период.

Документална обоснованост – всяка стопанска операция трябва да бъде отчетена документално, като доказателство, че тя е извършена. За всяка операция се изисква попълване на определен документ, с точно определени реквизити. Те са определени в Албума на първичните счетоводни документи. Трябва да се спазват изискванията за съставянето на документите, независимо дали документът е написан ръчно или се издава от счетоводен софтуер. При електронния документ трябва да са спазени изискванията на Закона за електронния документ и електронния подпис.

Същественост – означава да се отчитат по важност и практически отделните обекти. Например определянето на праг на същественост за дълготрайните активи, който е 700 лв. Ако даден актив има характеристиката на дълготраен, но има по-ниска стойност, то не се води като дълготраен.

3. Какво е бъдещето на счетоводната професия

Счетоводството се развива и усъвършенства в условията на индустриализация на икономиката. През 20-те и 30-те години на миналия век индустриализацията като явление се осъществява в икономиките на развитите страни, затова и счетоводството като система е насочено към създаването на информация, улесняваща процеса на индустриализиране на стопанството. Счетоводството се явява полезен инструмент за ефективно управление на предприятието. Анализирайки данните от годишния финансов отчет, преценявайки обезпечеността на предприятието с машини, съоръжения, оборудване и материали за производството, външният потребител си прави изводи относно потенциала на предприятието да реализира печалба.

Бъдещето на счетоводството е свързано с:

- обработка на голям обем информация за счетоводните обекти, документи, персонал и др.;
- използване на технологичния прогрес – компютри, счетоводен софтуер, софтуер за финансови анализи, водене на електронно счетоводство; електронни документи, ползване на електронен подпис;
- използване на Интернет – за получаване на информация, на-

миране на клиенти, електронна поща за кореспонденция, реклама на фирмата, създаване и поддържане на собствен сайт, електронна търговия.

4. Какви качества трябва да има успешният счетоводител

Трудът на счетоводителя е образован, висококвалифициран и отговорен. Не може всеки да стане такъв.

За да бъде един счетоводител успешен трябва:

- да има специално образование - при тази професия обучението продължава цял живот. Счетоводителят трябва да бъде винаги „в час“ с новостите в законодателството, да следи данъчни закони, да изчита купища Правилници и Наредби, да изчислява проценти, да следи срокове, да подава справки и декларации. Данните от счетоводната отчетност са важни за ръководството на фирмата за вземане на правилни управленски решения.

- юридическа грамотност – да има знания по търговско, данъчно и облигационно право. Често се налага да се тълкуват казуси едновременно от счетоводната и юридическата им страна, да се сключват договори, както и да се вършат чисто правни услуги като заличаване и регистрации на фирми, промени в обстоятелствата, лицензионни услуги и др.

- практически опит – добрата теоретична подготовка е важна, но не достатъчна, защото професията се учи в реалната работа.

- подходящ счетоводен софтуер - съвременното счетоводство е немислимо без счетоводен програмен продукт. Чрез него се постига увеличаване на производителността на труда, качеството на счетоводните услуги и се пести време и труд.

- да има подходяща организация на работа – всеки ден се обработват множество документи, извършват се много стопански операции, затова работата, задълженията и отговорностите трябва да бъдат подходящо разпределени.

- проучване на контрагентите и конкурентите – проучване на силните и слабите страни на конкурентите, използване на всички средства за комуникация с клиентите.

- добра връзка с държавните институции - НАП, НОИ, НСИ, Агенция по вписванията и др. За пестене на време може да се полз-

ват предимствата на онлайн услугите и електронния обмен на информация.

- да има определени личностни качества – отговорност, логическо и аналитично мислене, точност, прецизност, дисциплинираност. От важно значение са също последователност, търпение, комуникативност, умение за работа в екип.

Но най-важното, което трябва да има всеки счетоводител – мотивираност и голямо желание за упражняване на тази трудна професия.

СЧЕТОВОДСТВОТО – ТРАДИЦИИ И БЪДЕЩЕ

Рамадан Сали Мустафа

II клас, ПГИ „Алеко Константинов“ – Кърджали

Управлението на предприятието се реализира чрез използването на различни управленски ресурси. Тук можем да отнесем както човешките ресурси, които осъществяват процесите на планиране, организиране, координиране, контрол и стимулиране в рамките на общия управленски процес, така и онези ресурси без които тези основни елементи на управленската дейност не могат да съществуват.

Един от управленските ресурси в наши дни можем да кажем убедено е счетоводството.

То извървява дълъг път докато се реализира именно като управленски ресурс.

Първоначално след възникването си счетоводството изпълнява основно описателна функция като разглежда различните стопански явления и процеси, които се извършват в рамките на дейността на предприятията. То е играело ролята на помощно средство, което да даде най-обща представа как се развива дейността на предприятията – печелят ли или губят, какво се случва с активите, които имат, с пасивите във вид на задължения. И в крайна сметка целта му е да се реализира общият баланс между тях-активите и пасивите вследствие на текущото отразяване на стопанските операции при осъществяването на дейността на предприятията.

Постепенно обаче, очакванията на мениджърите спрямо функциите на счетоводството се променят, неговото значение расте. Причините за това са както в самата стопанска практика, в която осъществяваните дейности се усложняват, използваните ресурси от предприемачите стават все по-разнообразни, навлизат редица нововъведения, променя се общото ниво на знание, което предприятията поддържат, променят се възможностите на техниката и технологиите да обработват наличната информация, която постъпва в предприятията, за да отрази различните стопански операции.

Завинаги остава обаче верността на думите на Лука Пачиоли „Думите отлитат, но написаното остава“. И това е важна функция на счетоводството – да остави трайна следа за това, какво точно се случва в предприятието по отношение на неговите активи и пасиви, както и баланса между тях.

Развитието на стопанската практика ражда нови аспекти по отношение на мястото на счетоводството в предприятието-то става ценен управленски ресурс.

В това му качество то е източник на много стойностна информация за осъществяване на маркетинговата дейност, защото позволява на мениджърите да установят какви са промените в размера на приходите от продажбите по съответните аналитичности – различни продукти или услуги, различни пазари. Чрез създаването на счетоводната калкулация на разходите мениджърите имат възможност да установят коя е критичната точка на продажбите тоест кой е онзи обем продажби, под който пазарната реализация или обема на продажбите на стоките и услугите на предприятието не бива да пада, защото в противен случай то ще бъде на загуба. А данните за разходите и как се променят те могат да бъдат взети от счетоводството. Всичко това дава много важна информация на маркетинг мениджърите при формирането на маркетинговата стратегия и политика на предприятието и конкретизацията ѝ в нейния маркетинг микс.

Мениджмънта на производството също намира днес в лицето на счетоводството ценен управленски ресурс, който позволява да се установи как се развива производството, има ли проблеми в него, които могат да се идентифицират своевременно, за да се извърши необходимото въздействие – корекция. Текущото отчитане на материалите, незавършеното производство и превръщането му в готова продукция, отразявано от счетоводната система на предприятието дава възможност на производствените мениджъри да проследят трудностите при този процес на превръщане на материалите в готови продукти. Въз основа на счетоводната информация те могат да установят доколко производството, което предприятието осъществява се извършва ефективно, има ли нужда от икономии, налице ли е преразход на ресурси. Така е защото всяка една стопанска опера-

ция се осчетоводява своевременно, текущо при спазването на счетоводните принципи. А това прави информацията, извлечена от счетоводната система особено ценна и полезна за навременното идентифициране на евентуални проблеми и на тази основа своевременно търсене на решенията им с оглед ликвидиране или минимизиране на загуби.

Счетоводството е много ценен управленски ресурс и за финансовите мениджъри, които осъществяват своята дейност в областта на инвестирането в различни видове акции, облигации и други финансови инструменти. В счетоводството се отразяват курсовите разлики, обобщава се тази информация, а тя е много ценна за тези мениджъри, които въз основа на нея правят своите прогнози за ефективността на инвестирането и бъдещите си действия в тази посока.

Счетоводството е много ценен управленски ресурс и за онези финансови мениджъри, които не извършват операции с финансови активи. Но тези мениджъри от своя страна активно следва да следят развитието на печалбата на предприятието, да търсят възможности за нейното увеличаване. А в случай на загуби да сигнализират за намиране на спешни решения за промени и превръщане на ситуацията в печеливша.

Счетоводството тук дава много ценна информация за размера на печалбите, които се отчитат по счетоводната сметка, а движението по нея дава представа за промените в печалбата, което се има пред вид при създаване на тенденция за развитието ѝ, която от своя страна е основа за управленски решения за подкрепа на растежа или за предизвикването му в случай на задържане, както и за преодоляване на негативна тенденция на спад и насочването ѝ към печалба.

Същото така счетоводството дава на финансовите мениджъри ценна информация за развитието на различните видове разходи във времето, за определянето на центровете на загуби, рисковите фактори при осъществяване на дейността от финансова гледна точка.

Счетоводството на предприятието както е видно от едно описателно средство за създаване на информация за дейността на предприятието се превърна в изключително ценен управленски ресурс, който по същността си е информационен.

Непрекъснато променящата се стопанска действителност роди нови направления на счетоводството като управленско счетоводство, финансово счетоводство, счетоводство на банките, търговско счетоводство, бюджетно счетоводство, счетоводство в застраховането и други.

Реалността се развива непрекъснато и това води до непрекъснати промени и в самото счетоводство. Различните факти от стопанската дейност на предприятието стават все по-разнообразни, защото и самата дейност се променя под влияние на редица най-вече външни условия и отчасти вътрешни. Основни фактори за промяна в счетоводството са приеманите изменения в данъчното и осигурителното законодателство. Те водят до спазването на нови законови изисквания по отношение на прилагането на различни правни норми в тази област, което впоследствие счетоводството отразява в различните синтетични и аналитични сметки, свързани с отчитането на задълженията към персонала, към НАП и НЗОК.

Счетоводството все повече се разглежда като един гъвкав управленски ресурс, който трябва да се адаптира своевременно към промените, което се отразява в спазването на Националните счетоводни стандарти, които от своя страна текущо биват актуализирани.

На ниво предприятие мястото и значението на счетоводството е все по-голямо именно поради възможността му да даде на мениджърите максимално концентрирана, съществена информация за състоянието на предприятието през различните отчетни периоди. Отразените данни в счетоводните отчети от своя страна стават база за извършване на финансово – стопански анализ на дейността и разкриване проблемите в нея, както и набелязването на мерки за преодоляването им.

Мястото на счетоводството в националната икономика също се развива и променя в хода на годините и във връзка с измененията на международните икономически отношения. Съществено значение тук има приема на страната ни в Европейския съюз. Това наложи осъществяването на редица изменения в законодателството, касаещо осъществяването на счетоводството с оглед хармонизирането му с европейските стандарти в тази област. Националната ни счетоводна

система стана част от европейската образно казано, което доведе до прилагане на различни нови процедури за отчитане на активите, пасивите. Така например в бюджетното счетоводство бе въведено счетоводното отчитане на поетите и реализираните ангажименти за разходи.

Също така много често използвани станаха разчетните сметки във връзка с поетите ангажименти за осъществяване на разходи в рамките на различни европейски проекти. Нараснаха и отговорностите на счетоводителите, които трябва да отговорят на изискванията за предоставяне на отчетната документация за признаване и възстановяване на разходите, направени по проекти пред финансиращият орган. В този смисъл мястото на счетоводството е много съществено, защото именно информацията, която се съдържа в счетоводните сметки, отразяващи изпълнението на проектите/извършването на разходи по тях и получаването на евентуални приходи/ се попълва в отчетните форми, служещи за възстановяване на разходите от финансиращия орган.

Счетоводството придоби роля на фактор, който служи за включването на предприятията в различни европейски проекти. Това като цяло се отрази на националната ни икономика, в която чрез проектите бяха привлечени изключително необходими финансови средства, каквито по други начини трудно биха били намерени.

В този смисъл ролята на счетоводството е да подпомага привличането на такива средства и развитието на различните отрасли в националната икономика.

Хармонизирането на българското счетоводство с европейското в рамките на синхрона във връзка с Международните счетоводни стандарти позволи на предприятията от различни браншове да осъществяват ефективно своите международни контакти и вследствие на това активно да участват на международните пазари със своите стоки и услуги.

Счетоводното отразяване на международните сделки за покупко-продажба с обща основа – международните стандарти позволява да се създаде и поддържа предвидимост на контактите, устойчивост на връзките между партньорите, но не само това. Това дава възмож-

ност на българските предприятия от различни браншове на националната ни икономика да реализират съвместни проекти за създаване на общ бизнес с чужди предприятия, смесени предприятия и да използват различни форми за излизане на международния пазар в различни страни. Счетоводството става ценен управленски ресурс и на национално ниво, защото въз основа на информацията от него, подавана от различните предприятия в различни отрасли на икономиката се създава цялостна представа за състоянието на българската икономика, за тенденциите в нея и проблемите.

Един от моментите, в който ясно личи мястото на счетоводството в националната ни икономика е въвеждането на отчитане на амортизациите и в бюджетния сектор, което започна от 2017 година. Това доведе до използването на нови счетоводни сметки за отразяване на процеса на амортизирането на активите на бюджетните предприятия, както и на връзката между амортизацията и различните действия с тях – бракуване, липси, продажба и други. Целта на всичко това е в национален план да бъде събрана пълната информация за състоянието на активите на всички предприятия в рамките на определен отчетен период, която от своя страна е необходимо на различните европейски институции, които се занимават с общата отчетност за целия Европейски съюз.

В този смисъл счетоводството заема важно място за оповестяване на състоянието и изменението в активите, с които разполагат предприятията в националната ни икономика, което е основа за създаване на представа за степента на развитие и научно-техническия им капацитет като цяло за отделните отрасли и страната ни.

Днес с убеденост може да се каже, че статистиката не може без счетоводството. В него постъпва суровата информация за използването на ресурсите, за производството, за ефективността на производството, която информация служи за подаваните текущо статистически отчети. В този смисъл счетоводството има своето място при формирането на статистическата информационна база, въз основа на която в последствие се създават изследвания за промените на различни макроикономически явления и процеси.

Както е видно от изложеното в настоящия доклад мястото на счетоводството както в рамките на предприятието, така и в националната икономика е изключително съществено и то потвърждава издигнатото в началото на настоящата разработка определение за счетоводството като изключително ценен управленски ресурс както на микро ниво – предприятие, така и на макро ниво – националната икономика.

Можем с пълна убеденост да твърдим, че информацията, която се извлича от счетоводните регистри, както и от създаваните периодично счетоводни отчети е основа за вземане на ефективни управленски решения на двете нива в икономиката ни, но само при положение че стриктно се спазват водещите счетоводни принципи, които са разгледани в Закона за счетоводството. Спазването им повишава ценността на счетоводната информация, а от тук и качеството на управленските решения, които се вземат въз основата на счетоводната система на различните равнища – предприятие и национална икономика.

СЧЕТОВОДСТВОТО – ТРАДИЦИИ И БЪДЕЩЕ

Николеца Петкова Терзиева

II клас, ТГ „Княз Симеон Търновски“ – Стара Загора

С какво ме привлече изучаването на счетоводството?

Една от най-доходоносните професии е счетоводител, всяка фирма има нужда от счетоводните услуги, които той предлага. Счетоводството е в основата на икономиката в глобален и дори в потесен мащаб. С всяка следваща година практика счетоводителят става все по-добър, издига се между най-успешните, най-умелите и най-търсените счетоводители и когато хората му се доверят, печалбата му се уголемява.

Всъщност никога не съм знаела и предполагала, че някога ще уча счетоводство и може би до гимназията нямах представа какво е това, но се случи така, че ме приеха в Търговска гимназия с оперативно счетоводство. Първоначално ми беше сложна и неразбираема материя, но по-късно в етапа на обучението си разбрах много неща от това, защо е създадено счетоводното записване до как се правят измами с ДДС.

Привлече ме, че професията е отговорна, много уважавана и ценена по света.

Счетоводството е наука, която се използва навсякъде, позволява анализирането на финансовите резултати от даден бизнес въз основа на различни показатели като печалбата за периода (нетна печалба) и дори знанието и разбирането на тази наука би помогнало против измами.

Да бъдеш счетоводител не е просто да вземаш фактури и документи, за да ги обработиш на компютър. Нещата свързани с протичането на стопански операции трябва да се изживеят и да се придобие пълна и точна представа за бизнеса на клиентите, защото само така ще се постигне оптимална близост с тях.

Какво е мястото на счетоводството в управлението на предприятието и националната икономика?

Счетоводството се разглежда като функция и средство на управлението на предприятието. Анализират се две основни функции: информационна и контролна. Важно е тук да се направи разграничение между контролът като управленска функция, която има за обект счетоводната отчетност и контролът като счетоводна функция, на който обект е счетоводната информация, която трябва да е обективна и точна.

Част от подфункциите на счетоводството са типични и общи за всички управленски функции (организация, контрол, анализ, синтез), а други са специфични произлизащи от същността на счетоводството (документална, посредническа, диагностична, прогностично-предупреждаваща и акумулативна).

Ролята и целта на счетоводството е отразяване на извършените стопански операции, осъществяване на контрол върху стопанските средства и отчитане на приходите и разходите на предприятието, които се реализират в хода на осъществяването на стопанската му дейност. Чрез тези свои дейности се извлича информация, която помага на управляващите да вземат едни или други решения.

В счетоводството оказват влияние всички действия, дейности и събития, както и отношението на околната среда към дейността на предприятието. Състоянието и развитието на предприятието се отразява вярно, точно, цялостно, обективно и текущо. С доказателствена сила се документира обосновано регистрирането на стопанските операции. Обратна връзка между обекта и субекта на управление, както и с голяма част от връзките околната среда се осъществява главно чрез счетоводството. Също така е и главен източник на данните за статистическата отчетност. Чрез получената информация, която има отчетен характер се потвърждават или отричат предишни решения и дава възможност да се прогнозира бъдещо развитие.

Една фирма не може да съществува успешно без счетоводител.

Значение и практическо приложение на счетоводните принципи и концепции

Принципи:

Действащо предприятие

Едно предприятие е действащо когато то ще остане такова в следващия отчетен период и няма риск да изпадне в неплатежоспособност или несъстоятелност и няма необходимост да намали обема на дейността си или да я ликвидира.

Текущо начисляване

Приходите и разходите, произтичащи от сделки и събития, се начисляват към момента на тяхното възникване, независимо от момента на получаването или плащането на паричните средства или техните еквиваленти и се включват във финансовите отчети за периода, за който се отнасят.

Съпоставимост между приходи и разходи

Разходите, извършени във връзка с определена сделка или дейност, се отразяват във финансовия резултат за периода, през който предприятието получава приходи от тях, а приходите се отразяват за периода, през който са отчетени разходите за тяхното получаване. Само при спазването на този принцип може да се получи коректен финансов резултат за всеки отчетен период, без той да бъде изкритен за сметка на друг отчетен период.

Предимство на съдържанието пред формата

Сделките и събитията се отразяват счетоводно, съобразно тяхното икономическо съдържание, същност и финансова реалност, а не формално според правната им форма.

Вярно и честно представяне

Счетоводителите следва винаги да спазват този принцип и да не се поддават на натиск на ръководството или трети страни за манипулиране на счетоводните отчети с цел да се покаже по-добро или по-лошо финансово състояние или несправедлива стойност на активите и пасивите. Ролята на независимия финансов одит е именно да събере необходимите доказателства и да потвърди, че счетоводните отчети са съставени вярно и честно.

Същественост

Прагматично да се отчита, обобщава и детайлизира всяка стопанска операция, счетоводен обект или финансов отчет.

Предпазливост

Предпазливостта изисква оценяване и отчитане на предполагаемите рискове и очакваните евентуални загуби при счетоводното третиране на стопанските операции с цел получаване на действителен финансов резултат.

Независимост на отделните отчетни периоди и стойностна връзка между начален и краен баланс

Този принцип изисква всеки отчетен период да се третира счетоводно сам за себе си независимо от обективната му връзка с предходния и със следващия отчетен период, като данните на финансовия отчет в началото на текущия отчетен период трябва да съвпадат с данните в края на предходния отчетен период.

Документалната обосновааност

Това означава предприятията да осъществяват счетоводството на основата на стопанските операции и факти, като спазват изискванията за съставянето на документите съгласно действащото законодателство.

Запазване на счетоводната политика

Счетоводната политика от предходния отчетен период да се запази и в следващия отчетен период, с цел постигане на съпоставимост на счетоводните данни и показатели през различните отчетни периоди.

Какво е бъдещето на счетоводната и одиторска професия?

Според мен бъдещето им е светло. Всяка фирма има нужда от счетоводни и одиторски услуги, за успешното и реализиране.

Изучаването на всякакви видове счетоводство не трябва да приключва, защото всъщност това е бъдещето.

СЧЕТОВОДСТВОТО – БЪДЕЩЕ И ТРАДИЦИИ

Алнай Фахредин Мехмед

11 клас, ПГИ „Д-р Иван Богоров“ – Варна

Необходимостта от отчитане възниква от дълбока древност и се осъществява във всички социално-икономически формации. Отчитането е осъзната потребност на човека още от ерата на неговото зараждане. С появата и развитието на обществения живот и на материалното производство възниква и отчетността, за да задоволи определени обективно съществуващи потребности. Първите намерени записи на стопански операции между племената датират от 5000 г. пр. Хр. Предпоставка за появата и развитието на отчетността е общественото разделение на труда и възникналата заедно с него потребност произведените материални блага да бъдат количествено пресмятани и правилно разпределяни между хората. С течение на времето, вследствие натрупването на трудов и житейски опит и постепенно усвояване на определени навици и средства за пресмятане и отчитане, хората са стигнали до потребността от съпоставяне на количеството изразходван труд с резултатите, получени от него. Благодарение на тази потребност постепенно се стига и до нуждата от постоянно наблюдаване, количествено отразяване, регистриране и качествено характеризиране на протичащите стопански факти, явления и процеси, подлежащи на отчитане в обществото. С развитието на производството станало все по-необходимо то да се контролира и регулира, да се управлява съзнателно, за да се опазват и използват по-ефективно ресурсите. Това на свой ред прави все по-необходима информацията за имуществото и за резултатите от неговото използване и дава тласък за развитието на отчетната дейност. Постепенно тя започва да се извършва по определени правила, които последователно се развиват и усъвършенстват и прерастват в организирана система за отчитане.

Наченките на организирана система за отчитане на стопанската дейност се откриват в робовладелския строй. Основните предпоставки за това са значителното разрастване на материалното произ-

водство, благодарение на използването на робския труд, възникването и развитието на писмеността и математиката.

През Възраждането се правят и първите опити за научно осмисляне на отчетността. Създаването на двойното счетоводство е заслуга на търговците от времето на италианския ренесанс. Италианският математик, монах от ордена на францисканците Лука Пачиоли (1445-1515 г.) през 1494 г. за пръв път разкрива и логически обосновава същността на принципа на двойното счетоводно записване в публикуваната във Венеция книга „Съвкупност от всички аритметики, геометрии, учения за пропорциите и отношенията“. В единадесетият раздел на книгата „Трактат за сметките и записванията“ той описва и творчески осмисля съществуващата в онова време отчетна практика на търговците във Венеция. Трактатът на Пачиоли става в кратко време наръчно помагало по счетоводство в много страни.

Като първа книга по счетоводство обаче се приема „За търговията и за съвършения търговец“, написана от италианеца Бенедето Котругли в Неапол през 1458 г., но отпечатана 115 години по късно през 1573 г. В този труд има специален раздел „За търговското счетоводство“, в който се излагат принципите на прилагане на двойното записване на стопанските операции по сметките чрез използването на три книги – главна книга, дневник и мемориал.

Двата труда на Котругли и Пачиоли имат основополагащо значение за воденето на двойното счетоводство, за неговото формиране и развитие като самостоятелна практическа дейност. Те оказват съществено влияние за развитие на различни школи за италианското счетоводство и за развитието на научната теория на отчетността през следващите векове. По своята същност двойното записване на стопанските операции по счетоводните сметки е запазено и до днес.

В България двойното счетоводство е било познато и се практикувало от края на 18 век. Свидетелство за това са дошлите до нас счетоводни книги на българските търговци. За първи литературен източник в България, посветен на въпросите на отчетността, се приема книгата на братя Стоян и Христо Караминкови „Диплография или как се държат търговските книги“. Тя е отпечатана в Цариград през 1850 г. на български език.

Счетоводството е една професия, която ми дава много възможности в моя професионален живот. В днешно време счетоводството често се описва като „езикът на бизнеса“, тъй като е средството за представяне на отчетна финансова информация за активите, пасивите, капитала, приходите, разходите и паричните потоци на дадено предприятие, която информация може да се използва от различни групи от хора за вземане на икономически решения. Аз избрах да уча науката счетоводство, защото ще получа необходимата подготовка в теоретичните основи и принципи на икономическата наука и на управлението на икономическите системи; общите принципи за анализ на икономическите процеси; основни концепции във финансите; парични отношения; инвестиране на капитал в реалния и финансовия сектор; теория на счетоводството и счетоводните стандарти; счетоводна отчетност на корпорациите, банките и бюджетните организации; счетоводен анализ и формулиране на управленски решения; практически опит в решаването на счетоводни казуси, ситуационни модели и др. Но науката не може да се научи и упражни с курс, защото можеш единствено да я научиш в две образователни академии. Едната е Професионална гимназия по икономика „Д-р Иван Богоров“ и другата е Икономически университет – Варна, които ни учат да познаваме цифрите, да съставяме и анализираме финансови отчети, да правим текущо счетоводно отчитане на стопанската дейност. И след като завършим получаваме възможност за широка професионална реализация в страната и чужбина. Науката счетоводство ни дава много възможности за работа, като счетоводител, главен счетоводител във всички отрасли и дейности, началник на финансови-счетоводни отдели, финансов мениджър, данъчен и митнически инспектор, специалист и консултант в страната и в международните счетоводни и одиторски фирми или след години ръководител и собственик на собствена счетоводна кантора.

След като завърша своето образование, като счетоводител с придобитите ми знания и умения ще откроя своя счетоводна кантора и ще предлагам на своите клиенти помощ при приключване на годишното счетоводно отчитане, изготвяне на данъчна стратегия и ще давам съвети свързани с развитието на бизнеса им.

Промените, които искам да направя в счетоводната и одиторска професия е в полза на студентите и учениците, които се обучават или искат да се обучават по тези професии. Промяната, която искам да направя е да добавя повече практика в обучението ни, защото по този начин ще видим всичко, което сме научили в теорията как се изпълнява и в действителност. И когато получим повече практика по време на обучението ни ще успеем да видим какво представляват и как се работи с документи и това ще ни даде предимство в работния ни живот. Поради това, че няма да притесняваме другите служители да ни обясняват, защото вече ще сме го научили по-време на практиката.

Поради развитието на света счетоводната и одиторската професия започва да обхваща все повече сфери в дейността на предприятията. Света се развива в различни сфери: на технологиите, икономиката, финансите и поради тази причина все повече се търсят счетоводните и одиторските професии, които са едни от най-важните елементи в икономиката на едно предприятие. Защото когато учим в една икономическа институция преподавателите ни научават как се прави анализ на дейността, как се прави годишен отчет и когато един студент, който е учил в Икономически университет – Варна започне да работи в едно предприятие ще успее да му помогна да се развие.

Аз искам да завърша своето обучение в Икономически университет – Варна, защото искам да бъда част от бъдещето на счетоводството. Науката ще ми помогне да реализирам своите професионални мечти и ще успее да се развие в икономическата сфера. С образованието си като счетоводител мога да се развие както в България, така и в чужбина.

СЧЕТОВОДСТВОТО – БЪДЕЩЕ И ТРАДИЦИИ

Деря Илхан Хасан

II клас, ПГИ „Алеко Константинов“ – Кърджали

Счетоводството е дейност, свързана с информационното обслужване на стопанското управление на различни нива. Науката използва разнообразни способности (например: счетоводни сметки, баланс и други) и методология (включва: документиране, инвентаризиране, оценяване, калкулиране и пр.). Обхватът на науката е пълен и завършен, което прави счетоводната отчетност сигурен инструмент за ефективно управление на предприятието. Притежава специфични черти като задължително използване на стойностния измерител при отразяване на стопанските факти, явления и процеси, задължителна документална обоснованост, подчертана индивидуалност, непрекъснатост и хронологичност на получаваната информация и функционална особеност.

Задължителното използване на стойностния измерител позволява счетоводството да придобие качеството на всеобхватност по отношение на отчитаните обекти. Задължителната документална обоснованост в системата на счетоводството осигурява и правна достоверност на осъщественото в процеса на стопанската дейност. Въз основа на очертаните специфични черти може да се обобщи, че счетоводството е научна изградена система за непрекъснато, цялостно, документално обосновано и взаимосвързано отразяване в стойност с цел осигуряване на необходимата отчетна информация за неговото ефективно управление.

Финансовият анализ на фирмата има решаваща роля за вземане на правилни решения от страна на финансовото управление. Главната цел на финансовия анализ е да разкрие действителното финансово състояние на фирмата, нейните силни и слаби страни, наличието на недостатъци във финансовата дейност и причините за тях и на тази база разкриване на възможности за подобряване на финансовото състояние. За успешното развитие на фирмите от особено съществено значение е анализът на отделните аспекти на тяхното финан-

сово състояние. Финансовият анализ включва различни анализи на система от показатели и методи в следната последователност:

- Анализ на приходите;
- Анализ на разходите;
- Анализ на активите;
- Анализ на капиталовата структура.

Финансовият анализ включва и други анализи като например анализ на ликвидността, анализ на ефективността от дейността на индустриалните предприятия и анализ на рентабилността на индустриалните предприятия.

Управлението се изгражда от определен кръг от функции и е вид информационна дейност. Контролът е една от основните функции на управлението, като неговото съдържание се свързва с осигуряването на устойчивост и интегрираност на системите като разкрива, предотвратява и отстранява негативните явления и факти. Следователно контролът като функция на управлението може да организира или разширява свободата на икономическите и социалните системи. Функцията контрол има за задача да респектира, да потиска, така че поведението на системите да съответства на целите на управлението или по нормативен път.

Счетоводството изпълнява функциите и задачите на контролна система. Има редица задачи и принципи, които са основополагащи изисквания на чиято база се води счетоводството. Принципите са дефинирани в Закона на счетоводството, който е в сила от 01.01.2016 г. Основните принципи според закона са действащо предприятие, текущо начисляване, съпоставимост между приходите и разходите, предпазливост и други. Със стандартизацията на счетоводството в публичния сектор могат да се създадат добри условия за изпълнението на много от принципите.

Счетоводителската професия е независима и саморегулираща се. Тя включва основно независим финансов одит, но също така и консултантска дейност в областта на данъците, управлението, информационните технологии, вътрешния одит и други дейности. Счетоводителят обслужва текущата счетоводна дейност в предприятието, като съставя първични счетоводни документи, класифицира и

сортира, подрежда и архивира отчетната информация в установените срокове. Извършва анализ на синтетичните сметки и аналитичните партии по тях, ежемесечно приключва разчети по ЗДДС, съставя разчетно-платежни ведомости за възнаграждения на персонала, като представя справки и отчети за тях на главния счетоводител или на друго лице, отговарящо за финансово-счетоводната дейност в предприятието. Той участва в комисии при провеждане на вътрешен контрол чрез инвентаризации на материални обекти, парични средства и финансови активи в предприятието, съставя сравнителни ведомости за установяване на резултатите и изготвя становища във връзка с отговорността на материалноотговорните лица.

Когато става дума за празници, всеки има своя ден, и счетоводителите не са изключение от него. Денят на счетоводителя се отбелязва на 10 ноември. Датата е избрана, защото на 10 ноември, 1494 г. във Венеция е публикуван трудът на „баща на счетоводството“ Лука Пачоли „Всичко за аритметиката, геометрията, пропорциите и пропорционалностите“. Професионалният празник на счетоводителя е ден, в който счетоводителите отдават признанието си към професията. В различните страни се отбелязва по различен начин. Всяка година в нашето училище не се забравя да се споменава Международния ден счетоводителя.

Бъдещето е в ръцете и умовете ни, на нас, които ще поемем ръководството на страната и на предприятията в следващите години. Това налага да положим повече усилия и грижи за изграждане и развитие като професионалисти. Обучението на счетоводството в България има дълга история, богати традиции и големи постижения. С течение на годините са настъпили промени в икономическия и социалния живот, които породиха необходимост от счетоводното образование и обучение.

С развитие на технологиите науката се развива доста. Счетоводството изминава дълъг път, за да се превърне в добре изградена и функционираща информационна и контролна система. Пътят на развитие на счетоводството е важен. Значението на науката непрекъснато се увеличава. Секторът на счетоводните услуги остава все

така важен и необходим за фирмите и предприятията. Тази професия е значима, защото помага на работодателите да взимат правилните решения относно финансовото бъдеще на фирмите. Мисля че, хората, които знаят миналото на счетоводството ще се поинтересуват от бъдещето и ще се развива до мястото, където науката трябва да достигне. Всяка наука е резултат от труда на много изследователи, учени и приложни специалисти в съответната област. По същество това е натрупан опит в историята на човечеството. Така и счетоводството е функция на развоя на цивилизацията.

*„Счетоводството има за цел да победи времето.
То ни връща към миналото и ни позволява да
надникнем в бъдещето“
Г. Емерсон*

СЧЕТОВОДСТВОТО – ТРАДИЦИЯ И БЪДЕЩЕ

Божидар Константинов Асенов
11 клас, ПГСАГ „Васил Левски“ – Варна

„Счетоводството е наука, възникнала на границата между математиката и черната магия“

Счетоводството като наука е едно от най-важните открития на човека. То улеснява и подпомага контролирането на търговската дейност на дадено предприятие. Позволява на предприятието да анализира финансовите си резултати от бизнеса въз основа на различни показатели. Без откриването и внедряването на счетоводството и до ден днешен би царял голям хаос. Счетоводството е езикът на бизнеса. Да се опиташ да облечеш всяко финансово събитие в подходящата му законова дреха, да погледнеш отвъд обикновения параграф на закона, през който да успееш да преминеш и да застанеш зад решението си.

Счетоводството е с хилядолетна история. Най-ранните счетоводни записи, които водят началото си отпреди повече от 7000 години, са открити в Месопотамия. Хората от това време са използвали примитивни счетоводни способности, за да записват количеството добита реколта от зърно и броя на добитъка. През вековете счетоводството се развива и усъвършенства с развитието на стопанската дейност. Започва развитието си с появата на националните европейски школи. Учените на всяка една от европейските школи са допринесли за развитието на счетоводството. Такива школи са италианската, френската, немската и английската, всички различни по своя характер, но с една обща цел – развитието на счетоводството.

На 10 ноември, 1494 г. във Венеция е публикуван труда на Лука Пачоли „Всичко за аритметиката, геометрията, пропорциите и пропорционалностите“. Той съдържа отделна глава „Трактат за сметките и записванията“ или практическа математика в помощ на търговците. В него за пръв път е изложена системата за двойното счетоводство – венецианския способ за записване на сметките. Въз-

никват двете противоположности (Дебит и Кредит или Да Дава и Да Взема). Така Лука Пачоли е приет за „баша на счетоводството“. След този период счетоводството търпи много промени, но като цяло авторите се основават на вижданията на Лука Пачоли.

Счетоводството в България е пренесено от Дубровнишката и Цариградската школа през 19 век. Първата българска книга по счетоводство е с автори братята Стоян и Христо Караминкови и се нарича „Диплография, или как да се държат търговските книги“, издадена през 1850 г. в Цариград. За първи път счетоводството се преподава като учебна дисциплина в Търговската гимназия в Свищов през 1884 г.

Счетоводството става все по-популярно и това води до провеждането през 1880 г. в Париж на първия конгрес по счетоводство, а през 1881 г. е създадено първото академично дружество по счетоводство. Създават се различни методи за калкулиране и себестойност.

Счетоводството се разделя на финансово и управленско, като тези направления се развиват сравнително самостоятелно едно от друго.

- Финансово счетоводство отнася се за собствениците и финансовите отчети ;

- Управленско счетоводство отнася се за вътрешните отчети.

В средата на 70-те години на миналия век започва подготовката на общоевропейското законодателство, което да позволи хармонизирането в рамките на страните членки на единни законодателства в Европейската общност. За тази цел се създават европейски директиви. Това са най-общи изисквания в съответната област, които се приемат от европейските страни и които следва да бъдат приети от местните законодателства на страните.

- 25 юли 1978 г. – Четвърта директива за хармонизиране на финансовите отчети на капиталовите дружества;

- 29 октомври 1986 г. – Създаване на Федерацията на европейските експерт-счетоводители – изключително авторитетен орган в регулиране на европейското счетоводство;

- 2001 г. – Директива за приемане на отчитане по справедлива стойност ,делка на една ръка разстояние, цена която удовлетворява и двете страни.

Европейската хармонизация е един от най-важните процеси, които допринасят за развитието на счетоводството. Тя подпомага да се избегнат съществуващите различия между счетоводствата на отделните страни, но не пълно копиране в действията, а само до толкова до колкото позволява ситуацията. Европейската хармонизация е една от най-важните стъпки за развитие на счетоводството, защото чрез нея собствениците на предприятия от различни държави могат да говорят на един език. Това значително улеснява бизнеса, защото комуникацията се улеснява.

Светът се променя, навлизането на интернет и различните технологии помагат за по-бързото развитие на бизнеса, а от там и на световната икономика. Британски учени твърдят, че на всеки 10 години изчезват около 5 000 професии и на мястото на изчезващите идват нови.

Трябва да си отговорим на два въпроса:

- Дали и в бъдеще ще се изчезне професията счетоводител?
- Какъв ще бъде счетоводителя на бъдещето?

В бизнеса все повече се използват електронните магазини и онлайн поръчките, мобилните средства и платежните системи, които са електронно базирани. Пример за мобилни средства са: ПОС терминалите-устройство за директно плащане с дебитни и кредитни карти, онлайн и мобилното банкиране. Пример за платежни системи са: БИСЕРА (Банкова Интегрирана Система за Електронни Разплащания) и БОРИКА (Банкова Организация за Разплащане с Използване на Карти). БИСЕРА е система за обслужване на междубанкови клиентски плащания, а БОРИКА е дружество, занимаващо се със сетълмент на междубанкови плащания по картови операции през БИСЕРА.

Глобалната инициатива за отчетност и инициативата на принц Чарлз „Проект счетоводство за устойчивост“ са основа за създаването на Международния съвет за интегрирана отчетност и въвеждането на самата интегрираната отчетност.

Целите на интегрираната отчетност са:

- подобряване качеството на информацията за доставчиците на финансовия капитал, за да се даде възможност за по-ефективни разпределения на капитала;

- насърчаване към по-ефективен подход на корпоративната отчетност, който се основава на пълния набор от фактори, влияещи върху способността на организацията да създава стойност във времето;

- подобряване на отговорността, базирана на широка база от капитали (финансови, производствени, интелектуални, човешки, природни и социални взаимоотношения) и насърчаване на разбирането на техните взаимозависимости; подкрепа на интегрирано мислене, вземане на решения и действия.

Тези цели се постигат чрез съставяне на интегриран отчет, който включва сбита комуникация (финансова и нефинансова информация) за това как стратегията на организацията, управлението, представянето и перспективите, в контекста на външната среда, водят до създаване на стойност в краткосрочен, средно-срочен и дългосрочен период. Той се различава от финансовия отчет, който се основава предимно на финансова информация за миналото на предприятието и има краткосрочен фокус.

Финансов отчет – съдържа финансова информация; ориентиран към миналото; краткосрочен; използван от всички заинтересовани страни; Международни стандарти за финансова отчетност или други счетоводни стандарти; Съвет по Международни счетоводни стандарти или национален орган.

Интегриран отчет – съдържа финансова и нефинансова информация; ориентиран към миналото и бъдещето; краткосрочен, средносрочен и дългосрочен; използван от инвеститори, заемодатели и други кредитори; Международна рамка за интегрирана отчетност; Международен съвет за интегрирана отчетност.

Във връзка с интегрираната отчетност капиталите са разделени на финансов, производствен, интелектуален, човешки, социален и природен. Капиталите, които се разглеждат съответстват на факторите на производство, според макроикономическата теория.

Принципите на интегрираната отчетност са:

1. Стратегически фокус и ориентация към бъдещето – трябва да представи стратегията на организацията и как тя се използва за създаването на стойност в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен период.

2. Съгласуваност между информацията – трябва да представи връзката и взаимодействието между факторите, които създават стойност. Трябва да има съгласуваност между: елементите на отчета; минало, настояще и бъдеще; капиталите; финансова и нефинансова информация; количествена и качествена информация; информация на мениджмънта, информацията от съветите и външната информация; информацията в интегрирания отчет и другите отчети.

3. Взаимоотношения със заинтересованите лица – трябва да включва информация за естеството и качеството на взаимоотношенията с ключовите заинтересовани лица, включително по какъв начин организацията разбира, отчита и отговаря на техните легитимни нужди и интереси.

4. Същественост-трябва да се оповестява съществената информация, която има значение за способността на предприятието да създава стойност.

5. Сбитост – трябва да включва значима информация за разбиране на организационната стратегия, управлението и изпълнението, като се изключва несъществената информация.

6. Надеждност и пълнота - трябва да се представят всички съществени въпроси, положителни и отрицателни, по балансиран начин, без съществени грешки.

7. Последователност и сравнимост-информацията трябва да е последователна и да позволява сравняване с други организации.

Международният съвет за интегрирана отчетност е глобална коалиция от регулатори, инвеститори, компании, разработващите стандарти, счетоводната професия и неправителствените организации. Тази коалиция споделя мнението, че комуникацията за създаването на стойност е следващата стъпка в развитието на корпоративната отчетност.

Новите технологии навлизат все повече в производството, в търговията, в транспорта, в застрахователни, банкови, лизингови, хотелиерски и туристически дейности на бизнеса и се променя бизнес модела на предприятието. Затова много хора смятат, че заплахата за професията на счетоводителя са: технологиите и автоматизацията. Но това не е така, с навлизане на технологиите в счетоводс-

твото – счетоводни софтуери, Интегрирани и ERP системи /бизнес информационните системи/ се улеснява работата на счетоводителя от към въвеждане на информация, той не обработва масив от данни , следователно вече не е „регистратор на документи“ и неговите усилия се насочват към анализ и стратегическо управление. Във връзка с реструктурирането на бизнеса на счетоводителя са вменени нови отговорности. Добрият счетоводител и финансист, трябва да разбира бизнеса, да планира, прогнозира и да има все по-решаваща роля в управлението на фирмените финанси. Счетоводителят на бъдещето трябва да се превърне в лидер според международната организация СИМА (Институт за квалификация по управленско счетоводство).

Това изисква промяна в обучението и подготовка за новите роли и предизвикателства, чрез включване на учебни дисциплини, които интегрирано да обвържат счетоводните познания с финансовите, бизнес познанията и управленските умения.

СЧЕТОВОДСТВОТО – ТРАДИЦИИ И БЪДЕЩЕ

Пламен Пламенов Шестаков
11 клас, ФСГ „Васил Левски“ – Добрич

Иван Ивелинов Петков
11 клас, ФСГ „Васил Левски“ – Добрич

Иван Петров Петров
11 клас, ФСГ „Васил Левски“ – Добрич

Традициите са онези ценности, умения и практики на всяко общество, които се съхраняват във времето и се предават от поколение на поколение.

Традицията включва обичаите, езика, церемониите, вярванията, създали се с течение на времето. Тя е утвърдена и от институциите, които я пазят и съхраняват и за бъдещето.

Бързите промени и динамичният живот в една страна, налагат като традиция една реална необходимост от счетоводна дейност. През годините обществото не само пази и съхранява счетоводната дейност като традиция, а се адаптира с постоянна реформа към променящите се социални условия.

Счетоводството възниква като система за отчитане на стопанската дейност на предприятията още през X-XI век. В началото възниква като практична дейност и продължава развитието си като научно направление между теория и практика. След това се утвърждава като специфичен вид дейност с информационна същност за отчитане на стопанската дейност, наложени от въздействието и начина на производство.

До определен етап от появата и развитието си, счетоводната наука се развива самостоятелно, на базата на натрупаните знания. В периода на Ренесанса търговията и банковото дело са оживени и счетоводството отразява процеса на размяната. Появява се счетоводството на търговеца.

Като характерна традиция се налага използването на добра практико-приложна система за регистриране на стопанските проце-

си и промените, настъпили в имуществото на търговеца и банкера. Разцвета в икономическата сфера обуславя синтезиране на натрупания опит в определени принципи и правила.

В периода на първоначалното натрупване на капитали и работата на фабричното производство се появяват първите сдружения, основани на акционерната собственост. Те изискват съответна защита на финансовите интереси на вложителите и осъществяване на контрол върху дейността, с цел избягване на злоупотреба с натрупаните капитали. Пред счетоводството се появява задача да осигури информация за протеклите, изминалите събития и да ги обобщи в отчети за имущественото и финансовото състояние на дружеството.

С течение на времето, в епохата на индустриалния капитализъм възникват нови предпоставки и фактори, налагащи промяна, но и продължение на тази дейност. Традицията продължава. Акцентът се премества върху създаване на информация за приходите и разходите на предприятието, произведената продукция, продадената стока, с цел да се насочи вниманието към ефектите от тях.

В икономиките на развитите страни счетоводството като система е насочено към създаването на информация, улесняваща процеса на индустриализиране на стопанството. То се явява полезен инструмент за ефективно управление на предприятието. С развитието на икономиката и обществото се създава пряка връзка между информацията, представена в счетоводния баланс и реализирания финансов резултат на предприятието. Външният потребител би могъл да направи изводи относно потенциала на предприятието да генерира парични постъпления в бъдеще.

В края на XIX и началото на XX век, развитите в икономическо отношение страни, променят начина на представяне на счетоводната информация. Традиционно съставяните, представяни и публикувани финансови отчети не задоволяват нуждите на потребителите на финансова информация. Финансовите отчети са недостатъчни за потенциалните инвеститори в съвременни условия и се търсят възможности за повече счетоводна информация. С напредването на икономиката всяко предприятие е зависимо, както от човешкия фактор, така и от фактори и условия, които не намират отражение в годишния финансов отчет. За бъдеще, инвеститорите се нуждаят от

информация не само какво се е случило в определен минал момент, но и какво предстои да се случи. Необходими са, както отчети в реално време, така и отчети, които да дават възможност на потребителите да получават информация за потенциала на предприятието да трупа печалби в бъдеще. Ролята и значението на нематериалните активи нараства и е необходимо да се вземе предвид влиянието на интелектуалния потенциал, квалификацията на персонала и др. С оглед установяване на финансовото състояние на предприятието се използват данни не само от счетовония баланс, но и от отчетта за приходите и разходите и отчетта за паричния поток. Отчетът за паричния поток е по-надежден информационен източник, защото интересът на инвеститорите е насочен не толкова към счетоводната печалба, колкото към обема на действително генерираните парични постъпления, с които предприятието посреща своите текущи и дългосрочни задължения. Извършват се все повече стопански операции (преценка на дълготрайни активи, преценка на финансови инструменти и др.), които водят до изменение на собствения капитал на предприятието, без това да е резултат от осъществяваната стопанска дейност. Тези операции се отразяват в отчетта за собствения капитал. За по-пълното задоволяване информационните нужди на потребителите, в някои страни се прилага и отчет за приходите и разходите и отчетта за собствения капитал. Така външните потребители получават по-пълна представа за реализирания финансов резултат.

В съвременните условия се представя пълно стойността на активите, пасивите и капитала в счетоводния баланс. По този начин се намалява т.нар. информационен риск от вземане на неадекватни икономически решения. Активите, пасивите и капитала са представени в баланса по актуалната им стойност към датата на неговото изготвяне, т.е. по стойност максимално близка до текущата пазарна цена към датата на балансовия ден.

Днес, а и утре, ще са ни необходими и финансовото и управленското счетоводство. Финансовото счетоводство ще дава и дава информация на външните потребители – инвеститори, доставчици, клиенти. То предоставя информация за финансово -имущественото състояние на предприятието за определен изминал период в по-обобщен план. За него се прилагат задължителни нормативни изисквания за предоставяне на финансови отчети. Управленското счетоводство дава

информация на вътрешните потребители. То спомага да се вземат правилни решения за планиране и контрол от страна на ръководството на дадено предприятие, като предоставя нужния анализ за състоянието на предприятието в точно определен момент. Организирането му е от администрацията и за него не съществуват задължителни нормативни изисквания. Основните обекти, които изследва, са разходи, приходи и финансовия резултат от дейността на организацията. По-новото управленско счетоводство предстои да бъде усъвършенствано и да възприеме вече изпитани методи и практики.

Традициите се запазват от българското счетоводно законодателство и практика. При разработването на всяка научна дисциплина трябва да се има предвид миналия опит и практика, които са се налагали в страната.

В бъдеще, финансовото и управленско счетоводства, ще се обособяват като две отделни счетоводни системи, които ще изпълняват конкретни цели в рамките на единния отчетен процес. Въпреки, че всяко от тях си има своя обособеност, предметна област и методология, връзките между тях са безспорни и значими.

Развитието на счетоводството не е спряло. То се усъвършенства непрекъснато в съответствие с нуждите на предприятието от счетоводна информация.

До определен етап от възникването и развитието си, счетоводната наука се развива самостоятелно – без да се базира на предварително разработена икономическа теория, а изцяло на натрупаните знания. Затова могат да се приемат обособените специфични фази в развитието на счетоводството:

- Книговодство
- Финансово счетоводство
- Разходно (калкулационно) счетоводство
- Управленско счетоводство
- Социално счетоводство.

Стопанските явления и процеси, свързани с дейността на хората по възпроизводството на материални блага налагат правилна организация и достоверност на отчитането във всяко време – и в минало и в бъдеще.

Както пчелите, още от древността хората са се стремили да създадат и внедрят ред при методите за отчитане, правилното документиране и отразяване на счетоводните сметки. Днес резултатната информация, получавана чрез счетоводството е изчерпателна и точна, в съответствие с методите на съвременната икономика. А утре?

Утре е бъдещето, което налага да познаваме закономерностите на икономическото развитие, да владеем механизмите за управление, да оценяваме реално постиженията.

През годините счетоводството се е развило и утвърдило като традиция, развива се и се утвърждава и днес, така ще бъде и в бъдеще.

Традицията продължава в бъдещето, където ние трябва да положим особени грижи за развитието на счетоводното образование. Промените в икономическия и социалния живот на страната пораждават вечната нужда от счетоводство.

В условията на бързоразвиващи се иновации и технологии, ограниченост на материални и трудови ресурси, глобализация и нарастваща конкуренция е необходимо всяка стопанска и нестопанска организация да търси възможно най-ефективни начини за управлението на своите ресурси. Освен това трябва да се търсят алтернативни стратегии за постигането на стратегическите цели. Това може да се постигне чрез управленското счетоводство, както и неговото направление – стратегическото управленско счетоводство. Основни цели са улесняване на управленския персонал при взимането на адекватни решения, съобразени както с вътрешната, така и с външната среда на организациите. Въпреки че управленското счетоводство все още не се е утвърдило напълно, все повече и повече малки, средни и големи предприятия в България се ползват от услугите му. Това е стъпка към развитието не само на отделните стопански единици, а като цяло към подобряване на бизнес средата в страната ни.

Счетоводството е езикът на бизнеса. Икономистите, правителствата и инвестиционните компании по целия свят използват езика на счетоводството като истински международен език за оценка на компаниите и дори на цели държави. Това са всъщност Международните счетоводни стандарти. Тези стандарти са създадени, за да стане възможно различните хора от различни части на света да анализират

чуждестранните компании по разбираем начин. Гражданите могат да използват предимствата на счетоводните баланси, отчета за приходите и разходите и отчета за паричните потоци, по същия начин, по който го правят и компаниите. Така ще могат да следят собственото си финансово положение и да избегнат сериозния риск по време на криза да изразходват повече пари, отколкото печелят.

Счетоводството като наука е едно от най-великите човешки открития. То „разказва“ история на ползващите го. Благодарение на компютрите и модерния счетоводен софтуер, получените данни могат да „разкажат“ тази история в цифри, графики, картини и дори под формата на думи. Не е важна големината на фирмата – подходът винаги е един и същ, а финансовите отчети по еднакъв начин представят истинската картина на това колко добре (или зле) се е развила дадена фирма в сравнение с миналото или в сравнение със сходни фирми. За да се привлекат допълнителни инвестиции или финансови ресурси, потенциалните инвеститори и кредитори вземат решението си на база счетоводните отчети, които им се предоставят. Те разчитат на точността и верността на тези данни, за да направят важни решения. А доброто счетоводство им дава това и е от ключово значение за успеха на една фирма.

Счетоводството е утвърдена система за количествено и стойностно измерване на стопанските процеси и операции. То е една система за пълно, непрекъснато, документално обосновано и взаимно свързано отразяване в парично изражение и със специфични способности на конкретните стопански явления, факти и процеси и на цялата стопанска дейност на всяко предприятие. Дейността има за цел да осигури икономическа информация за отчитане, контролиране и управление на паричните средства. Необходима е за нуждите на стопанското управление.

Необходимостта от счетоводство е реална потребност. Без внедряването му и до ден днешен би царял един голям хаос в организациите на предприятията. А за да няма хаос в бъдеще, продължава традицията СЧЕТОВОДСТВО.

СЧЕТОВОДСТВОТО – ТРАДИЦИИ И БЪДЕЩЕ

Сборник с доклади

Дадена за печат 2019 г.   Печатни коли 8,75
Излязла от печат 2019 г.   Издателски коли 8,31
Формат 60×90/16   Тираж 50

Предпечатна подготовка *Мария Янчева*

Издателство „Наука и икономика“
Икономически университет – Варна
ул. „Евл. Георгиев“ 24
Печатна база на ИУ – Варна

ISBN 978-954-21-0989-1